

BÉCSI NAPLÓ

XXXII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM
2011. MÁRCIUS-ÁPRILIS
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,- Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

Kísérlet a „jó kormányzás” megvalósítására

Tíz hónappal a Fidesz-KDNP választási győzelme nyomán gyakorlatilag töredék a kormány népszerűsége. Februárban még 3 százalékponttal nőtt is a szimpátia-mutató. Némi csökkenést az egykulcsos személyi jövedelemadó hatása váltott ki, ugyanis az adózók többségének nem változott vagy kicsit csökkent a jövedelme. A családok oka a rosszul kommunikált bejelentés volt, miszerint senki sem fog rosszul járni, másrészt a gyermekek még nem érzékelhették az új rendszer számukra előnyös vonásait. Ugyanis az állami szférában szabályosan megtörtént a kompenzáció, viszont a magáncégek jelentős része nem tartotta be az erre vonatkozó elvi megállapodást, amelyet érdekképviselői szervek a kormányval kötöttek. Megdőböntö, hogy a „multik” évek óta harcolnak a pillanatnyilag 294 eurós (!) minimálbér csökkentéséért.

A magyar lakosság nagyra értékeli a kormány részéről gyakorolt nyíltságot és őszinte beszédet. A mediátorok is nagy – főleg Brüsszelszélből fújó – ellenszél miatt sem váltott ki érzékelhető reakciót az állampolgárok részéről, viszont egyenesen meglepő, hogy a mintegy 2 millió érintett túlnyomó többsége megértette a lényegében sikertelen magánnyugdíjpénztárak „visszaállamosítását”, mert világos magyarázatot kapott arra, hogy egyrészt jócskán eltözsdezték a befizetéseiket, másrészt azt, hogy az államnak átmenetileg szüksége van ezekre a pénzeszközökre. Az ellenzéki bírálók arról nem szóltak, hogy a Baltikumban, Lengyelországban már korábban megtették a kormányok ezt a lépést, segítvén a pénzügyi válság kezelését.

A médiatörvény következményei

Az ellenékz elkeseredett kormányellenessége és az EU-parlament negatív reakciói felvetik azt a politológiai gagszort vitatott kérdést, hogy a média hatalmi ág-e? A rendszerváltozás óta szerzett magyarországi tapasztalatok szerint sajátos politikai körülmények között a média önálló hatalmi ágga nővi ki magát. A békés politikai átálakulás 1989-90-ben alig érintette a médiát. A legfontosabb sajtópóziók és az elektronikus médiák mind országos, mind helyi szinten csaknem változtatás nélkül túlélték a változásokat. Igazolja ezt a politikaí eseménytörténet. Az első szabadon és biztos többséggel megválasztott budapesti kormány már fél évvel beiktatása után elvesztette támogatói többségét, mert a szocialista és szabaddemokrata kézen maradt média kíméletlenül felhasználta megingsait, például az 1990. októberi benzínárremelését, amikor az állami rádió és televízió tendenciózus és azonnali tudósításaival tulajdonképpen generálta a taxisziájkot. Az ellenékz fő erői - akkoriban használatba vett kifejezéssel - „médiapártként” funkcionáltak. Döntő szerepe volt a magát külön hatalmi ágga kinőtő médiának a kormány 1994. évi csúfos bukásában. A

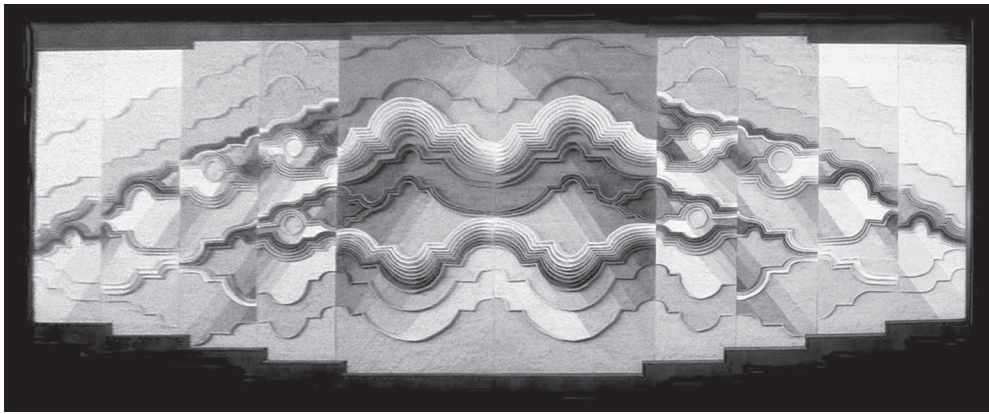
nézők többségét magukhoz vonzó kereskedelmi tévék kezdettől fogva ellenzéki hangot ütöttek meg.

A hibát hibára halmozó 2002 és 2010 közötti szocialista kormányzást tulajdonképpen a média segítségével sikerült fenntartani, bár Gyurcsány Ferenc sokadok szerepléséig egy idő után önlepleződéssé váltak. Nem vitás, hogy a hatalmi eszközök alkalmazása, és a média kezelése hozzáértést kíván. Birtoklása önmagában nem garantálja a sikert, de nélküle nincs esély alkalmazása sikerére sem! Nem véletlen tehát a politikai hatalmát elvesztéssel mostani ellenzék harca korábbi pozíciói megtartásáért.

A magyar kormány jelenlegi álláspontja az, hogy nem maradhat (olyan átútó választási siker után, mint ami bekövetkezett 2010 tavaszán) ellenzéki kézen a közmédiát egyetlen fontos sávja sem. A kormány intézkedéseinek arányos közvetítésére és méltányos kommunikálására tart igényt, mert az a tapasztalata, hogy a sikeres kormányzás szerves része a jó kommunikáció, ami azonban a fórumok észszerű felhasználása nélkül nem lehet eredményes. Ezért egyesítette koncepcióanálisan az államilag finanszírozott médiumokat, élükön az alapinformációkat gyűjtő Magyar Távirati Irodával. Az új médiatörvény nem gördít semmiféle akadályt független vagy akár ellenzéki médiák működése vagy alapítása elé. Köztudott Európában, hogy a médiahasználat politikailag csak akkor hasznosítható, ha szakmailag jól irányítottak az eszközök. A magyar törvény – elsősorban a közvélemény, közte a mértékadó nemzeti elit nyomására – végre ki kívánja szűrni az adásokból az öncéli, csak gazdasági hasznot hajtó izlésteleniséget, immoralitást és a felnövő nemzedéket fenyegető értéktelenséget. A törvényt valójában európai uniós irányelvek alapján, határidőre kellett prezentálni. Talán ezért viseli magán a sietősséget egyes jégeit. Erre jellemző, hogy az EU egyik kívánsága az volt, hogy szűkítse a Magyar Országgyűlés a törvényben a kisebbségekkel kapcsolatos előírásokat. Ezt és a többi, zömében formai változtatást megvalósította a kormányzat, ezért disszonáns az Unió parlamentjének további elutasító magatartása. A válságérzet, s nyomában a fokozódó EU-s szkepticizmus ennek hatására növelte a kormány népszerűségét. A szerencsétlen EU-s bírálóit tehát végső soron rontotta az EU-intézményrendszerének amúgy is kritikus megítélését Magyarországon.

Az alkotmányozás kérdése

A magyar politikai elit két évtizede nem került abba a helyzetbe, hogy végre teljesen új, valóban demokratikus és nemzeti alapokra helyezze az 1949-ben összeállított, szovjet mintájú alkotmányt. A Fidesz–KDNP most konkrét választási ígéretét valósítja meg. Várható volt és tulajdonképpen érthető, hogy a baloldali el-

Barokk, 1993, (720x290 cm)

lenzék többsége nem fog ebben részt venni. Ellenben Szili Katalin részvétele új pártja, a Szociális Unió élén az alkotmányozás "politikai" legitimációját segíti elő, hiszen jogilag ilyen többség mellett mindenképpen legitim lesz az új alkotmány.

A készülő alkotmány komplex, mindenre kiterjedő figyelemmel készül, talán kicsit el is aprózták javaslatokat a javaslattevők. Nem biztos, hogy időt álló a költségvetési kérdések alkotmányba foglalása. Vitatható a gyermekek plusz szavazatának tervezése is. A szocialisták nagy hangon bírálják, hogy az Alkotmány végre Magyarországnak fogja definiálni az országot, székítva a Magyar Köztársaság formulával, ami 1989-ben váltotta fel a „Népköztársaság” kategóriát.

Milyen körülmények között keletkeztek a magyar köztársaságok? Az 1918-as Károlyi Mihály-féle „nép-köztársaság” az országvesztéssel járt együtt, 1946-ban az oroszok mondták tollba a tennivalókat. S végül, 1989. október 23-án a kommunisták manipuláltak a köztársaság kikiáltásával, hogy élén maradhassanak a politikai változásoknak. Különbön is, a köztársaság fogalma az egy országterületen élő emberek önkéntes döntése a politikai együttműködésre vonatkozóan. Helyesen teszik tehát az alkotmányozók, hogy hivatkozva a történelmi örökség továbbvitelére mellett az alap-törvényben végre néven nevezik hazájukat.

Az Országgyűlés reformja

Az alkotmánytervezet nem foglalkozik részletekbe menően az országgyűlési választások és az Országgyűlés kérdéseivel, elszalasztván egy kínálózkodó lehetőséget a két kamarás parlament kialakítására vonatkozóan. A Fidesz-KDNP választási ígéretei közé tartozik az országgyűlési képviselők létszámának radikális csökkentése, és ebbe a képhe – úgy látszik – nem fér bele a szenátus megalakítása, bár az új parlament, akár a szenátussal együtt is kisebb lehetne a mostani 386 fősnél. Magyarországnak politikailag kedvező lenne két kamarára felállítása. A kettős állampolgárok, akik nem laknak állandóan az országban, szavazataik alapján képviselőket küldhetnének a szenátusba, s rögtön el esne a választójogukat bíráló legfontosabb érv, amely hiányolja területiális kötöttséget Magyarországon nagyvonalúan 13 nemzeti kisebbséget ismer el (Auszt-

ria hatot), pedig csak a lakosság 3%-a vallotta magát 2001-ben nem magyar nemzetiségűnek. Meg-megismétlődött kritika a határon túlról, a szomszédos országok részéről, hogy miért nincs parlamenti képviselőjük. Szenátus felállításán révén ez a kérdés is megoldható lenne, akárcsak a Magyar Tudományos Akadémia kívánczó képviselőitén a megoldása vagy az egyházi méltóságok országgyűlési képviselete, nem is beszélve a szak-szervezetek és a szakmai kamarák képviseletéről.

Kétségtelen, hogy az Orbán-kormány sikerének egyik tényezője a parlamenti kormányzás racionalizálása. Már a Fidesz–Kisgazda kormány 1998–2002 közötti tevékenységéről megállapították a politológusok, például Körösi András, hogy az elnöki kormányzás irányába mutatott. Orbán Viktor már akkor a kormányzás hatékonyságát helyezte előtérbe, anélkül, hogy csorbult volna demokratikus jellege. Most ugyanerről van szó. A kialakult válságos helyzetben nem engedheti meg magának az ország, hogy hosszas elméleti vitákba bonyolódjon egyes törvények részletei körül, mert elfogyhat a cselekvésre alkalmas idő. Ezért látta szükségesnek a kormányzat az Alkotmánybíróság átalakítását és ezért javasolta Schmitt Pált köztársasági elnöknek a ragyogó teoretikus, ám gyakran elméletieskedő Sólyom Lászlóval szemben. Ezzel együtt nem vitás, hogy Sólyomnak már a rendszerváltáskor nagyon sokat köszönhetett az ország, sőt konkrétan a Fidesz–KDNP is 2002 és 2010 között, amikor megkísérelte helyreigazítani az MSZP–SZDSZ kormányzat kilengéseit.

A tíz hónapja sikerrel működő új magyar kormány most arra törekszik, hogy bepótolja az elvesztegetett időt. A helyzet nem kedvez az elméleti vitáknak, mert gyorsan kell cselekedni. Ennek érdekében kell megtalálni a hatékony kormányzás eszközeit is, ami – többek között – az Országgyűlés törvényhozó és alkotmányozó munkájának a javítását is megköveteli. Erre mind a kétharmados többség, mind az alkotmányozás végre megnyílt lehetősége vissza nem térő alkalmat nyújt. A kormány újszerű gondolkodását jelzi az elmúlt 10 hónap alapján véve pozitív mérlege, amit bizonyít az állampolgárok töretlennek látszó bizalma.

SZABÓ A. FERENC

ANYANYELVÜNK

– fennmaradásunk – védelmében

Az oktatásügy léte, színvonala – kisebbségi szinten – mindig a lenni, vagy nem lenni kérdését veti fel. Ez a szlovákiai magyarság esetében is a legneuralgikusabb pont, melyen létünk, jövőnk áll vagy bukik.

A mindenkori hatalom az Osztrák–Magyar Monarchia utódállamaiban ennek tudatában próbálta a kisebbségi oktatást úgyet így vagy úgy korlátozni, mert tisztában van azzal, hogy térségünkben az etnikai tudat nem éli túl a nyelvet és a kultúra elvesztését (mint pl. az írek, skótok stb. esetében). A kisebbségi magyarságot kíméletlenül sújtja a többség részéről az a tudatos hegemonikus felfogás is, amellyel a magyar gyerekek szlovák iskolába való tanulását szorgalmazzák. Tudvalevő, hogy a nyelv nemcsak kommunikációs eszköz, hanem egyben azonoságtudat is: a hovartartozás csálhatatlan, megnyugtató, tartást adó biztonsága. Összeköt – erősebb, mint a vér vagy a bőr színe. A nyelv nemcsak a tudat meghatározó tényezője, hanem a kisebbség számára ugyanazt jelenti, mint a levegő, vagy a víz: az életet. Erős várunknak is szoktuk nevezni anyanyelvünket, melynek ostroma kisebbségi magyarok esetében évtizedek óta tart.

Az alapvető gondok közismertek: minden harmadik magyar gyerek – a nyugati országrészben pedig már minden második – nem anyanyel-

vén tanul. Így felettünk függ a damoklészi kard, a felgyorsult asszimiláció, amely már 2001-ben előrevetette árnyékát és folytatása ez év májusában a népszámlálás adatainak ismeretében lehet esedékes. Annak ellenére, hogy a magyar értelmiség, a Patria rádió, a napilap, minden érvt, tudományos és pedagógiai indítékt felsorakoztat az anyanyelvi oktatás fontossága mellett, szinte „divatba jött” nem anyanyelvi iskolában tanulni.

A szülők általában az államnyelv elsajátítása végett adják többségi nyelvű iskolába gyermekeiket, abban a tévhitben, hogy csak ebben az iskolatípusban tanulják meg jól ezt a nyelvet. Az államnyelvet ugyan elsajátítják, de elveszítik anyanyelvi készségüket, amely az alapos tudás és a további ismeretek gyarapításának alapfeltétele. A gyereket azért íratjuk iskolába, hogy ismereteket szerezzon. Az ismeretek megszerzéséhez pedig legjobb, legegyszerűbb eszköz az anyanyelv. Ez a pedagógiai alapelv már évszázadokkal korábban – Comenius óta – ismeretes volt. A pszichológiában járatan szülőkben nem tudatosul, hogy szerencsétlen gyerekeiket olyan érzelmi és értelmi világot romboló stresszhatásnak teszik ki, amelynek következménye, a kibebondulásig érzés, az identitászavar és a gyöckéltenség.

Folytatás a 7. oldalon

A második március 15. tanulsága

Március 15. a tavasz és az ifjúság ünnepe, de ezzel egybefonódva, egyben olyan történelmi változásé is, amely az államalapítást, Szent István király ideje óta a legjelentősebb átalakulást eredményezte a Duna medencéjében: a középkori, elmaradott, feudális viszonyok helyében megteremtette a modern, polgári Magyarországot. Ám kissé rendhagyó módon most ne magát március 15-ét, hanem annak első ünnepét, vagyis 1849 tavaszát, a második március 15-ét idézzük fel! Fontos és érdekes történelmi vitának jutunk így a nyomába, és kicsit jobban értjük majd, miért fontos számunkra e nap szimbóluma.

Meglepő talán, de a magyar szabadságharc legendákkal övezett – ám a valóságban nagyon is a realitások között cselekvő – vezére, Kossuth Lajos némi lelkisínnyellessel fogadta a második március 15. megünneplésének javaslatát. Éppen a Habsburg-hatalom elleni tavaszi hadjáratra készülődő hadseregnél tartózkodott a törökszentmiklósi táborban, és innen írta feleségének a következő sorokat: *“Ti ma martius 15-két ünneplitek, mi pedig – értem seregeink – mennek a német ellen. Hogy tulajdonképen mit ünnepelnek martius 15-kén, midőn egy kis pesti lármánál egyeb nem történt, azt nem tudom, de hogy azon a napon, melyen a hadsereg megmen-ti a hazát, lesz mit ünnepelni, azt tudom.”*

Egy kis pesti lárma... Kossuth tehát nem Pestet tartotta az 1848-as nagy tavaszi forradalmi

áttörés legfontosabb helyszínének. És való igaz: a pozsonyi diéta előbb értesült a bécsi forradalomról, mint Pest. Úgyanonon a napon, amikor a fiatal költő, Petőfi Sándor vezetésével a pesti tömegek kiharcolták a sajtószabadságot, az országgyűlés küldöttsége gőzhajón Bécsbe utazott, és immár a modern Magyarországot megteremtő **összes** reformok elfogadását követelte az udvartól. Csakhogy ez önmagában még nem volt elég a sikerhez. A birodalom vezetői akkor fogadták el a Pozsonyból érkező magyarok követeléseit, amikor megérkezett a pesti forradalom híre!

Tehát nem Pest **vagy** Pozsony, hanem Pest és Pozsony! A kapcsolatot nagyon szép képből fogalmazta meg egy későbbi újságírókékében Petőfi barátja és harcostársa, a tanár és történetész Vasvári Pál: *“Nemzetünk mozgalma egy órához hasonlított... Az óra kerekai Pozsonyban voltak az országgyűlésen és nemigen aktakart forogni... Rugóra volt szükség, mely a kereket gyors mozgásba hozza. S e rugó volt a pesti forradalom. Ekkor a kerekék gyorsan és sebesen kezdtek forogni... Az óramutató Bécsbe nyúlt s a Mettermich politikáinak végsőperceire mutatott. Az óra ütött 300 éves hallgatás után, s ez lőn a bécsi kabinet halálharangja”.*

A két város vetélkedésében azonban másik vita is benne rejtett. A pozsonyi rendi diétáról nem alap nélkül állíthatta maga Vasvári is, hogy

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

A második március 15. tanulsága

Folytatás az 1. oldalról

“ez csak egy kiváltságos osztály képviselote”. Amikor a győztes pesti nép nevében 1848. március 19-én küldöttség kereste fel az országgyűlést, az ifjú történész megjegyezte, hogy “számra nyolcvanheten valánk; de közöttünk a papságtól kezdve az utolsó favágóig minden néposztály képviselőt bírt. Midőn az úgynevezett országgyűlés előtt megállánk, jól jegyezte meg egy barátom, hogy a népet a küldöttség jogszerűbben képviseli, mint ama hongyulás, melynek tagjai nagyrészt csak önmagukat és saját érdekeket képviselik”.

Nevezetes ellentét – a radikálisok és a liberálisok közötti választóvonal – húzódik meg e kemény kritika hátterében. Az átalakulás pozsonyi eseményeinek motorja, Kossuth Lajos ugyanis merőben másként látta a főváros szerepét a történelmi korszakváltás folyamatában. Vitatta, hogy a forradalmárok a népakarat legitím megtestesítői lennének. Így felelt a küldöttséghez intézett válaszbeszédében: “*Én Buda-Pest város lakosságát e hazában kimondhatatlan nyomatékosnak, s Buda-Pestet az ország szívének tartom, de urának tartani soha nem fogom. – E nemzetnek szabadsága van, s minden tagja szabad akar lenni, és e szót, ’nemzet’ valamint semmi casta [kaszt], úgy semmi város magának nem aragálhatja; a 15 millió magyar teszi egészen a hazát és nemzetet... csak a nemzet az, a kit illet a nemzet sorsának eldöntése*”.

A gondolat teljesen világos. Akárhány ember vonul ki a fővárosi utcára, a nemzet egészéhez képest mindig csak kisebbség marad. Tehát valójában csakis utólag lehet eldönteni, vajon tényleg a többség véleményével megegyezően cselekedtek-e azok, akik az utcán csinálták a történelmet. Érthető tehát Kossuth igazsága is: az eseményekkel egykorúan csakis az országgyűlés – bármilyen fogyatékos is legyen egyébként – tudhatja és jelentheti ki **jogszerűen**, miszerint benne a nemzet, a haza egészének akarata nyilvánkozik.

A vita persze számunkra ma már csak elméletileg érdekes. Immár 163 esztendő folyamatos népszavazása jelenti ki évről évre, hogy a pesti fiatalok azon a napon valóban a magyar nemzet akarátát tolmácsolták. Az utókor tehát pontosabban ítél, mint a korszak szereplői, hiszen március 15. nem csupán egyetlen dicsőséges tavaszi nap jelképe, hanem a másfél éves küzdelem egészének ragyogó szimbóluma. És

ezt persze maga Kossuth is már 1849 tavaszán elfogadta, hiszen elnökként ő is jóváhagyta az Országos Honvédelmi Bizottmánynak – az ország ideiglenes kormányának – 1849. március 12-én kelt döntését, miszerint “*Mártius 15-ke, mint a magyar szabadság és függetlenség történetileg nevezetes napja, az özves nemzeti gyűlés által megünneplendő*”.

Íme az állami ünnep szertartásrendje, ahogy a Közlöny ismertette az Országos Honvédelmi Bizottmány döntését:

Hirdetés.

„1849-ki martius 15-kére, mint Magyarország éves innepének napjára Debreczenben következő rendeletek tételnek közhírré:

1-ör. Álgylülvések hirdetendik az innepély kezdetét, – mire nézve megtétettek az intézkedések, ennek a vidéken is előleges tudatására.

2-or. 9 órakor a római catholikusok,

11 órakor pedig a helvétiai vallástétet tartók nagytemplomában leend isteni tisztelet.

3-or. Megkerestetett az országgyűlés, hogy e nemzeti innep nagyszerűségét jelenlétével emelje, – intézkedések tételtek, hogy az ország hivatalnokai jelen legyenek, – hogy a Debreczenben lévő hadosztályok és helybeli nemzetörség tisztelgésre kiálltassanak.

4-er. Délutáni 3 órakor a város erdőjében népgyűlés fog tartatni, hol a népnek szíves elfogadására megtétettek a rendelkezések.

5-ör. Megkerestetett a városi hatóság, miszerint a városnak esti kivilágítására a lakosokat honfi érzelmeikre hivatkozva, felszólítsa.

Debreczenben, 1849. martius 13-kán.”

Az OHB-nek az ünnep jelentőségét hangsúlyozó, gyakorlatias bölcsességét az alábbi kiegészítő rendelkezés is nagyszerűen bizonyítja: “*Felkéretik egyszersmind a hadügyminisztérium, miként az ünnepély emlékeztettségére az összes katonai sereget, Bem táborát is ide érve, az őrmesterőt kezdve lefelé, kétszeres napi díjjal láttassa el.*”

Így zajlott le tehát a második március 15., vagyis a forradalmi nap első ünnepe. És így kijelenthetjük, hogy ha manapság összegyűlünk, hogy e nevezetes napról mi is megemlékezzünk, akkor végső soron nem teszünk mást, mint Kossuth Lajos bizottmányi elnök úr egykori kormányintézkedését hajtjuk végre...!

CSORBA LÁSZLÓ

osztrák kórházi menedzsmentben az első kórházi kft. alapítójának, több évtizeden keresztül az osztrák egészségügyi miniszterek tanácsadójának 40 éves munkája elismeréseként Alois Stöger egészségügyi miniszter 2010. év március 19-én a Kancellárián az Osztrák Köztársaság Nagy Érdemrendjét (Großes Ehrenzeichen für Verdienste um die Republik Österreich) adta át, december 12-én pedig a világhírű Club of Rome felvette rendes tagjai sorába.

Az alsóőri Magyar Média és Információs Központ rendezvényei:

- március 19.: emlékhangverseny,
- március 25.: Józsvainé Kislőrincz Edit kiállításának megnyitója,
- április 1.: négy új háromnyelvű gyermekkönyv bemutatója,
- május 8.: Európa-nap.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2011/1. számában közzétett 68.104,51 Euro összeg 2011. március 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Albert Ludwig, Dr.	20,00.-	Majláth-Pokorny Paul, Dkfm.	50,00.-
Csongvai Mária	20,00.-	Piroska Ferencz	20,00.-
Farkas Gerhard	10,00.-	Pogány Géza	20,00.-
Gecse Mária	30,00.-	Schindler Tibor, Dr.	250,00.-
Horváth Gábor	30,00.-	Tákáts Izabella u. Ernella	40,00.-
Kálmán Gizella	15,00.-	Zachar Tünde	20,00.-
Karácsonyi Miklós, Dipl.Arch.	30,00.-	Zoltán László	15,00.-
		összesen:	570,00.-

A támogatások eddig befolyt teljes összege 68.674,51 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthont ad.

Deák Ernő elnök, Kraetschmer-Kornis Katalin főtitkár, Kántás János pénztáros
További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000 BIC OPSKATWW

Március idusa Ausztriában

Bécs: Az AUSZTRIAI MAGYAROK KÖZPONTI MEGEMLEKEZÉSÉT MÁRCIUS 12-ÉN tartották. Első felvonásként megkoszorúzták Bessenyei György, majd a Collegium Hungaricum épületében Petőfi Sándor mellszobrát, ahol a megemlékezést is tartották. A telt nagyteremben a Collegium Hungaricum igazgatója, a Központi Szövetség elnöke és a bécsi magyar nagykövet köszöntötték a megjelenteket. A gazdag műsort a Bécsi Magyar Iskola diákjai, a Delibáb Táncscsoport, a Tarka Barka Kórus, a Bécsi Banda valamint a Bécsi Zeneművészeti Főiskola professzora Joó Imola, két nagytehetségsű tanítványa szolgáltatták. Ünnepi szónok volt Dr. Dr. Csorba Csaba, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója.

AZ AUSZTRIAI MAGYAR MÉDIA ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT (UMIZ) rendezésében 2010. március 15-én az alsóőri öreg iskolában emlékeztek 1848. március 15. 163. évfordulójára a helybéli és környékbeli magyarok. Ünnepi beszédet mondott Dr. Radics Jenőné ny. gimnáziumi tanár, Budapest – Tarcsafürdő; közreműködött Ábrahám Ildikó, Binder Gyöngyi, Bodó Jutas, Bodó Tuzson, Bodó Zalán, Dallos Zsuzsa, Dowas Katalin, Mag. Gúthy László, Höfler-Bacsó Katalin, Mag. Kelemen László, Kiss Erzsébet Theodóra, Kiss Gyula György, Mag. Leczki Zsuzsa, Dr. Radics Éva, Dr. Ráday-Pesthy Pál, Szabó Joachim, Dr. Szoták Szilvia, Wawzin Ágnes valamint az éneklő közösség valamint az éneklő közösség.

Grác: A 2011. évi márciusi megemlékezés keretében március 19-én, Dr. TOTTH IMRE (Sopron) „*A múltat végképp eltörölni?*” (Holmik a történelem forradalomtárából) címmel tartott előadást.

Nagyvárad és Brüsszel

Két hely, amik első olvasatra talán nem keltenek különösebb gondolatokat, pedig ez esetben jelképesen kell érteni őket: az RMDSZ X. kongresszusát 2011. február 26-27-én valamint a Kárpát-medencei Magyar Autonómia Tanács (KMAT) kihelyezett ülése Brüsszelben március 1-2-án. A szintén Nagyváradon alakult RMDSZ Markó Béla lemondásával választút elé érkezett. Az irányt a több mint hatvanszázalékos többséggel megválasztott új elnöknek, Kelemen Hunornak kell mutatnia. Kijelölésről nincs szó, hiszen lényegében – minden más elképzelés, elvárás ellenére – Markó Béla 19 éves országlása annyira rányomja bélyegét a Szövetségre, hogy megrázkódtatás nélkül aligha képzeltető el a folyamatosság. Tulajdonképpen erre vall az a tény is, hogy három jelölt közül Markó Béla kedvelte mellett döntött a kongresszus. Az eddigi tapasztalatok alapján mégis el kell gondolkodni azon, hogy megalkuvás nélkül meddig folytatható a kompromisszumok vállalása. Különösen abban a tekintetben, hogy hosszú távon eredményesebb-e a kislépések politikája mint koalíciós kormánypárt, vagy nagyobb előnyökkel jár az ellenzéki szerep vállalása. Az RMDSZ-nek nem utolsósorban rendeznie kell kapcsolatait a többi romániai magyar pártokkal, ill. politikai mozgalmakkal, amire kiemelten ígéretet tett Kelemen Hunor. Hasonló módon változtatni kell a jelenlegi magyar kormányhoz fűződő kapcsolatokon, amire félreérthetetlen intést kapott az RMDSZ a Fideszt képviselő egyik alelnök részéről.

Amennyire őszinte a közeledési, kiegyezési szándék az RMDSZ részéről, legalább ennyire komolyan kell venni Tökés László ismételt kijelentését az Európai Parlamentben: együttműködésre vagyunk itélve. Ez a predestinált szándék természetesen csak gyakorlati példákkal támasztható alá. Erre szolgált bizonyítékul, hogy Sógor Csaba EU-képviselő személyében az RMDSZ is képviseltette magát a brüsszeli kibontako-

Gyermekefarsang

(UMIZ Infozentrum) 2011. március 4-én Dowas Katalin a játékos magyar gyermekóra keretében nagy farsangi mulatságot szervezett. A felsőőri BMKE terme szebbnél szebb jelmezekkel telt meg – volt köztük királyleány, udvarhölgy, kalóz, boszorkány, csontváz, rendőr, macska stb. A gyermekóra vezetője színes prog-

Innsbruck: 2011. MÁRCIUS 18.-ÁN, PÉNTEKEN ESTE 18 órá-tól a Márciusi Ifjakról emlékeztek meg az Innhidai Ifjak. A magyar anyanyelvi oktatás növendékei és a magyar cserkészek a Pilvax Kávéháznak berendezett Magyar Otthonban. Ünnepségük után a korabeli kávéházak hangulatát felidézve kávéval, süteménnyel látta vendégül a megjelenteket a lelkes fiatalság.

IMEASZ – Magyar Anyanyelvi Oktatás növendékei – Innsbrucki Magyar Cserkészek.

Salzburg: A SALZBURGI MAGYAR KÖR KARSAY PÉTER vezetésével a havi magyar misével kötötté egybe az 1848/49-es szabadságharcnak szentelt megemlékezését március 19-én. Deák Ernő a forradalmi Bécsnek a magyar reformmozgalommal szemben megnyilvánuló egybefonódását idézte fel.

83. ÉLETÉVBÉN, 2011. MÁRCIUS 14-ÉN elhunyt Major Pál, a felsőpulyai magyar csoportnak évtizedeken át lelkes vezetője és összetartója. A csoport fejlődése következtében kivált a Burgenlandi Magyar Kultúregyesületből és Közép-burgenlandi Magyar Kultúregyesületként önállósult. Pali bácsi ettől függetlenül autóbussznyi pulyaival látogatta a felsőőri magyar rendezvényeket. A rendszerváltozás után Magyarország felé ő képviselte a burgenlandi magyarokat, de tagja volt Bécsben a Magyar Népcsoporttanácsnak is. Nagy darab emberként érdes hangján sokan csak tartósabb ismeretség után győződhetek meg arról, mennyire érzékeny, magyar-jait szíven viselő emberrel van dolga. R.I.P.

zást sejtető KMAT ülésen. Szintén gesztus értékű a két vezér egymás melletti felállása március 15-én, Csíkszeredán.

Brüsszelnek egyebekben is volt felhajtóereje: korábbi taktikázó magatartása után nem csak részt vállalt a szlovákiai MKP a KMAT-ban, hanem felvételét is kérte az Autonómia Tanácsba Berényi József új és Csáky Pál volt elnök képviseletében. A szlovákiai politizálás nagyon is tanulságos: koalícióban rossz néven vette a párt, ha bárki autonómiatörvekkel hozakodott elő, Brüsszelben viszont határozottan kérték az autonómia törekvések élesebb megfogalmazását.

Reménykedjünk abban, hogy mindkét földrajzi megjelölés jelképpé válva jelzésértékű a magyar-magyar torzszalkodások, vajudások keresztútján. Mert végsőfokon a harcot nem egymás ellen, hanem egymással kell megvívunk a többségi népek kormányaival, aminek fel kell ismerniük, hogy igenis van magyar kérdés, és ennek megoldása nekik is elemi érdekük.

Kövér László Bécsben

A magyar Országgyűlés elnöke március 24-én tett hivatalos ausztriai látogatása alkalmával a magyar nagykövetségen fogadta az ausztriai magyar egyesületek és egyházak képviselőit. Kövér László kendőzetlenül tájékoztatta a meghívottakat az Országgyűlés munkájáról; kiemelten foglalkozott a készülő új alkotmányról, a kettős állampolgárságról valamint Magyarországon súlyos pénzügyi válságáról. A nyugati magyarsággal kapcsolatosan mulasztásokat említett, s legfőbb ideje, hogy az egyetemes magyarság tervezett képviseletében a nyugati szórványok is megtalálják helyüket.

ramot állított össze. A maszkabál bevonulással kezdődött, azután jártak pergő – forgó, libegő – lobogó táncokat. Az egér – macska játék és a kukacfeltekerés sem maradhatott ki. A gyermekek nagyon élvezték az újságpapírból készült hógolyócsatát. A több mint 30 gyermek jutalomként fánkot kapott, üdítő és szőlők által készített sütemény is volt. A mulatság szabad tánccal, papírkígyók és lufik között ért véget.

Bécsi Magyar Katolikus Egyházközség

M E G H Í V Ó

Régi hagyomány, hogy első szent királyunkról a Bécsi Magyar Katolikus Egyházközség minden év augusztus utolsó szombatján megemlékezik. Idén Szent István ünnepségünkét 2011. augusztus 27-én, szombaton, 13.00 órakor tartjuk. A bécsi Szent István dómban az ünnepi szentmisén Kocsis FÜLÖP hajdúdorogi görögkatolikus püspök úr mondja a szentbeszédet. Orgonán kísér: LÉVAY TIBOR főkantór, a bécsi operettszínház énekeke. A szentmisén a SZENT EFRÉM FÉRFI-KAR énekel görögkatolikus énekeket. A bécsi Káptalan Szent István király karakereklyéjét ünnepi körmenetben a máriapócsi oltárhoz visszük, ahol hódolatra ki lesz helyezve.

A szentmise befejeztével szívesen látjuk egy rövid szeretetvendégségre illetve a Dóm téri színes magyar néptánc és népének bemutatóra is.

Erre az ünnepi alkalomra szeretettel hívjuk és várjuk már most Önt és kedves Családját.

SIMON FERENC esperes, főlelkész

„...hamis tanúk saját igaz pereekben?”

Az MTA Filozófiai Intézetének 2010 óta folyamatosan lévő átszervezése, majd a 2010 legvégén a nyilvánosság elé került nagy összegű filozófus-pályázatok egyeseket sokkoló, másokat sokkolóan felszabadító hatása lassan oldódó „terápikus nihilizmus”-t hívott életre a magyar értelmiségben. A *történelmi pillanat* okozza, hogy politikai függelmeken vagy legalábbis politikai finanszírozásokon kívül álló „önálló” társadalmat csak a nagy erőfeszítések árán vagyunk képesek elképzelni.

A filozófus-per, nevezzük nevén a gyermeket, új történelmi jelenség a poszt-szocialista rendszerváltás leállíthatatlan folyamatában. Ebben a pillanatban két nagyobb részből áll. Az első valódi jogi aktus. A Filozófiai Intézet alkalmazatlanság miatt elbocsátott munkatársai bepereltek a Filozófiai Intézetet. Ez a per a jogi formalizmusok szempontjából belül van a jogi legitimitáson. A legitim alapzat alatt azonban ez a szegmens is rejt magában két anómiás mozzanatot. Az anómia egyik közkeletű meghatározás szerint az a „*modern társadalmakban tapasztalható jelenség, amelyben a hagyományos normák és szabályok úgy lazulnak föl, hogy nem képződnek helyettük újak és a társadalmi élet egy adott területén a szabályok nem világosak voltak miatt elvesztik a társadalmi normák befolyását az egyének viselkedésére.*” Emiatt nem kell jogi szempontból feltétlenül illegitimnek tekinteni ezt a pert, *valóban* legitimnek azonban csak az anómia két lábjegyzetnek egyidejű feltüntetésével lehet ítélni. Az egyik lábjegyzet, hogy ebben az esetben minden bizonnyal a bíróságnak kell filozófiai szakmai életművek színvonalát megítélni, azaz tudományos jelensítmények (ne felejtjük: mások teljesítményeivel is összehasonlítva) megítéléséről a tudományos diszkusszió, mint nyilvános intézmény, feltehetően lemondott. A másik lábjegyzet emlékeztetünkbe idézi, hogy a tudományos intézményrendszer végrehajtói hatalmának szerkezete ugyan szintén legitim, mégsem teljesen megkérdőjelezhetetlen. A két értelmező lábjegyzettel ellátott első pör ezért maga is új jelenség.

Létezik azonban a filozófus-pernek egy második harctere (frontja!) is. Ez igen nagy összegű NKTH-pályázattal kapcsolódik össze, amelyet filozófusoknak fizettek ki. Az összeg nagyságrendje önmagában társadalmi probléma, egy ilyen nagyságrend Durkheim legnagyobb örömeire („*a társadalmi élet egy adott területén a szabályok nem világosak voltak miatt elvesztik a társadalmi normák befolyását az egyének viselkedésére.*”)

sére”) anómiás, azaz önmagában is társadalmi válságtünet. Ez önmagában nem lesz feltétlenül jogilag kifogásolható, akkor azonban a jogi szempont is bekerülhet a filozófus-perbe, ha a vizsgálat során találunk (és találtak is már) illegitim pénzforgalomra vonatkozó tény. A filozófus-per mindkét szegmensének létezik tehát alapos jogi vonatkozása, *közös bennük azonban az, hogy maguk ezek a jogi vonatkozások a társadalom anómiás működésének tényein alapulnak.* A formailag tiszta tény-értelmezések tartalmilag nem teljesen tiszták.

A per magába szippantja az 1989 utáni Magyarország összes akut problémáját. Benne van a társadalmi megosztottság, a modell és konszenzus nélkül végigcsinált posztkommunizmus, az értelmiség hanyatlása és e hanyatlás elől a politikával való szövetségbe menekülése, a politika benyomulása a társadalom sokat dicsérten autonóm szöveteibe, a kontraproduktív pályázati rendszer, a társadalom kétségbeesése, majd manifesztté váló bosszúszomja, a teljesítmények önértékének leépülése, a magukat győztesnek beállító vesztesek, a kollegialitás, a szolidaritás, egyáltalán a korrekt versenyteltételek teljes hiánya, valamint az ebbe a helyzetbe való beletörődés. Mindezek a tartalmak nemcsak valamilyen amorf és közelebből meg nem határozhatóan vannak jelen a perben, de még a kettéosztás logikáját is hűségeen követik. Azért is kerül sor most erre a perre, mert a magyar politika aktuális és potenciális jelenetei eddig nem tettek lehetővé a kettéosztott társadalomban ilyen politikai erőfölényt. A per az aktuális hatalmi viszonyok lenyomata is. Az egymásra tornyozódó dilemmák sok elemű összeütközése bármikor kitörhetett volna.

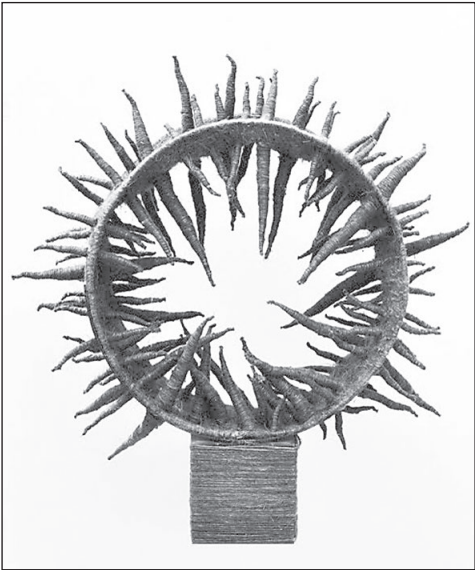
A filozófus-per e látszat miatt is modell és állatorvosi ló. *Irracionalizmus a kettős természetű.* Az irracionális és potenciális jelenetei eddig nem tettek lehetővé a kettéosztott társadalomban ilyen politikai erőfölényt. A per az aktuális hatalmi viszonyok lenyomata is. Az egymásra tornyozódó dilemmák sok elemű összeütközése bármikor kitörhetett volna.

frontvonal közé keveredik, változatossággal éppen vagy pusztán „örömből” is mindkét lövészárkból célozhatják (vagy visszatérve a filozófus-per tárgyi világához: esetleg egyik ciklusban sem tud sikeresen pályázni).

A filozófus-per stílizált *távol-keleti árnyjáték, sajátos black comedy*, amit csak a színpadi események érzékelésére beidomított közönség képes követni. A közönségnek előzetes tudással kell rendelkeznie arról, hogy mi mit jelent. Olyan társadalomban élünk, ahol nem lehet a szemünknek hinnünk, ehelyett az események előzetesen elkészített és mindenre kiterjedő értelmezési készletei közül kell választanunk. A 2010-es választást az döntötte el, hogy a társadalom jó része a saját szemének akart hinni, nem a számára feltálatl valamelyik virtuális valóság-ajánlatnak. A filozófus-per legtöbb részlete azonban 2010 után is úgy jelenik meg, hogy ne alkothassunk ítéletet saját szemünkkel. Ezért mindenkinek olyan álláspontához kellene közelítenie, aminek lényege a társadalom „saját szemével” nézve is értelmezhető és érthető. *Olyan álláspontokhoz, amelyeknek értelmezési kényszerre (vagy kényszer-értelmezése) nem vezet el azoktól a tényektől, amiket eleve tudunk. Olyan álláspontokhoz, amelyek nem azt kéri tőlünk, hogy ne a saját szemünknek higgyünk, hanem nekik.*

A filozófusok részéről ez azzal lenne egyenlő, hogy elmondják, ők is sportszerűtlenül nagy-nak tekintik a szóban forgó összegeket (s jelzik, mely okok készítették őket arra, hogy ezt, mint a „business as usual” kategóriájának szokásos eljárását éljük meg). Ezzel tartoznának a tudomány művelői derékhadának, akik lám, még a Filozófiai Intézetnek pántlikázott pénzéből sem kaphattak (!). Ha netán ezen összegeknek csak egy részét kaphatták meg, azt kellene elmondaniuk, hogy kinél maradtak a (szó szerinti értelemben vett) „maradványok”. A vizsgálódó intézmények akkor léphetnének be a „saját szemünknek elhihetjük”- kategóriába, ha hasonló vizsgálatokat indítanának számos más pályázató intézménynél is, beleértve a mágiikus „eu-s”-pénzeket szétszóró szökökutakat, és legalább akkora nyilvánosságot kapna az összes kiderített visszasság, mint ez a filozófusoknál történik).

A filozófia vesztesre áll. Pedig a látszat ellenére későn bukott el, meglepően sokáig tartotta magát. A filozófia a társadalom előtt nem fordult önmaga ellen, számos konfliktusát és versengését önmagában tartotta. Egy 1989-es erősségű rendszerváltás tekintélyes filozófiai

Ördögszekér, 2001, (80x80x25 cm)

boszorkányüldözést tett volna lehetővé, lett is volna rá igény, ennek ellenére egy 2000-es, Kecskeméten megrendezett konferencián még magas színvonalú kötetten volt képes megjelenni a nyilvánosság előtt.

A filozófia a politikába bukott bele. Egyszer már belebukott, vagy majdnem belebukott a politika húzásaiba, ez 1972–73-ban volt, egy akkori filozófus-perben. Az akkori politikai támadások hihetetlen teherpróbák alá vetették és vetik alá azóta is a filozófiát. Ezeket a próbákat a filozófia a 2010-es évig elég jól állta. Nem valószínű, hogy volt egyáltalán olyan tudomány, amelynek a lélektani terhei évtizedeken át olyan nagyok voltak, mint a filozófiáé.

A „stílizált távol-keleti árnyjáték, black comedy” nemcsak a filozófusokra vonatkoztatható igaz, de a finanszírozásra nézve is. Az itt felmerülő számtalan asszociáció közül kiemelni, hogy lassan már a pénz nevesített elosztóinak megszólalását is el tudnánk képzelni, sőt, még azt is, hogy ezek a pénzek a maguk teljes összegében nem is kerültek kifizetésre. Talán egyszer ezek a dolgok úgy fognak megjelenni a nyilvánosság előtt is, amilyenek ismerjük őket. Akkor mindenki már ki is mondhatja, amit biztosan tud. Ettől még messze vagyunk. Mindenesetre minél több pályázat teljes dokumentációja (nevesített bírálókkal és felelősségüket vállaló véleményekkel együtt) jelenik majd meg a világhálón, annál közelebb leszünk ahhoz, hogy ne kelljen rávenni a társadalmat, hogy ne a szemének higgyen...

KISS ENDRE, filozófus

PETER CSENDES

MAGYAROK ÉS A BAROKK BÉCS*

Bécs és Magyarország kapcsolódása visszanyúl egészen a 9. századig. Ha nem is ismerünk részleteket, mégis állítható, hogy főként háborús jellege volt. Bár az egész középkoron át még távol állt mindkét féltől a szomszédi viszony jogi és szilárd alapokra helyezése, Bécs és Magyarország között mégis élénk kapcsolatok álltak fenn, amik hol dinasztikus, hol pedig ellentétekkel terhelt gazdasági jellegűek voltak. Mátyás király uralkodása kétségkívül tetőpontra emelkedett, aki öt évig székelt a bécsi Burg-ban. A bécsi Ungargasse (Magyar utca) viszont mai napig az áruforgalomra és a marhakereskedelemlre emlékeztet.

A magyarok jelenléte Bécsben sokféleképpen kimutatható, – így az első bécsi püspökök között több született magyar is volt – igaz, ez nem volt feltűnő. 1384 óta az egyetem nyilván tartotta a magyar nemzetet, de hozzá sorolták a Csehországból, Morvaországból, Lengyelországból, sőt Görögországból származó diákokat is. Így a skót iskolamester Schmeltzl, aki a 16. század közepén Bécsben hallható sok idegen nyelv között sorolta fel a magyart.

Bécs és Magyarország gazdasági kapcsolata az oszmán uralom idején is fennálltak, habár a város 1526 utáni perifériális helyzete és erődtény jellege miatt korlátozott volt.

1683 után megváltoztak az arányok. A Bécs előtt aratott győzelem következtében felszabadult Magyarország az oszmán birodalom uralma alól, ez pedig oda vezetett, hogy végül 1687-ben a pozsonyi országgyűlésen egyezség jött létre a magyar rendek és a Habsburg uralkodóház között. A szabad királyválasztás helyére a Habsburgok örökösödési joga lépett férfiágon. Ezzel persze nem érték véget az összeütközések, és csak nagyon óvatosan fellépő III. Károly alatt szilárdultak meg a kapcsolatok, aki ezért elérte a Pragmatica Sanctio elismerését.

Bécsnek, amely mindamellett magyar királyi város is volt, új, példaértékű jelentősége lett.

Bécs az 1683. évi ostrom után szükségessé vált, újjáépítés során rendkívüli fejlődést vett. A győzelem fennkölt érzése nem sejtett energiákat szabadított fel, amely szellemi és kulturális kibontakozást vont maga után. Az új művészeti irány, amely a 17. század folyamán az Alpoktól északra terjedt el és eleinte az egyházi művészetben érvényesült, most megfelelő városépítési és építészeti filozófiának bizonyult a századokra szóló katonai sikerek kifejezésére; ezeknek a mai napig épületek homlokzatán és szemöldökgerendákon látható szimbólumai társulnak az ellenreformáció jellegzetes motívumaival. Az épületek elképzelése mint összmmű, amely erőteljesen bemutatja a hierarchikus hatalmi viszonyokat, megváltoztatta a városképet. Használatuk a mindennapokban és ünnepekkor: körmenetek, tüntető miselátogatások vagy temetések alkalmával, meghódították a várost. A nemesi pompa kibontakozása láthatóan megváltoztatta a még meglévő középkori városképet.

Az új fejlődés alapjait a császári udvarnál jobban képezték a nemesek és a növekvő közigazgatás képviselői. Az udvar közelségét kereső nemesek reprezentatív házaik kerülték a szűk beosztású középkori házakat, ahol egy tető alatt volt a munka- és lakóhely. A polgári-kézműves rétegekből származó lakókat egyre inkább az újjáéledő elővárosokba szorították ki. Így a városfalakon belül 1730 körül 248 nemesi palota állt 930 polgárházzal szemben. De a városfalakon kívül is keletkeztek reprezentatív létesítmények, miután a pusztítások következtében sok telek vált szabaddá új reprezentációs létesítmények építésére.

A már 1683 előtt megkezdett szociál-topográfiai változásokból a 17. század végétől a ma-

gyarok is kivették részüket. Nemesi családok mint az Esterházyak, Pálffyak, Batthyányiak vagy Erdődyek az örökös tartományok elitjéhez hasonlóan feladatokat vállaltak a hadügyben és a közigazgatásban, és felépítették bécsi palotáikat, így juttatták kifejezésre a „gloria familiae”-t családjaik tisztelőit és hírnevét. Ebből a célból koruk legelismertebb építészeit, mint pl. Giovanni Pietro Tencala-t vagy Johann Bernhard Fischer von Erlach-t bízták meg reprezentációs paloták tervezésével.

Ennek ellenére csak lassan vált láthatóvá a magyar elem a városban. Jó példa erre az 1690-ben felállított Magyar Udvari Kancellária, amelyet hat évtizeden át magánházaiban bírlóként használtak a Fleischmarkt-on, míg a Cseh és az Osztrák Udvari Kancellária már a 18. század első harmadában megfelelő fényűző épületbe költözött. Csak 1747-ben, tehát már Mária Terézia uralkodása idején költözött a Magyar Udvari Kancellária a korábbi Strattmann palotába. Ma a magyar nagykövetség székhelye. A szükséges átépítéseket és átalakításokat Nikolaus Pacassi udvari építész végezte.

Bécs felvirágzásával egyidejűleg figyelhető meg a lakosság növekedése. A nem utolsósorban a nemesi udvartartás következtében felvirágzó városban sok bevándorló volt található a kézművesek és iparosok között, sőt, egyenesen ők uraltak egyes ágazatokat, így első helyen álltak a magyar gombkötők és a csizmadia-ák. A magyar bevándorlás más népekkel összehasonlítva mégis jelentéktelen maradt.

Mária Terézia nagyon sokat köszönhetett a magyaroknak mindenekelőtt hatalomra lépése kritikus idejében. Az uralkodónő ezt a tényt később mindig kiemelte, habár nem voltak mindig felhőtlenek a viszonyok. Érzésszerű összetartozandóság jelképeként lehet értelmezni a Szent István Rend alapítását.

És végezetül a Magyar Nemesi Testőr Gárda alapításával 1760-ban szintén maga a királynő a legtartósabban idézte elő a magyar hatást a városképben. Mária Terézia a Gárda elhelyezésére a Burg kapu közelében fekvő Johann Bernhard Fischer von Erlach által tervezett Trautson nyári palotát vásárolta meg és rendeltetésének megfelelően alakíttatta át.

A Gárdát feltűnést keltő fellépésével rendkívül kedvező módon fogadta a lakosság. Rendeltetése beleillett a nép közelségét kereső királyi képviselőbe és ugyanakkor a Gárdának a királynőhöz való közelsége révén a magyarok rangja láthatóvá vált a Habsburgok uralkodási struktúrájában. A főváros népe tudást meríthetett ebből a barokk komplex szimbólumokat alkalmazó rendezésből.

Hogy a Gárda az Ausztria és Magyarország közötti kulturális eszmecserére milyen jelentőséggel fog bírni, nyilvánvalóan nem tudatosíthatott a 18. és 19. századi bécsiekben, mivel nem is sejtették sok gárdistának magas intellektuális képességeit. A testőrök viszont gyorsan felismerték a metropolis oktatási lehetőségeit és éltek is vele. A felvilágosodás eszméi, melyek Ausztriában is csak lassan terjedtek, ezen az úton futólépésben eljutottak Magyarországra. Visszatekintve a különleges teljesítmény jelentőségére, a Trautson palota nemcsak a közös osztrák-magyar történelem, hanem a két nemzet intellektuális eszmecseréjének is szimbóluma, így Európa kulturális középpontját képezik.

*) A 2010. november 29-én a bécsi Trautson palotában a Magyar Testőrgárda alapításának 250. évfordulójára rendezett szimpóziumon elhangzott előadás rövidített változata. A szerző történész-level-táros, egyetemi tanár.

Német nyelvből fordította FAZEKAS KATALIN

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

(EU)

Nő a szakmunkás kereslet

Az Európai Unió figyelemmel kíséri a munkaerő-piaci kereslet alakulását. Az unió statisztikai hivatala rendszeresen közzéteszi a megfigyelések eredményeit. Bár általában nő a munkaerő iránti kereslet, de jelentős különbséget mutatnak az egyes régiók, és az egyes iparágak is.

Belgiumban, Franciaországban és Németországban nemcsak a pénzügyhöz és kereskedelemhez kapcsolódó középkeletű képzett munkaerő iránt nagy a kereslet, hanem jól képzett egészségügyi dolgozók iránt is. A bolti eladókat Ausztria, Franciaország és Németország várja. Belgiumban, Nagy-Britanniában és Németországban pedig piaci árusokra lenne szükség. E két betöltetlen állás aránya erősen megközelíti az európai átlagot. A munkaerőpiac legkedvezőbbben a válságból kilábaló Litvániában alakul.

Az unió államaiban a közigazgatásban dolgozók számának jelentős csökkentése van folyamatban. A gazdasági helyzetre visszavezethetően leépítésekre kerül sor az építőiparban.

Az EU statisztikai hivatala szerint nagyon rossz a helyzet Lengyelországban és Cipruson. A legrosszabb a válság által rendkívülien megviselt Görögországban. Magyarország a hivatal besorolása szerint a mezőny közepén helyezkedik el. Itt a betöltetlen állások aránya erősen megközelíti az európai átlagot. A munkaerőpiac legkedvezőbbben a válságból kilábaló Litvániában alakul.

Európ-szerre megfigyelhető jelenség, hogy jelenleg csökken az érdeklődés a diplomások, és nő a szakmunkások és betanított munkások iránt.

(BE)

Bulgária és Románia még nem készült fel

A brüsszeli napilapban megjelent rövid cikk független szakértők jelentésére alapozta információját arról, hogy az EU-tagállamok kormányai még vitatják, hogy érett-e a két ország Schengen közösségére.

Ahhoz, hogy a két ország csatlakozhasson az információs rendszerhez, mely a zóna biztonságos működését szolgálja, vannak még tennivalók. Bulgária, a török határ ellenőrzése terén, még nem áll a helyzet magaslatán. Erre való tekintettel helyszíni vizsgálatokat kérnek a szakértők.

Magyarország EU elnökségi ideje alatt törekszik Bulgária és Románia schengeni csatlakoztatására, de ehhez az uniós tagországok egyhangú döntésére van szükség. A helyzetet nehezíti, hogy sem Franciaország, sem Németország nem támogatja a jelenlegi helyzetben a jelölték törekvéseit. Mint ismeretes egy ilyen, minden tag-állam számára létfontosságúnak tekintett határozathoz a 27 EU-tagország teljes egységére van szükség.

(DK)

NATO főtitkár Magyarországon

A védelmi miniszterek kétnapos információs találkozásán vett rész a magyarországi Gödöllőn, Dánia volt miniszterelnöke Anders Fogh Rasmussen, aki azért mondott le kormányfői posztjáról, hogy elláthassa a NATO főtitkári tisztét.

A tárgyalássorozat keretén belül lehetősége nyílt személyes eszmecsere a NATO és az Európai Unió védelmi miniszterei között.

A főtitkár kinevezte Antal Erika alezredest a NATO Beruházási Bizottságának elnökévé. Antal alezredestő 2011.szeptember 1-vel kezd meg két évig tartó tevékenységét. A testület közel 1 milliárd eurós költségvetéssel rendelkezik. Ennek 1%-át Magyarország adja. A döntés szimbolikus jelentőségű, mert egy „új tagállam” került az erőforrás bizottságok élére.

Rasmussen véleménye szerint, Közép-Európa egykori kommunista országai modellek lehetnek az Észak-Afrikában és a Közel-Keleten a demokráciáért folytatott harcban.

Jelentősen befolyásolta a tárgyalásokat a Líbiában kialakult helyzet. A főtitkár az újságíróknak tett nyilatkozatában kijelentette a szervezet kész segítséget nyújtani az európai tagállamoknak az emberek kimenekítésében. A főtít-

kár megerősítette, hogy csak az ENSZ felhatalmazására tesz katonai beavatkozást a NATO. Azzal a gondolattal is foglalkozni kell, hogy a szervezet hogy járulhat hozzá az észak-afrikai országok demokratikus átalakításához.

A NATO főtitkár úgy véli az európai biztonság csak akkor lesz teljes, ha nem zárják ki Oroszországot. A szövetség vele is együtt akar működni.

(USA)

Különleges telihold

Március 19-én este egy érdekes jelenségnek lehettek szemtanúi, akik a csillagos égre emelték tekintetüket. Holdunk a szokásosnál nagyobbak és fényesebbnek tűnt, ugyanis állandó kísérőnk 1993 óta most volt legközelebb bolygónkhoz.

A jelenség oka, hogy a Hold ellipszis alakú pályán kering a Föld körül és ennek következtében, periódusonként közelebb kerül a Földhöz. Ez esetben 356.528,00 km volt köztünk a távolság. Ez az elméleti minimumhoz, a 354 ezer km-hez nagyon közeli érték. Ha ilyenkor telihold van, azaz a Nap a Föld túloldaláról világítja meg a Holdat és így bolygónk nem vet kísérőjére árnyékot, szuperhold jön létre.

A hiedelmek szerint, ha a Hold pályája során túlságosan közel kerül Földünkhöz, a kísérőjelenségek katasztrófák. A tudósok azonban cáfolják ezeket az állításokat. Az árapály jelenségre hatással van a Hold, de a Japánban bekövetkezett szökőár nem írható a számlájára.

A csillagászok szerint az átlagosnál 14%-al nagyobbak és 30%-al fényesebbnek láttuk most a Holdat.

(FR)

Étrend befolyásolhatja a leendő gyermek nemét

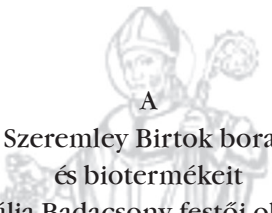
Több évtizedes kutató munkája eredményétette közzé Dr. Francois Papa nőgyógyász.

Az orvos több száz alany bevonásával végzett kísérletsorozata azt bizonyította, hogy táplálkozással befolyásolni lehet a magzat kromoszómáját. A megfelelő diétát már 10–12 héttel a fogantatás előtt el kell kezdeni ahhoz, hogy esély legyen a kívánt eredmény elérésére. A nagyobb biztonság érdekében mindkét félnek tartania kell magát az előírásokhoz.

Ha a pár fiút szeretne, nátriumban és káliumban gazdag étrendet állítson össze. Ehét húst, de kerülje a káposztaféléket, a spenótot és a zöld salátákat.

Ha inkább lányt óhajtanak, magas kalcium- és magnéziumtartalmú ételeket, zöldségféléket és tejtermékeket fogyasszanak. Kerüljék a húsféléseket és csökkentsék a minimumra a sőt.

Dr. Papa állítása szerint, egy ilyen speciális étrend összeállításával, 90%-os biztonsággal befolyásolható a születendő gyermek neme.

kínálja Badacsony festői oldalán
Önt is várjuk ebben
az egyedülálló légkörben
8261 Badacsony, Kisfaludy u. 5
Email: storban@szერemley.com
Tel.: +36 87 431382,
Fax: +36 87 531011

SZENT ORBÁN BORNÁZ

A
Központi Szövetség Könyvtára
keddenként 17–19 óra között
várja kedves látogatóit!
Bécsi Magyar Otthon,
Bécs I., Schwedenplatz 2/9

SZILI KATALIN
ÉS A NEMZETI ÖSSZETARTOZÁS

Voltak, akik nem azért csalódtak Szili Katalinban, mert szókincsében nem hiányzott a „nemzeti” sem, hanem azért, mert a végsőkgi kitartott pártja, az MSZP mellett, sőt, annak színeiben indult a múlt évi választásokon és így jutott be a parlamentbe. Közben mégiscsak fordult a kocka, és Szili Katalin bedobva pártja felé a törülközőt független képviselőként kezdett politizálni. Ekkor meg éppenséggel volt elvtársai marasztalták el: miért akkor döntötte el a szakítást, amikor katasztrofálisan elveszítette a választásokat az MSZP?

Alapjában véve mindegyik oldalnak igaza van. Ezt a kijelentést két oldalról is meg lehet világítani: egyrészt kétségtelen, hogy Szili Katalin személyéhez fűződtek elvárások, azaz volt egyfajta háttére, ha nem is lehetne ezt nevezni tömegbázisnak. Másrészt – és ez feltehetőleg alkat kérdése – Szili Katalinra egyfajta határozatlanság, óvatosság, kivárás feltétlen jellemző, bár realitásérzéknek, a kockázat kerülésének és az ellentétek robbanása helyett azok csilapításának is lehetne ezt nevezni.

Mindazonáltal csak utólag lehet helyesen bemérni és értékelni bárkinek a döntéseit, cselekedeteit. Így Szili Katalinnal kapcsolatosan is elhamarkodott lenne még az időközben kialakult helyzettel kapcsolatosan is túlságosan felfokozottan nyilatkozni, különösen érzelmi tekintetben.

Vajon túl későn, netán személyiségének is ártva szánta el magát a döntő lépésre? Igen, hiszen 1989 óta, történetesen akkor, amikor egy M-mel kevesebb lett pártja, nem ártott volna végleg eltörölni a múltat, leszámolva a kádári, politikailag-erkölcsileg túlságosan terhelte kommunista múlttal. Természetesen helytelen éppen ebben az irányban elmarasztalni az akkor még túlságosan fiatal és tapasztalatlan Szili Katalint. Persze amit akkor elmulasztott pártja, két évtized után beérett a benne burjánzó összes ellentmondással, áruállással, erkölcstelenséggel. Vagyis egészen a meghasonlóság be kellett érnie az összeomlást okozó válságnak.

Akik kissé figyelemmel kísérték Szili Katalin politikai pályafutását, tudhatták róla, hogy igenis az MSZP-n belül látott és gondolkodott távlatokban, míg nem – s ehhez járult túlságosan intellektuális alkata – lehetetlennek bizonyult észre nem vennie az egyre növekvő és mélyülő törésvonalakat, amik végső fokon nem csupán a párton keresztül a kormányzat, hanem az egész országot is érintették. Ebben a helyzetben a pártfegyelem ellenére 2004 óta kezdett olyan véleményeket hangoztatni, amik egyrészt nem voltak okvetlen összhangban a pártvezetéssel, másrészt igenis felhívta magára a figyelmet azok részéről, akik másként láttak, gondolkoztak, mások voltak az elvárásai.

Az államelnökjelölt szerepe kétségtelen megmozgatta bensőjében, s a kudarc biztosan visszavetette. Győztesként biztosan sikeresen szabadult volna meg minden politikai-ideológiai terheltségtől, a Parlament elnöki székébe visszatérve viszont bizony vállallnia kellett a mindennapi civódást, éreznie kellett a növekvő mellőzöttséget, elszigeteltséget éppenséggel pártja vezetése részéről.

Magyar Tudományos Társaság alakult New Yorkban (NYMTT)

2010. november 3-án, a magyar tudomány napján a New York-i Főkonzulátuson került sor a MAGYAR TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG (NYMTT) első közgyűlésére, ahol az alapító tagok hivatalosan is megválasztották a NYMTT vezetését és véglegesítették az alapszabályzatot; az NYMTT elnökének *Bergou János* fizikust, az MTA doktorát, alelnökének *Záborzky László* agykutatót, az MTA külső tagját, titkárának *Haiman Zoltán* asztrofizikust, a MTA köztestületi tagját, igazgatónak pedig *Trombitás Zsófiát* (Z.Trombitas@kum.hu), az NYMTT pártolóját, a New York-i Főkonzulátus konzulját választották.

A New York-i Magyar Tudományos Társaság célja, hogy szervezett formában segítse elő az Amerikában dolgozó magyar és magyar származású kutatók széles körű bevonását a magyarországi kutatói hálózatba és segítséget nyújtson a fiatal magyar kutatók és a magyar tudomány támogatásához.

Hungarian Echoes – Magyar Fesztivál a New York-i Szimfonikusoknál

2011. március 10-26. között a New York-i Szimfonikusoknál Hungarian Echoes elnevezéssel három híres magyar illetve Magyarországhoz kapcsolódó zeneszerző, Liszt, Haydn és Ligeti műveit adták elő Esa-Pekka Salonen karmester vezényletével.

56-os emlékmű engedélyezése New Yorkban

Március 13-án, a New York-i Kossuth-szobornál megrendezett koszorúzási ünnepségen jelentették be, hogy

Amennyiben a bűn és bűnhődés viszonylatában mérlegelünk, Szili Katalin bizonyára megbűnhődött mindazért, amivel csalódást okozott a „nemzeti” elvárásoknak az egyik oldalon, „hűtlenségével” a másikon.

Végül is, amikor a nagy lépésre határozta el magát, nem történt ez látványosan, sőt, akadtak eleget, akik úgy vélték, jobb lett volna csendesen visszavonulnia, mint minden különösebb esély nélkül új játszma kezdnie.

Mégis, kinek van akkora éleslátása, hogy megbízhatóan fel tudná mutatni az esélyeket, s főként azoknak megfelelően az újrakezdés kockázatát? Szili Katalin esetében mégis többről van szó mint személyi hiúság, gátlástalan érvényesülési szenvedély, hiszen mint vallja, mindent elért már, ami ambicionálhat egy politikust. Különben is a személyiség értékét nem zárólag a sikerek alapján, hanem ugyanúgy a vállalkásban s netán a bukásban is meg kell látni.

Egyelőre nem tudni és nem is lehet jóslásokba bocsátkozni, vajon milyen esélyekkel számolhat Szili Katalin a kibontakozás útján. Megkockáztatható: hitelesen és őszinte meggyőződésből állt fel újra, hozzátéve, hogy nem csupán Magyarország, hanem az egyetemes magyarság ügyét tartva szem előtt vállalkozott a cselekvésre.

Pártja, a Szociális Unió világos programmal lépett nyilvánosságra múlt év októberében: értékeiben konzervatív, társadalmi politikájában szociális, az európai és nemzeti értékeket egyaránt megőrző, a fenntartó fejlődés elvét álló, antilobalista irányzat. A baloldal új tömörítését tartja szem előtt. Ugyanakkor elismerést érdemel, hogy az „elvtelen és parttalanul destruktív” ellenzékiesség helyett (Gazsó Ferenc) a konszenzuális demokrácia elvét vallva vállalta a kormánypártokkal együttműködést. Erre éhínségesen szüksége van a magyarországi politikának, a társadalomnak.

Csakis ennek tudható be, hogy beválasztották és vállalta az egyik alelnöki szerepet a 2011. január 1. óta működő Nemzeti Összetartozás Bizottságában. Szili Katalin ennek megfelelően ugyancsak vállalta, hogy mintegy ellenzéki oldalról betársuljon az alkotmányozók csapatába ezzel is megszívve, erősítve az együttműködők táborát. Március 15-én benyújtott tervezete sarkalatosan egyszerű és világos: kétkamrásnak javasolja a parlamentet, különválasztani a polgármesteri és országgyűlési képviselői tisztséget, ökoszociális piacgazdaságot. Nemzeti szimbólumok dögében az állami zászló címerrel, a nemzeti piros-fehér-zöld címer nélkül valamint a Himnusz országhatárokon belül és kívül. Aligha lehet megkérdőjelezni azon javaslata helyességét, amennyiben a parlament által elfogadott alkotmányt ügydöntő népszavazás léptesse hatályba. Feltételezhetően akadnak majd ellenlábasok, ellenben el sem képzelhető jobb, az állampolgárok összességét érintő demokrácia, mint hogy mindenki személyesen adja le szavazatát az új alkotmány mellett, vagy esetleg ellen. A legátfogóbb demokratikus törvényesség nyilvánvalóan a néptől eredő, nép által elfogadott alkotmányból származik.

PANNONICUS

NYUGATI HÍRLEVÉL

öt év tárgyalás után a városvezetés beleegyezett az 56-os emlékmű felállításába. A város vezetése elfogadta, hogy New Yorkban megépülhessen az 1956-os magyar forradalom emlékműve – jelentette ki Papp László építész, az Emlékmű Bizottság elnöke. Papp László mintegy 75 fő előtt emlékeztetett rá, hogy Amerikában az első Kossuth-szobrot 1902-ben Clevelandben avatták fel. Az Emlékmű Bizottság elnöke elmondta, hogy az '56-os mementót a Manhattan-i Kossuth-szobor melletti parkban fogják megépíteni.

“The Soul of Hungary” – Dohnányi két művét adták elő a New Jersey-i Filharmonikusok

2011. március 20-án Dohnányi Ernő koncertdarabja gordonkára és zenekarra és a Ruralia Hungarica című darabját adta elő a Monmouth Symphony Orchestra Lucian Rinando, karmester vezényletével.

Ingyenes magyar irodalmi lap terve New Yorkban

Ötvenezred példányban jelentetné meg kortárs magyar szerzők angolra fordított műveit New Yorkban a Megint Nobel Alapítvány. A Time Booms című kiadványt a tervek szerint ajándékba kapnák az érdeklődők könyvesboltokban, múzeumokban, színházakban, könyvtárakban, amennyiben valamilyen kulturális szolgáltatást, ill. terméket – könyvet, színházjegyet, belépőt – vásárolnak. A Megint Nobel Alapítvány célja, hogy ismét legyen magyar költő, író vagy kutató, aki Magyarországon folytatott tevékenységéért kapja meg a Nobel-díjat.

A Nyugati Hírlévléből (www.hhrf.org/nyugatihirlevél) válogatta BIKÁ JULIA

Magyarország gazdasági és pénzügyi állapota nemzetközi viszonylatban

Bármely ország gazdasági és pénzügyi helyzetét és kilátásait a következő kulcs statisztikai adatok határozzák meg: az évi költségvetési mérleg (fiscal balance) és az évek során felhalmozódott államadósság (total public debt). Mind a két adatot a bruttó hazai termékhez viszonyítják, tehát az ország gazdaságának az össztermékéhez. Relatív statisztikai adatokról van szó, hogy meglegyen a nemzetközi összehasonlítási lehetőség. Mind a két statisztikát illetően konkrét mércékben állapodtak meg a leendő eurozóna tagállamok az euro bevezetése előtt. Ezeket a kritériumokat egy holland városról nevezték el, ahol ez a megállapodás megszületett. Azóta a Maastrichti kritériumok a legfontosabb adatok nem csak Európában, de világszerte is. Ezen kívül van még egy egyre fontosabb statisztika, ez pedig az ország összsadóssága (total debt). Figyelembe veszik azonban nem csak az államadósságot, hanem a magánszektorban felgyülemlett bel- és főleg külföldi adósságállományt is; ezzel kapcsolatosan viszont nem jött létre közös megállapodás. Pedig az eddigi tapasztalatok szerint ez is nagyon fontos kérdéssé vált, főleg az amerikai jegybank által diktált expanzív monetáris politika kialakulása után, különösen az utolsó tíz évben. A technológia forradalmi megújulásának hátszelével már ezt a periódust megelőzően a 90-es években nagyméretű globalizáció indult be, fantasztikus lehetőségeket nyitván meg a világgazdaság számára.

Ekkor ugyancsak nagyméretű eladósodás kezdődött el éppen a magánszektorban, amely 2007-ig radar szint alatt tudott növekedni. Az egyre nagyobb gazdasági növekedésre törekvő világméretű konkurencia volt az a tényező, amely egyes térségekben és országokban kritikus helyzethez vezetett. Elsősorban az amerikai magán ingatlanpiac került ilyen helyzetbe, de ide tartozik például a Magyarországon, de más országokban is elburjánzott devizahitelek állománya. Bár minden közgazdász tudja, hogy az ú.n. kedvező, alacsony kamatlábú devizakölcsönök és jórészt hitelekre szerzett ingatlanok csak addig kecsegtetőek, amíg nem változnak meg a piaci körülmények. Ezek és hasonló fejlemények oda vezettek, hogy a bankok hitelállományai dominánszerűen értéktelenné váltak és hamarosan felemésztették saját tőkéjüket. Végetetül az értéktelenné vált bankhitelek világszerte megterheltek az államháztartásokat a 2008-2009. évi mentéfkciók során, különben az egész pénzügyi rendszer összeomlott volna.

Ebben az időben lett nyilvánvaló, hogy Magyarországon átlagon felül van a bankok devizahitel állománya a térségbeli országokhoz képest. A forintkamat mindig magasabb szinten állt és áll ma is mint például a cseh korona, de még a lengyel zlotykamat is. Első látásra bizonyára csábítótnak tűnt az alacsony kamatú svájci frank avagy yen kölcsönt felvenni. És mint ahogy ez be is következett, a devizaárfolyam a forinttal szemben huzamosabb időn át növekszik, mint ahogyan – forintban számolva – növekszik a devizahitel-adósság is. Nemzetközi pénzügyi kereskedők ezt úgy értelmezik, hogy megnőtt a kockázat nem csak a bankokra nézve, de potenciálisan az állampénztárra vonatkozóan is, negatív kihatással a hazai tőkepiacra. Miután a magyar tőkepiac a rendszerváltás után teljesen liberalizálódott, így védtelenné vált a nemzetközi tőkeáramlásokkal szemben. Ezeket az áramlásokat barométerszerűen leginkább a forintárfolyam, az államkötvény- és részvénypiacok napi mozgásából érezzük. Ezért is lett volna fontos jobban odafigyelné az ország összsadósságára és korlátozásokat bevezetni kellő időben. Ez azonban túl későn történt meg.

Magyarország helyzete ennek ellenére nem hasonlítható össze a már nagy bajba jutott, Európa peremén fekvő országok helyzetével. Az ország költségvetési hiánya 2010-ben 3.8% volt a bruttó hazai termékhez képest. Ugyanakkor Görögország 14%-os hiányszintről kell, hogy “ledolgozza” magát a magyar szintre. Portugália és Írország hasonló nehézségekkel küszködik; nem beszélve az egész eurózónára vonatkozó kihatásokkal. Összeladósodását tekintve (total debt) is aránylag kedvező képet mutat Magyarország. Írország és Portugália helyzete ebben a vonatkozásban egyenesen drámai.

De akkor mi a probléma? Az, hogy relatív kedvező helyzet ellenére Magyarország gazdasága “betegállományban” van, igaz, gyógyítható és mindent meg kell tenni e cél érdekében. Alapfeltétel a nemzeti összefogás, és ez a 2010-es választások után realisabb lett, bár továbbra is észlelhető a politikai polarizálódás, és ez nem könnyíti a helyzetet. Ha a gyógyulás nem következik be a következő 2-3 évben saját erőből, akkor görög tragédiával lehet számolni. Ezért nem árt sem előtt tartani azt a tényt, hogy azoktól a megszorításoktól, melyeket a görög kormány 2010-ben vezetett be, Magyarország még

messze áll. Pedig történtek olyan lépések, amelyek a Nemzetközi Valuta Alaptól 2008-ban kapott hitellel függtek össze. Az új magyar kormány intézkedései, ha nem is fogadták őket nagy lelkesedéssel, egyelőre reményteljesnek bizonyulnak Az új stratégia a tervbe vett adóreformból kiindulva nem csak adósságcsökkentésről szól, hanem középtávú gazdaságserkentésről is. Bár az is lehet, hogy a növekedés a beinduló nyugat-európai konjunktúrának köszönhetően még hamarabb is elérhető lesz, megkönnyítve a végső célba jutást, mégpedig a munkaerőpiac jelentős javulását.

A magyar út azért is érdekes, mert a vezető fejlett országokban éppen arról folyik a vita, hogy legcélszerűbb stratégia lenne az adósság csökkentése vagy a gazdasági növekedés további elősegítése, ami előbb-utóbb úgyszintén az adósság csökkentéséről van szó, és nem csak Magyarországon. A március elején meghirdetett reformcsomagból kitűnik, hogy végezetül az államadósság csökkentése került előtérbe. Ez az eredetileg 2013–2014-re tervezett társadalmi adócsökkentés elhalasztásával vált nyilvánvalóvá. A magyar út ugyan egyes bel- és külföldi megfigyelok szemében “unfair”-nek tűnik, de tény az is , hogy el kellett kerülni az újabb hitelfelvételt a Nemzetközi Valuta Alaptól, amely oly terhekkel járt volna az ország számára, hogy azokat nem lehetett vállalni hároméves megszorítások és kétéves globális válság után. Az így szükségessé vált válságadó bevezetése 2010-ben a kezdeti felháborodás után kevesebb port vert fel az egyébként eléggé egyoldalú nyugati sajtóban, de Brüsszelben is, mint a médiatörvény, pedig nem kis összegekről van szó.

Vegyük csak az osztrák Erste Bank példáját: Magyarországon elég jelentős piaci részvétellel, 40 millió Euró válságadót fizetett be a múlt évben. Ugyanez a pénzintézet 1 milliárd Euró 2010-es konszernnyereséget jelentett be idén februárban. Reméljük, hogy az említett “áldozatok” nem csak Magyarország javára lesznek, hanem hosszabb távon a jelenleg terhet viselők számára is kedvezőbbé válhatnak megújult magyar gazdasági és pénzügyi környezetben 2013–14-től kezdve.

DR. SCHINDLER TIBOR, közgazdász, pénzügyi szakértő

Életfa, 1995, (300x270 cm)

Sógorok és félelmek

Néhány megjegyzés Martos Péter cikkéhez (Bécsi Napló 2011/1)
Bár a multinacionális cégek privatizációban játszott szerepéről és az elmúlt húsz évben elért nyereségéről heves viták folynak Magyarországon, a válságadó kivetésének prózaibb oka volt, mint bármiféle ideológiai vagy gazdasági „visszacsapás”. Az előző kormányzás valamint a pénzügyi válság következtében csödközel helyzetbe jutott ország költségvetésében már az Orbán-kormány tevékenységének kezdetekor hatalmas lyuk tátongott. A külvilág nem járult hozzá ennek további bővítéséhez, ezért sürgősen lépni kellett. Ha a korábbi szocialista-liberális kormányzat maradt volna Magyarországnak, akkor azonnali megszorítások kerültek volna napirendre, amelyeknek a kárvallottjai a lakosság kevésbé tehető rétegei lettek volna. A kijelentés, miszerint „osztrák bankok pumpálták a devizahiteleket”, annyiban megfelel a tényeknek, hiszen a magyar bankszektor jelentős része osztrák tulajdonban van. Ők is ki akarták venni – ki is vették – a részüket a magyarországi devizahitel-piac szédületes, s mint kiderült felelőtlen és kockázatos felfutásában, felfuttatásában. A hitelezés hasznáról nem kívánnak lemondani, de a felelőtlen banki magatartást visszautasítják és a kockázatok (elsősorban árfolyamkockázatot) teljes mértékben a hitelfelvevőkre hárítják. Ha pedig a behajthatatlan, illetve kétes kintlévőségek miatt problémák keletkeznek, mentesvárként ott az állam. Így könnyű...
EKE JÁNOS (Bécs)

AZ UNOKÁK MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRSÁGA

Az egyre fogyó magyarság szívesen emlékszik arra a 15 milliós nemzetre, amely az egész világra kiterjed. A nemrégén elfogadott ket-tős állampolgársági törvény most lehetőséget ad arra, hogy megbizonyosodjunk, valóban kik az ország határain túli magyarok? Különösen vonatkozik ez az Amerikában élőkre, akiket a 15 millió tíz százalékaként tartanak nyilván, gyakran említve a másfél milliós amerikai magyarságot.

József Attila „kitántorgottaknak” nevezte őket, és volt is valami alapja a „másfél millió-nak”, hiszen az amerikai népszámlálás tíz évenként megkérdezte, hogy az Egyesült Állampolgárai milyen származásúnak tartják magukat. Erre az elmúlt évtizedekben több, mint egy millióan, azonban évente egy-két százalékkal mindig kevesebben, jelezték, hogy szüleik, vagy nagyszüleik egyike, vagy másika Magyarországról jött Amerikába. Igen ám, de a 2010-es népszámlálás többé nem a származásra, hanem a fajra (race) kérdez rá, feltehetően azért, mert az újabb mexikói, latin-amerikai és távol-keleti bevándorlók esetében ez a döntő tényező. Egyes szervezeti vezetők arra biztatták a magyarokat, hogy a „faj” kérdésre **hungarian** megjelöléssel válaszoljanak. Első pillanatban ez még jó ötletnek is tűnt, de az adatfeldolgozók ezt nyilván nem vehették figyelembe. Ám ha érvényes lett volna a beírás, hatalmas öngólt jelentett volna az amerikai magyarokra nézve. Ugyanis, nem valószínű, hogy néhány ezer elszánt hazafin kívül sokan értelmeznék úgy, hogy magyarnak vagy magyar származásúnak lenni faji kérdés.

Akkor hogyan fogjuk ezután azonosítani az amerikai magyarokat ? Számos próbálkozás történt már arra, hogy pontosabb felmérés készüljön az Egyesült Államokban élő magyarok valós számáról. Egy ilyen felmérés azonban gyakorlatilag lehetetlen feladat. Pakot Levente ál-

tal elkészített “A 2000. évi amerikai népszámlálás jellegzetességei és kihatása az amerikai magyarok számbavételére” című terjedelmes feldolgozás is csak az amerikai statisztika adatait tárgyalja, de végeredményében alig ad többet, mint amit Nagy Károly röviden összefoglalt a “Hány magyar él az Egyesült Államokban a XXI. század elején (Nyelvünk és kultúránk 2003/4) című cikkében. Míg 1980-ban 1,776,900 USA-beli lakos jelentette magát magyar származásúnak, 1990-ben már csak 1,582,300. A 2000. évi népszámlálás 1 millió 398 ezer személyt mutat ki “magyar” vagy “ magyar és más” származásúnak. Ezek közül 904 ezer első, 494 ezer fő pedig második generációként jelentkezett. Minthogy 2010-ben ilyen amerikai statisztikára nem számíthatunk, talán a most elfogadott ket-tős állampolgárságról hozott új magyar törvényt adhat majd támpontot.

„A magyar Országgyűlés az új korszak első lépései között alkotott törvényt a Nemzeti Összetartozásról és a magyar állampolgárság külhoni magyarok számára könnyített megszerzéséről, ezzel is erősítve azt az összetartozást, amely a magyar nemzet minden tagját összeköti, államhatároktól függetlenül.” – írta Dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes az amerikai magyarok a MAÉRT-en (Magyar Állandó Értekezlet) résztvevő tanácsadójának, Hámos Lászlónak. Ennek a törvénynek azonban van egy igen jelentős követelménye, nevezetesen a magyar nyelvtudás bizonyítása. Ha ezt a magyar származású amerikaiakra alkalmazzuk, talán néhány százezer emberről beszélhetünk. Ide tartozik az első generáció nagyobb része, a másodikonak kevesebb, mint a fele, a harmadikonak, vagyis az unokáknak nagyon kis százaléka. Pedig számtalanszor hangsúlyoztuk, hangsúlyozták Magyarországon is, hogy milyen potenciális érték ez a nyelvében már nem, de szívében még

a magyarsághoz is kötődő embercsoport. Ha az ország jó hírért szolgálni kívánó, azt külföldön értékelő leszámazottakat meg akarjuk tartani a „magyar összetartozás” számára, meg kell találni a módját annak, hogy a magyar állampolgárság a harmadik, negyedik nemzedéket is az óhazához kapcsolja. Úgy látom, hogy az USA-ban van erre hajlandóság.

Ebben van mindannyiunk számára a kihívás és a felelősség. Eddig az amerikai magyar szervezetek gyűjtése, adakozása csaknem minden esetben Magyarországot, Erdélyt és a Kárpát-medence más országai felé irányult. Szórványbeli ösztöndíjasok, árvízkarosultak, vörös iszap által sújtott települések, magyar intézmények kapják az amerikai magyarok támogatásának legnagyobb részét. Közben az amerikai magyar intézmények, templomok, közösségi házak sorvadnak, és nem jut elegendő figyelem arra, hogy az „unokák” magyar nyelven is kötődjenek gyökereikhez. A Balassi Intézet a Külföldi Magyar Cserkészszövetség révén évente 10 ösztöndíjat biztosít 9 hónapos magyarországi tanulásra 18 évnél idősebb magyar származásúak számára. 23 hétfégi és 2 nyári magyar iskola mintegy 1200 gyereket oktat magyarul Amerikában. Ha ehhez hozzávesszük a 20 amerikai magyar cserkészcsapat közel 800 tagját, meg a különböző amerikai egyetemeken magyarul tanulókat is, elenyésző ez a szám a hatalmas Amerikában.

Eljött az ideje annak, hogy az amerikai magyar szervezetek minden anyagi erejükkel a saját leszármazottaik magyar megmaradását, magyar tanulását is segítsék. Azt javasolom, hogy az amerikai magyar szervezetek, a magyar kormány és intézmények segítségével létesítsenek féléves magyarországi tanulásra szóló ösztöndíjakat. Ezzel lehetne elérni jövőendő nemzedéink magyar állampolgárságának megszer-

zését, őket ezzel a nemzet egészéhez kapcsolni. A magyar állampolgársági vizsga elősegítésére ugyanakkor egy – az amerikai állampolgárságért folyamodáshoz hasonlóan – kiadványban kelle-ne ismertetni a folyamodókkal a magyar történelem, irodalom, zene, néprajz és földrajz fontosabb tudnivalóit. Meggyőződésem, hogy ennek megfelelő visszhangja lenne a magyar származású amerikai fiatalok körében.

PAPP LÁSZLÓ

Néhány megjegyzés Papp László cikkéhez

Csakis olyan személy illetékes és hiteles a határokon túli magyarok megítélésében és osztályozásában, aki egyrészt közöttük él, másrészt évtizedek óta aktív szerepet vállal közösségi életükben. Papp László személyében ez kétség-telenül fennáll, éppen ezért ügyelni kell (intő) szavaira.

Mégis van többek között olyan tényező, ami ugyan állandó jelleggel ott kísért a fejekben, eddig mégsem született rá megoldás, és aminek feltehetően a magyar gondolkodásában a nyelv és hovatarozás egybeesésének azonosítása szab(ott) gátat. Hogy miről is van szó, elég két példát felvetni: az íreket és a zsidóságot. Különösen az Egyesült Államokban senki sem vonja kétségbe hovatarozásukat, pedig angolul jelenülnek meg, ezen a nyelven lobbyznak stb.

A magyarok körében sürgősen felülvizsgálatra szorulnak azon esetek, amikor mintegy *extra Hungariam* lelkiülettel eleve leírtuk azokat, akik génjeikben és lelkiületükben hordozták ugyan származásukat, csakhogy a sors “mostoha körülményei” folytán nem volt módukban mindezt egészen a magyar nyelv elsajátítása szintjéig tudatosítani és művelni.

Folytatás a 11. oldalon

Osztrák-magyar: Nem egészen párbeszéd, részben közös dolgainkról

Beszélgetés Nikolaus Berlakovich osztrák és Fazekas Sándor magyar miniszterrel

Magyarország EU-elnöksége, de főként a Duna-stratégia nyomatékosan alátámasztja a szomszédságpolitika fontosságát. Mivel a környezetvédelemre egyre nagyobb hangsúly helyeződik, kézenfekvő, hogy megkérdézzük a két illetékes miniszter, Nikolaus Berlakovich* és Fazekas Sándor minisztert. Mindkét interjú a Japánban bekövetkezett atomkatasztrófa előtt készült, így – bár szerencsére ez (egyelőre) nem érinti közvetlen térségünket – nem tettünk fel egyik miniszternek sem idevágó kérdéseket.**

Az Ön ügykörének módosult elnevezése nyomatékosan jelzi a vidéki struktúrák változását: a minisztérium nevében a földművelés- és erdőgazdálkodás mellett a környezet- és vízgazdálkodás is szerepel. Milyen súlypont eltolódást rejt magában ez az elnevezés?

Több évvel ezelőtt nagyon bölcs döntés volt, hogy egyesítették a Mező- és Erdőgazdasági-, a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztériumot. Közös a földművelésben és az erdőgazdálkodásban valamint a vízgazdálkodásban és ugyanúgy a környezetvédelemben az egységes életalap: elsőrangú feladatunk a föld, a víz, a levegő, az energia és a biológiai sokrétűség és mindezek megőrzése. Sok kezdeményezést támogatunk a klíma védelme érdekében, a géntechnika elleni harcban, a természeti veszélyek megelőzése terén, a vízvédelemben, az élelmszerbiztonságban, a regenerálódó energiaforrások felhasználásában, legyen az áram, hő vagy üzemanyag előállítása. Ennél sokkal több területen mint az itt megnevezettek cselekszik kéz a kézben a környezetvédelmi és a mezőgazdasági politika. A közös cél a következő generációk életalapjainak biztosítása.

Az Ön reszortja határokon átnyúló régiókra irányul. Milyen az együttműködés a szomszédokkal, különös tekintettel Magyarországra? Hogyan segítette az Ön minisztériuma a magyaroknak a természetű katasztrófa idején?

Nagyon sok példa van Ausztria és Magyarország jószomszédi együttműködésére. Kiemelném a Ramsar Konvenció alapján életbe lépett közös nemzetközi természetvédelmi területet a Neusiedlersee-Seewinkel-Hanság régióban. Együttessen a természet, az ember és a kultúra Európa-szerte példamutató ebben a régióban. Katasztrófák esetén természetesen segítenek egymásnak a szomszédok. Számomra egyértelmű volt, hogy itt sürgősen segíteni kell, ezért a magyar környezetvédelmi miniszternek azonnal felajánlottam a segítségünket; állandó összeköttetésben maradtunk magyar barátainkkal. Egy külön bizottságot hívtam össze a környezetvédelmi minisztériumban a segítségnyújtás módjának megállapítására. Ausztria konkrétan az Osztrák Szövetségi Környezetvédelmi Hivatal és a Szövetségi Környezeti-Kármentesítési Társaság szakembereit valamint szaktudást állított rendelkezésre. A levegőtellenőrzéseket a határterületeken naponta, nem hetente végezték a munkatársak. Így az osztrák lakosság biztonságáról is gondoskodtunk.

Mit tart Ön a Duna-stratégiáról? Az érintett országok saját érdekből szorosabban fognak együttműködni?

A Duna stratégiával összefüggő aktivitásokat a természettel összhangban szeretnénk megvalósítani. Meg kell őriznünk és védenünk pl. a Duna mentén fekvő Ausztria legöregebb nemzeti parkját, a Donau-Auen nemzeti parkot. A nemzetközi Dunavédelmi Bizottság elnökségét röviddel ezelőtt vette át Horvátország és egyidejűleg bemutatta legfontosabb jövőbeli céljait. Ezek közé tartozik a Duna vízgyűjtőterületei tartós fejlesztésének biztosítása és a Duna területi tervével összefüggő intézkedések fősorozott kivitelezése. A Duna stratégia központi kihívása és ugyanakkor lehetősége az egész Duna régió szocio-ökonómiai fejlődésének szorgalmazása a környezet egyidejű védelme mellett. A jövőbeli Duna stratégia sikerkulcsa az összes Duna mentén fekvő államok bevonásában rejlik.

Milyen elképzelése van Magyarországra és Ausztria jószomszédi viszonyáról? Léteznek konkrét tervek, elképzelések vagy elvárások?

Az én felelős ügykörömben nagyon jó az együttműködés. Igen fontos az állandó dialógus, mivel vészhelyzetben összehangoltan tudunk együttműködni. Ezt már sikeresen praktizáljuk.

Ön Burgenlandból származik és a horvát népcsoporthoz tartozik. Előnyös a burgenlandi horvátok számára, hogy jelenleg a szövetségi kormány két minisztere is burgenlandi horvát?

A horvát nyelv számomra identitásom része, ezen a nyelven nőtem fel, horvátul beszélek a családommal és a barátaimmal. Egyrészt megtisztelő számomra a miniszteri kinevezés. Örövendetes, hogy éppen egy népcsoport tagját bízzák meg Ausztria egyik vezető funkciójával.

Mit üzen Miniszter Úr az osztrák népcsoportoknak, különös tekintettel identitásukra?

Burgenlandban a helyzet nagyon jó, teljesen integrálódtak a burgenlandi horvátok, a tartomány pedig Európa-szerte a különböző népcsoportok békés együttélésének mintája. Már körülbelül tíz évvel ezelőtt 47 német-horvát és négy német-magyar kétnyelvű helységtáblát állítottunk fel. Ez büszkeséggel tölt el, mivel ez az ország demokratikus érettségének jele, hogy különböző kultúrákhoz tartozó emberek békésen együtt élnek egymással. Mindez a nyitottság és a modern európaiság jele.

Német nyelvből fordította RUMPLER DIÁNA

Kihívások és felelősségek

Ökumenikus találkozó 2011-ben Balatonszárszón

Az idei Magyar Ökumenikus Találkozó az Európai Protestáns Magyar Szabadegyletem, a Magyar Pax Romana és az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia közös rendezvénye lesz. Legutóbb 1995-ben volt Gyulán.

Manapság talán nincs is dagálya az efféle szervezkedésnek: az ökumenének. Pedig olyan világban élünk, ahol ennek nincs alternatívája. Abban a kelet-közép-európai térségben, amelynek Magyarország is része, az értékesítés, avagy némiképp pozitívabban fogalmazva: a társadalom átmeneti jellege (a liminalitás) a legjellemzőbb; amikor kétségessé válik a tisztesség vagy éppen a pontosság erőnye; amikor rajtunk, keresztényeken kívül senki nem tudja - és jószerevével problémátudata sincs például arra vonatkozóan -, hogy mi a különbség a református és a katolikus között, vagy az evangélikus és a református között: nem csupán konfesszionális, de kulturális értelemben is.

Pedig a verbalitás szintjén jóformán mindannyian tudunk beszélni az ökumenéről. Egyetérteni is könnyen tudunk abban, hogy szükség van rá. De tenni érte: az bizony zavarba ejtő helyzeteket tud előidézni. Talán azért, mert akkor már kevés a jó szándékkal megengedő attitűd, ami az elvtelen toleranciáig is elérhet; ha viszont tettekről van szó, akkor ez már biztosan kevés: nem lehet katolikus módon tenni úgy, hogy református is legyek és fordítva sem megy. Ha egyszerre akarok katolikusként és reformátusként tenni, akkor bizony új helyet kell keresnem magamnak. Mondhatom ezt ökumenikusnak: ami lényeges benne, hogy ez nem csak konfesszionálisan igaz, de kulturálisan még inkább az. Például másként kell/lehet döntenünk, ha reformátusok vagyunk, mintha katolikusok volnánk és fordítva.

Nem csak meg kell találnunk alkalomról alkalomra az ökumené pozícióját, de tanulunk is kell keresését, keresésének módját és megvalósítását egyaránt.

Ennek jegyében szerveződik a 2011-es konferencia. Nekünk nem arra van szükségünk, hogy meggyőzzük magunkat és egymást az ökumené szükségességéről, hanem arra, hogy tanuljuk felismerni az ökumené alkalmait és tanuljuk megvalósításának módjait.

Ezért az előadások (délelőttönként) nem az ökumenéről szólnak, hanem a mi mai magyar világunkról. Kiindulópontokat adnak ahhoz a reménybeli tanulóshoz, amelynek során (főként délutánonként) keresnénk a magunk keresztény ökumenikus pozícióját a délelőtti felvetett kérdésekkel kapcsolatban.

Délelőtti intellektuális nyitottságra lesz szükségünk, hogy megértsük, mi is az a helyzet, amelyben Magyarországon közéletileg benne vagyunk. Délután pedig a szív nyitottságára is szükségünk lesz, hogy egymás értésében és megértésében növekedjünk. Önmagunkról lesz szó és egymásról. Ehhez olyan szakemberek mediátori közreműködését kérjük, akik abban lehetnek segítségünkre, hogy jobban értsük egymást konfesszionálisan és kulturálisan egyaránt, netán meg is értsük egymást. Mindehhez tehát rá szánt idő, nem kevés türelem szükséges. És megingathatatlan remény.

A 6. Magyar Ökumenikus Találkozó témája: *Kihívások és felelősségek*. Helyszíne: *Balatonszárszó, Soli Deo Gloria Konferenciaterem*, ideje: *2011. április 26. - május 1.* Érdeklődés, jelentkezés: *Demeter Gellért*, H-1037 Budapest, Toboz u. 22. Tel.: (+36) (06) 20-520 1243, Fax: +36 1-302 4147, E-mail: *demeter.gellert@epmsz.eu* A Találkozó Intézőbizottsága nevében: HORÁNYI ÖZSÉB

A minisztériumához tartozik a mezőgazdaság, a környezetvédelem és a vízgazdálkodás. Ez rendkívül széles, bár sok szempontból összefüggő terület. Kezdjük a mezőgazdasággal. Tudjuk, hogy mindig szíviügye volt a vidékfejlesztés és a vidéki kisvasutak helyzete. Milyen tervek vannak és az elmúlt fél évben milyen intézkedéseket foganatosított ezekkel kapcsolatosan?

Magyarország páratlan mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik; és a nemzedékek alatt felhalmozott termelési hagyományaink sokszínűek. Óriási érték ez, amikor a tiszta víz és levegő, a termőtalaj, az őshonos növények és állatok fajtáinak gazdagsága annyira felértékelődik, mint az elkövetkező években. A Vidékfejlesztési Minisztériumban tíz évre előretekinő agrár-, vidék- és környezetstratégiát dolgoztunk ki, hogy a rendkívüli természeti értékeinkkel jól gazdálkodjunk.

A kisvasutak ma már nem gazdasági, hanem turisztikai, közjóléti célokat szolgálnak, ezért az állami tulajdonban lévő erdészeti vállalatok gondoskodnak a működésükről. A turistavasutak üzemeltetését nem fedezi a jegyárak, ezért jelentős forrást kell biztosítani a fenntartásukra.

A fiatal magyar gazdálkodók érdekeit miként képviseli? Gondolok például a zöldség-gyümölcs szektorra, a multikális szombeni összefogás és érdekképviselet, a harmadik országbeli dömping-árak problémájára.

A fiatal magyar gazdák akkor tudják hatékonyabban védeni az érdekeiket, ha az Európa-szerte ismert modelt követve termelői csoportokat hoznak létre. Ezen keresztül uniós támogatást igényelhetnek szervezetük működésére; azokhoz a beruházásaikhoz, amelyek a tagjaik által előállított termékek begyűjtését, tárolását, csomagolását, forgalmazását, továbbá a környezetbarát termelési módszerek elterjesztését segítik. Így kedvezőbb alkufeltételekkel jelenhetnek meg a piacokon, és a jobb minőségű, magasabb hozzáadott értékű áruikkal a zöldség-gyümölcs ágazatra jellemző kiszolgáltatottságukat is mérsékelni tudják az áruházláncokkal szemben. Idén ötven százzalékkal megemeltük a támogatásuk forrását, hogy így is növeljük az együttműködések piaci érdekérvényesítő képességét.

A harmadik országból érkező áruk problémája az EU minden tagállamát, a gazdák minden korosztályát érinti. Az uniós szabályozások mellett azzal is növelhetjük a fiatal gazdák versenyképességét, a kialakítjuk a tudatos vásárlói magatartást, és a hazai áruk fogyasztására ösztönözzük a magyar vásárlókat. Hamarosan megjelenik az új Agrárkamara Törvény is, amely jogú tagsággal. A kamara célja, hogy a különböző vitákat házon belül lefolytatva megjelenítse az agrárium szereplőinek érdekeit, ahol a termelők, feldolgozók, kereskedők összefogva állami beavatkozás nélkül hatékonyan el tudják érni törekvéseiket.

Az uniós támogatásoknál helytelenül helyeztünk van-nak a magyar gazdák a többi EU-ország gazdáival?

A magyar gazdák ebben az évben már „csak” 20%-kal kevesebbet kapnak ugyanazért a teljesítményért az uniótól, mint a régi tagállamok termelői, de volt olyan időszak, amikor 80%-kal kevesebbet kaptak. Arra kell összpontosítanunk, hogy 2014-ben, az új Közös Agrárpolitika indulásakor már egyenlőek legyenek a feltételek.

Vízgazdálkodás: az árvek és belvízek problémája. Nyilvánvalóvá vált, hogy Magyarországon nemcsak a szélsőséges időjárás lehet ezeknek a katasztrófáknak a bekövetkezéséért. Milyen terveit, intézkedéseit vannak ezen a téren?

Magyarországon 2010-ben több csapadék hullott, mint bármelyik évben a mérések kezdete óta: az országos területi átlagérték 938 milliméter volt, az időszakos átlagnál 370 milliméterrel, 65 százzalékkal több. Az elmúlt év végén 355 ezer hektárt borított a belvíz. A tavaszi, és a jövőbeli belvízkárok megelőzésére 12 pontból álló átfogó vízkormányzási tervet dolgoztunk ki. A kormány-előterjesztés legfontosabb célja, hogy védjük az emberéletet, a családok vagyontárgyait, hogy megóvjuk a településeket, a mezőgazdasági területeket és az ország vagyonát. Az előterjesztés tartalmazza a települések védelmi tervének felülvizsgálatát, és kezdeményezi, hogy a Vidékfejlesztési Minisztérium dolgozza ki a „Települések Csapadékvíz-gazdálkodásának Nemzeti Tervét”.

*) **Nikolaus Berlakovich** mező- és erdőgazdasági valamint környezetvédelmi miniszter a horvát Großwarasdorff/Szabadbáránban született földműves családba. A középiskola (Oberpullendorf/Felsőpulyán) elvégzése után a bécsi Agrártudományi Egyetemen diplomázott. Szülőfalujában alpolgármester (1987–2002), ill. az önkormányzatnak tagja (1987–2005); 2005–2008 között a burgenlandi Tartományi Kormányzóság tagja, 2008. december 2. óta miniszter.

) A 2010 májusában vidékfejlesztési miniszterre kinevezett **Fazekas Sándor 1963-ban született Karcagon, 1987-ben végzett cum laude eredménnyel a szegedi József Attila Tudományegyletem jogi karán. Jogtanácsosi munkásságát követően 1990-ben Karcag város polgármesterévé választották. Országgyűlési képviselőként részt vett több parlamenti bizottság munkájában. Nős, két gyermek apja, munkabírása legendás, a közigazgatás minden fortélyát ismeri. Kinevezése óta az EU meghosszabbította a magyarországi földmortalumot, megjelent az Agrárpiaci Rendtartásról szóló törvénymódosítás, előkészítette az agrárkamara és a hungarikum törvénytervezetet, részt vett a Széchenyi Terv vidékfejlesztési programjában, megszervezte a vörösiszappal elöntött földek cseréjét vagy eladását az államnak és törvénybe foglaltatja, hogy vis maior esetén nem kötelesek a gazdák a terményfelvásárlási szerződések betartására...

FERENCZY KLÁRA

SZERBIAI (MAGYAR) MOZAIK

Zajlik a rendszámablák cseréje

Minden bizonnyal nem ez volt az elmúlt két hónap legjelentősebb szerbiai eseménye, de az ország állapotát kitűnően példázza. Egyrészt temérdek időt vesz igénybe a rendőrségen való sorban állás, a különböző papírok és okmányok kitöltése, s nem kevés pénzt csalogat ki az emberek zsebéből is az új, az európai uniós követelményeknek megfelelő táblák kiváltása. S a türelem, az ácsorgás, a méregnyelés mind-mind hiába: a rendszámablák rosszak, jövőre már el is kezdődik az újak kiadása! Ugyanis a belügy-minisztériumban rossz országcímert terveztek a táblákra, azaz amikor még tervezték jó volt, de időközben (2 év múltott el) a címer megváltozott. Rossz címerrel pedig nincs jó tábla! Ráadásul a szerb betűk (a kalapos „cs”, „ty”, és az áthúzott szárú „gy”) is gondokat okoz a parkolási szelvények kiváltásánál.

Sosem látott sílecek

Pedig lehet, hogy nem is kellene olyan nagyon törekednie az embereknek, hogy mihamarabb felilleszthessék az új, kissé hosszabb, emiatt a tartóból kilógó táblákat a régiek helyébe. Hiszen felvetődött, hogy az unió újra bevezeti a vízumkötelezettséget Szerbia ellen, hiszen Belgrád nem tud megbirkózni az illegális határsérőkkel. Koszovóból a mai napig tömegesen vándorolnak egész családok a nyugati országokba, s legtöbbször a magyar-szerb zöldhatárt választja átkelési helyül. S nem csak a kivándorlókkal, de a visszaérkezőkkel is gond van. Bár a kormány tagadja, hogy azok a személyek, akik a toloncegyezmény értelmében Olaszországból, Ausztriából és Franciaországból hazaküldetnek, nem a Vajdaságban szállásoltatnak majd el, ennek ellenére a tartomány falucskáiban újabb és újabb idegen arcok bukkannak fel. Hivatalos adatok még nem láttak napvilágot arról, hogy hány személy visszatértével kell számolni, de akár pár tíz család betelepítése is jelentősen felboríthatja egy még zömmel magyar település nemzetiségi arányát.

Ráadásul a polgárok egyre szegényebbekké válnak. A dinár veszített az értékéből a térség fizetőeszközeihez viszonyítva az elmúlt esztendőben a legtöbbet (9.6%). Az infláció továbbra is emelkedik. Kisebb csoda lesz, ha az év végéig 10% alatt marad a pénzromlás!

A lakosság csaldódottsága abban is mérhető, hogy egyre csökken a EU-csatlakozásba vetett hit. Ma már csak a lakosság alig fele látná szívesen az országot az unióban.

Kormányválság kérdőjelekkel

Az ország gazdasági hanyatlását és a növekvő

vő munkanélküliséget látva az ellenzék rendkívüli választásokat követel. A Tomislav Nikolic vezette Szerb Haladó Párt országos szintű tiltakozásra szólított fel, február 5-én pedig több tízezer ember sereglett össze az általuk hirdett belgrádi tömegtüntetésre. Az előrehozott választásokból nem lett semmi, de a (névleg) európai elkötelezettségű kormány megingott. Még január végén lemondott Tomica Milosavljevic egészségügyi miniszter (a G17 Plusz párt tagja). Február elején a távozók sorába állt a Nemzeti Beruházási Terv minisztere is, majd pedig – miután erőlesen kritizálta a kormányfőt – Mladjan Dinkic gazdasági miniszter is (a G17 Plusz párt elnöke) kénytelen volt megválni állásától. Mirko Cvetkovic kormányfő (váratlanul) kormányátalakítást jelentett be, elképzelték, hogy a minisztériumok számát is csökkentik (26-ról talán 20 alá). Ugyanis az utóbbi időben több minisztérium is gyanúba keveredett. Az Állami Revizori Intézet elnöke szabálysértési eljárást indított 14 minisztériumi felelős ellen, közöttük van az infrastruktúráért felelős miniszter, a munkaügyi és szociális, oktatási és mezőgazdasági miniszter is. Hamar kiderült, hogy a kormány azonban (most még) nem bukik meg, a G17-esek továbbra is támogatni fogják Cvetkovicékat. Mint sejthető, Dinkicék csak finoman jelezték elhatárolódásukat a tetszetosza vezetőségtől. Mindenesetre, a kormányválság idején elmaradt Schmitt Pál szerbiai útja. A magyar államfő egészségi okokból mondta le a látogatást.

Sztrájkhullám

A szerbiai február a tiltakozásoktól volt csendes. Csendes, hiszen a pedagógus-szakszervezetek fellépése miatt üresen maradtak az iskolapadok, a rendőrök tiltakozása miatt pedig az őrsők. Az egészségügyben dolgozók is jelezték, hogy ha hamarosan nem emelik fizetésüket, ők is felhagynak a munkával. Egy napon az ügyvédek is a parlament elé vonultak. Már pedig a kormány a 30–40 %-os fizetésemelést nem tudta vállalni, így a mai napig (2010. március 5.) csak félórás tanítás van a szerbiai iskolák nagyobbik részében. A tanügyi dolgozók sztrájkja több visszásságra is fényt derített. Egyrészt újra előtérbe került (ésszerűsítések okán) az iskolák és tagozatok összevonása és a közsférában dolgozók számának csökkentése.

Purda-ügy

Hangos felháborodást keltett január derekán a szomszédos Horvátországban Tihomir Purda letartóztatása, a vukovári veterán gárdistát ugyanis Szerbia körözte háborús bűnök miatt

(később Belgrád ejtette a vádakat). A botrányt csak fokozta egy horvát hírportál által három nappal később nyilvánosságra hozott lista, amelyen 340 egykori horvátországi katona neve szerepel, akik ellen a szerbiai háborús bűnökkel foglalkozó ügyészség állítólag nemzetközi elfogatóparancsot adott ki. Mind Belgrád, mind pedig Zágráb cáfolta a háborús bűnökkel gyanúsított horvát veteránok listájának létezését. A kedélyek azonban nem nyugodtak meg. Február utolsó napjaiban volt katonák tüntettek a zágrábi kormány ellen. A megmozdulás 10-15 ezer résztvevője azt kifogásolta, hogy a horvát vezetés nem védi meg őket a polgárháború idejére visszanyúló, különböző háborús bűncselekményekre hivatkozó perekől. Pedig ahhoz, hogy Horvátország 2013-ig (ahogy tervezik) az unió tagjává váljon, épp e háborút járt személyek ügyét is tisztázni kell.

Vajdaság megkurtítása

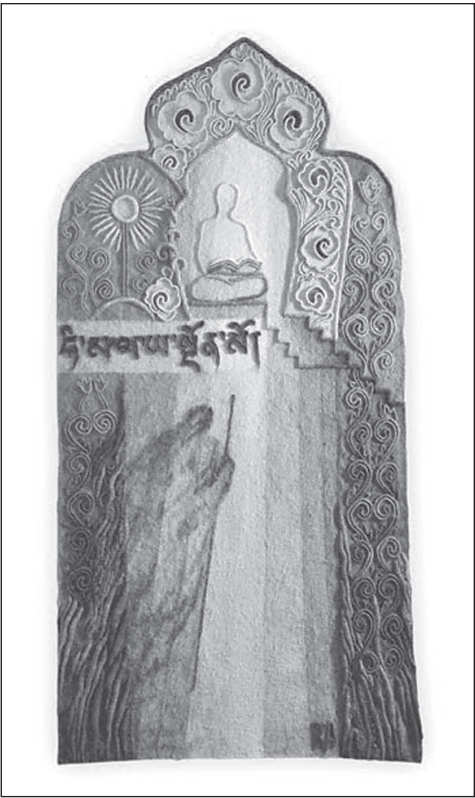
A belgrádi kormány, alig leplezett módszerekkel, mintha csak a tartomány jogainak és lehetőségeinek megkurtításán fáradozna. Egyesek egyenesen gyarmatosításról beszélnek. A gazdasági régiók kialakításával egy-egy szerémségi területet Közép-Szerbiához sorolna, az uniós befektetéseket nagyobb díjakkal taksálva Belgrád felé vonzza, számos jogkör újvidéki átvételéhez nem ad elegendő támogatást a büdzséből. A belgrádi bornírt makacs-kodást hosszasan folytathatnánk. Legutóbb Vajdaság brüsszeli irodája okozott feszültséget Újvidék és a főváros között. A brüsszeli iroda által számos befektetés áramolhatna a tartományba, de a Belügyminisztérium nem hajlandó megadni az engedélyt. Az iroda megnyitása évek óta húzódik.

Az azonban talán öröme adhat okot a vajdasági magyarságnak, hogy március 15-én, a nemzet ünnepén Szabadkán elhangozhatott az első eskütétel hála az egyszerűsített honosítási eljárásnak. Február iduságig közel 27 ezren fordultak meg a szabadkai konzulátuson a magyar állampolgárság felvételének érdekében.

Február végén pedig az 1944-45-ös délvidéki vérengzésről nyílt kiállítás a Terror Háza Múzeumban, majd pedig az Országházban emlékeztek meg a 16-20 ezer vajdasági áldozatról.

„Ami a bronztól is tartósabb”

Az elmúlt két hónap sem múltott el a Vajdaságban díjátadások, kitüntetések és komoly művelődési rendezvények nélkül. Újvidéken könyvkiadók, művészek és közszereplők fellépésével könyvvásárt rendeztek. Ugyancsak a tartomány fővárosában, január elején felavat-

In Memoriam Körösi Csoma Sándor, 2009, (300x160 cm)

ták az első magyar kötődésű köztéri műalkotást. Fehér Ferenc (1928-1989) költő bronz büsztje ezután a róla elnevezett teret Újvidéken. Dr. Czékus Géza biológus és dr. Josip Ivanovic pszichológus és szociológus rangos vatikáni kitüntetésben részesült odaadó munkájuk miatt. Kiosztották a Vajdasági Magyar Újságírók Egyesületének az Év Újságírója díjait is. Idén Nemeth János és Basity Gréta, a Szabadkai Rádió munkatársai és Molnár Edvárd, a Magyar Szó fotóriportere, valamint szerény krónikásuk vehetett át érdemérmet és elismervényt a Zentán megrendezett ünnepségen. Ugyanott a bácsi Bácska Rádió kistérségi médiumként szórványdíjban részesült.

Szomorúan kellett tudomásul vennünk a Magyar Szó napilapban megjelent cikkeket, melyek a szabadkai Gyermekszínház és a Zombori Rádió agonijáról szóltak. Szabadkán januártól kezdve nem tartottak előadást a Mladost Ifjúsági Művelődési Egyesület termében, nem lévén a helyiség felmelegítéséhez szükséges tüzelőanyag. A Zombori Rádió pedig (mely már egy éve képtelen fizetni dolgozóit) örökre elnémult. Könnyen megtörténhet, hogy a nyugat-bácskai város rádióján keresztül többé nem hallgathatunk magyarul híreket.

KOC SIS ÁRPÁD,
Kishegyes-Újvidék

Anyanyelvünk...

Folytatás az 1. oldalról

Megrendítő tragédia, hogy a magyar fiatalok ezrei szemünk láttára cserélnek nyelvet és kultúrát. Pedig az élet, a gyakorlat azt bizonyítja, hogy az anyanyelvén tanuló gyerek a más tanítási iskolába járó társához képest jobban érvényesül. Az ilyen gyermek az anyanyelv mellett az államnyelvet is elsajátítja, míg az idegen nyelven tanuló gyerek egyiket sem sajátítja el tökéletesen. A szlovák oktatási nyelvű iskolába járó magyar diákok szenvedő alanyai annak a durva didaktikai ellentmondásnak, hogy államnyelven megírt tankönyvből tanulják az angolt, vagy a németet, és a magyar–angol, vagy magyar–német nyelvi kontraszthatás helyett a szlovák–angolra, szlovák–németre épül nyelvismeretük. Ez sokkal több energiát igényel, a nyelvtanulás hatásfoka pedig számukra lényegesen kisebb.

Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a szlovák oktatási nyelvű iskolák magyar növendékeinek csupán mintegy harminc százaléka jut el az érettségig. Ebből a környezetből kerül ki baráti körök, később esetleg feleségük/férjük is, így nem csoda, hogy a harmadik generáció már végképp elveszíti az ősök nyelvét és magyar identitását. A Szlovákiában élő magyar értelmiségieknek mintegy kilencven százaléka anyanyelvén érettségizett, majd szlovák, vagy cseh egyetemen tanult és közülük több parlamenti képviselő, miniszter, nagykövet, EU képviselő, vállalkozó került ki. Ha a magyar nyelven tanuló diák nem itthon, hanem másutt akarja folytatni tanulmányait Magyarországra, vagy más EU állam egyetemére is mehet. Már magyar egyetemünk is van. A határok az EU-keretén belül elveszítették létjogosultságukat. A Kárpát-

medence munkaerő piacán 13,5 millió ember beszéli a magyar nyelvet, a szlovákok csupán 4,5 millió. Mivel a magyar gyerek a szlovák nyelvet is elsajátítja, 18 milliós az a közeg a munkaerőpiacon, ahol érvényesülhet. A multinacionális cégek megjelenésével térségünkben a magyar nyelv ismerete felértékelődött, mert ezek a cégek sok esetben a magyar nyelvet tökéletesen ismerő munkatársakat keresnek.

Úgy tűnik, sok megtévesztett szülőt még a tények sem győzik meg. Ők nem látják a fától az erdőt. Tudatlanságukban úgy akarják befolyásolni gyermekük érvényesülését, hogy lemondanak mindenről, ami a gyerek azonosságtudatát erősíti, anyanyelvi kultúráját gyarapítja. Valósággal merényletet követnek el saját gyermekük ellen – nem tudni, milyen jogen teszik tönkre érzelmi világát és veszik el magyar identitását. Édes anyanyelvünk legdrágább kincsünk. Íróink, költőink, művészeink, sportolóink kiemelkedő értékkel gyarapították az emberiség egyetemes kultúráját. Tudósaink pedig a világ élvonalába tartoznak. Az amerikaiakat is az érdekelte, hogy mitől zseniálisak a magyar tudósok, hogy egyes nemzetek számarányához viszonyítva a legtöbb Nobel-díjast a magyar nemzet adta a világnak. Bizottságot állítottak fel ennek felderítésére. A bizottság a következő megállapításra jutott: ezek a tudósok fiatal korukban legalább érettségig valamennyien anyanyelvükön tanultak. Az anyanyelv volt ifjúkoruk tudatformáló eszköze. A sajátos gondolkodásmód és logika eredménye a magyarok erős konkrétum-érzéke, melynek gyökerei a nyelv szerkezetében, különleges logikájában találhatók. A magyar nyelv sajátos vonása a tárgyszerűség, a konkrét

hasonlatokra, képekre épülő kifejezőmód. Egyetlen más nyelvben sem figyelhető meg a képszerű gondolkodásmódnak annyi leleményessége és olyan gazdagsága, mint a magyarban. A szellem és a nyelv csodálatos összefonódásának vagyunk tanúi, áll a bizottság jelentésében.

Ezt a csodálatos szellemet, őseink génjeibe kódolt és általuk közvetített üzenetet semmisítjük meg, ha gyermeinket nem anyanyelven taníttatjuk. Nem mások ellen, hanem önmagunkért akarjuk, hogy kisebbségként nélkülözni ne kelljen az identitásukat és jobban érvényesüljenek. Őrizzük azt a lelket és nyelvet – mint a szemünk fényét – amelyet őseinktől örökre kapunk, mert ha ezeket elveszítjük, önmagunk is elveszünk.

DR. FÖTHY JÁNOS

Mátyás „román király” és a „román vezérek”

(Háromszék) A román televízió egyik adásában olyan *“dokumentumfilmert”* sugároztak, amely alapján nehezen hihető, hogy a bemutatott város néhány évtizeddel korábban magyar település volt. A kivéllálló semmiképp sem gondolna Kolozsvárra, arra a városra, amely az erdélyi magyar kultúra fellegvára volt, ahol az 1941. évi magyar népszámlálás szerint a románok számaránya alig érte el a 8,9 százalékot. Nem meglepő tehát az, hogy az elmúlt fél évszázadban igyekeztek megváltoztatni a város etnikai jellegét, miközben eltűntek a magyar feliratok, hagyományos magyar utcanevek, megjelentek az újabb kor műemlékei: Mihai Viteazul szobra, Baba Novac,

Avram Iancu stb. A kisebbséggé vált őslakos magyarság még annyit sem érdemel, hogy a város nevét évszázados formájában használhassa. Az 1970-es évek végén Kolozsvárt a volt diktátor, Nicolae Ceausescu vezényletével, hatalmas tömeg előtt, győzelmi mámorban keresztelték át, senkit nem érdekelt az őslakos magyarság érzékenysége. A Cluj-Napocára érkező külföldi turistának nincs honnan tudnia, hogy Kolozsvár magyar város volt, bár története és műemlékei az őshonos magyarság kultúrájához, történelméhez kötődnek. A városismertető kiadványok többsége sem tartalmazza a történelmi magyar város tényszerű, tárgyilagos bemutatását.

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Prof. Németh László

Filmooperatőrként bejártam az egész világot, meséli mai interjúpartnerem. Nehéz lenne olyan országot találni, ahol nem jártam. És ami a lényeg, nem turistaként! Így betekintést nyerhettem az emberek mindennapjaiba. Vancouverben vagy Sydneyben szívesen letelepedtem volna és meg is lett volna rá a lehetőségem. Ám én ott vagyok boldog, ahol a családom van. Így aztán Bécsben maradtam és nem is bántam meg. Bécs a világ egyik legszebb, legérdekesebb városa és számomra az is szempont, hogy közel van Magyarországhoz.

Gyakran jár Magyarországon?

Most, hogy nyugdíjban vagyok évente 2–3 hónapot is eltöltünk ott a feleségemmel. Vettünk Zalaistvándon egy kis zsúptetős házat, amit kiépítettünk és eredeti formájában felújítottunk. Tavasztól őszig kerteteskédünk és élvezzük a falusi életet, a gyönyörű tájat, a szinte érintetlen természetet. Az őseim Vas és Zala megyéből származnak, ezért húz a szívem oda. A feleségem osztrák, a fiam sajnos még nem tudnak magyarul, de nekem jó érzés, hogy ezáltal megint szorosabb a kapcsolatom Magyarországgal.

Azt mondta a fiai „még” nem beszélnek magyarul?

A „még” azt jelenti, hogy tanulnak. Sajnos, amikor kicsik voltak, én mindig úton voltam. Nyaranta mehettek volna a rokonokhoz, de nem akartak. Persze, akkor még körülményes is volt, vízum stb. Most felnőttként bányák és bizony keservesen kínlódva küszködnek ezzel a számomra olyan gyönyörű nyelvvel. Matthias fiam tavaly beiratkozott a debreceni nyári nyelviskolába is. Milyen különös dolog, a fiam nyelvtudás híján is magyarnak érzi magát!

Amikor felhívtam az interjú miatt, azt mondta, hogy éppen tanít. Hát még sincs nyugdíjban?

Az aktív operatőrséggel felhagytam, de heti 12 órában még tanítok a Színművészeti Akadémián. Az órákra való felkészülés az egész hetemet igénybe veszi. Az akadémián rendszerint tapasztalt, nyugdíjas színészek, rendezők, operatőrök oktatnak, hiszen a mi szakmánkban a rendszertelen időbeosztásunk mellett lehetetlen fiatalon tanítani.

Milyen tárgyat tanít?

A leendő színészeket tanítom a kamera előtti viselkedésre és a színpadi mozgásra. Egy hozzá nem értőnek fogalma sincs arról, hogy egészen máshogy kell artikulálni, gesztikulálni, mozogni a színpadon, mint egy filmfelvételen. Rengeteg szempontra kell figyelni: a távolságra, a beállítás nagyságára, a mozdulatok sebességére stb. Három éven keresztül gyakoroljuk a különböző helyzeteket, beállításokat. A színészek későbbi munkájához mindez elengedhetetlen követelmény.

Annak idején miért választotta éppen az operatőri hivatást?

Az édesapám azt szerette volna, ha építész-mérnöknek tanulok. El is kezdtem, de pár szemeszter után rá kellett jönnöm, hogy ez nem az én világom. Véletlenül megismerkedtem valakivel, aki a Filmakadémián tanult és azonnal átnyergettem. A felvételi vizsga meglepően szigorú és nehéz volt. Kétszáz jelentkezőből csak hetet vettek fel. Az egyik én voltam. Négy év alatt, 1969-ben végeztem. A világ nyitva állt előtem. Pályám kezdetén segítségemre szolgált, hogy a rendkívül magas színvonalon oktató budapesti Színművészeti Főiskola 1956-ban nyugatra menekült hallgatói közül sokan futottak be nagy karriert. Így nekem is csak előnyöm származott abból, hogy magyar vagyok.

Miért volt fontos az édesapjának, hogy a fiából mémők legyen?

Saját tapasztalatából tudta, hogy milyen fontos egy biztos megélhetést nyújtó végzettség. Az édesapám Ludovikát végzett katonatiszt volt. A háború után nem volt hajlandó a néphadseregbe átlátni, segédmunkásként dolgozott. A jóval fiatalabb édesanyám sem tanulhatott tovább a Zeneakadémián. Rádásul ügyvéd anyai nagyapám a kisgazdákat képviselte az országgyűlésben. Éppen náluk voltam, amikor egy éjjel becsöngetek az ávosok a kitelepítési papírral. Szegény nagyapám haláláig a nagytétényi disznóhizlaldában etette az állatokat. Szóval, a háború után az egész családuk gyanúsnak számított. Az iskolában soha nem kaphattam hármasnál jobb jegyet, nehogy felvegyenek a gimnáziumba. Így éltünk Budapesten, a Mikó utcában 1956-ig. 14 éves voltam, amikor kitört a forradalom. Édesapám azonnal szervezkedni kezdett, a forradalom napjaiban alig láttuk. Karácsony előtt két nappal jött

a hír, hogy édesapámat körözik és halálbüntetés vár rá. Röviden elbúcsúztott tőlünk, aztán valahogy átjutott Ausztriába.

A család Magyarországon maradt?

Igen, 1957 szeptemberéig. Akkor hivatalosan kivándorolhattunk. Tudom, hihetetlen a történet, de igaz. Édesapámnak egy hajdani tisztjársa segített, aki átlépett a néphadseregbe és a belügyminisztériumban dolgozott. Lehet, hogy örültek, hogy megszabadultak tőlünk? Elég az hozzá, hogy az édesanyám, a húgom és én útlevelet kaptunk, hogy kivándorolhatunk Dél-Amerikába! Persze csak Ausztriáig jöttünk. A szüleim jól beszéltek németül. Édesapám azonnal állást kapott, édesanyám beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára, én pedig egy bécsi gimnáziumba kerültem.

Milyen volt az első benyomása Ausztriáról?

Csodálatos! A rengeteg autó, a szép házak, a kedves, segítőkész emberek! Mi olyan szegényen éltünk otthon, hogy itt minden csokoládé, az életem első limonádéja (Sinalco!) is lenyűgözött. Sajnos németül nem tudtam, az iskolában egy kukkot sem érttem. Viszont jól fociztam és ez imponált az osztálytársaimnak. A szüleim belátták, hogy okosabb, ha magyar internátusba adnak. Így kerültem először a tiroli Wiesenhofenba, majd az innsbrucki magyar gimnáziumba. Az érettségi után Bécsbe költöztem a szüleimhez és beiratkoztam a Technische Hochschule-ba, majd átváltottam a Filmakadémiára.

Miután elvégezte a Filmakadémiát, hol kapott állást?

Három évig a bécsi Studiofilm és Telefilm alkalmazott operatőre voltam, utána szabadúszó lettem. Még be sem fejeztem egy forgatást, már tudtam, hogy mi lesz a következő. A paletta széles volt: játékfilmek, rövidfilmek, dokumentumok, reklámok, portréfilmek, videoklipek, közvetítések a Salzburgi Ünnepi Játékokról stb. Rengeteget utaztam, hiszen a legkritikált esetben zajlott a forgatás Bécsben. Együtt dolgohattam korom leghíresebb osztrák színészeivel, rendezőivel. Csak néhányat említek: Oskar Werner, Maximilian Schell, Fritz Muliar, Karl Merkatz, Maxi Böhm, Inge Konradi, Helmut Lohner, a rendezők közül: Karin Brandauer, Georg Madeja, István Szóts, Reinhard Schwaabenitzky stb.

Munkásságomért 2002-ben az államelnöktől megkaptam a professzori címet.

Úgy tudom elég fiatalon nősült?

Még akadémista voltam. Két fiúnk született. Sándornak házkazelői cége van, Mátyás irodalom-történelem szakot végzett. Jelenleg osztályvezető protokollfőnök a belügyminisztériumban. A nyelvet most tanulja, de eltart még egy ideig, amíg el tudja olvasni az én magyar írásaimat.

Miért, ír is?

Mindig is írtam az asztalfiókomnak: verseket, novellákat, kisregényt. Eleinte magyarul, aztán németül. Egy soha ki nem elégtült vágy él bennem. Egy szép mondatért odaadnám a legszebb felvételeimet. Ha anyagilag megengedhettem volna magamnak ma író lennék, de talán öreg koromra még ezt is elérhetem!

FERENCZY KLÁRA

SZÜLETÉSNAPO

Márciusban ünnepelték Vancouverban ADAMOVICH LÁSZLÓ egyetemi professzor 90. születésnapját. Az 1956-os forradalom leverése után a soproni Erdőmérnöki Főiskola diákjainak, tanárainak 252 fős csoportja Kanadában talált új hazára. A British Columbiai Egyetemen magyar nyelvű oktatás keretében fejezhették be tanulmányaikat a Sopronból elmenekült diákok. Adamovich László a hajdani professzorok utolsó élő tagja. Egykori diákjai megható ünnepség keretében olvasták fel Schmitt Pál Köztársasági Elnök köszöntő levelét. A Soproni Nyugat-magyarországi Egyetem (a volt Erdőmérnöki Főiskola), ahol egyidőben ünnepelték az 1956-ban Kismartonban maradt PERLAKI FERENC 90 éves születésnapját, meglepetésként audiovizuális összeköttetést teremtett a két jóbarát és egykori kolléga között.

32 éves tapasztalattal rendelkező magyar anyanyelvű pszichológus, osztrák betegbiztosítással rendelkezők számára érvényes orvosi átutalás esetén évi 2-3 ingyenes konzultációt ad. **Dr. Jávorszky Károly,** Klinikai pszichológus, Landhausgasse 4/23, A-1010 Wien Telefon: 0043 1 533 47 40 ++

A magyar irodalom mindig is bőviben volt költőknek, néha kiemelkedő szépirok is akadtak. A kritikával már baj volt, különösen az emigrációban. A legnagyobb hiány kis hazánkban pedig általában a megbízható szerkesztőből szokott lenni. (Pár éve még írtam is egy kicsit ironikus-önironikus verset is a "jó szerkesztőről"). Olasz Sándor nem csak kiváló szerkesztő volt, de az egyik legjobb szerkesztő, akivel számos éven át dolgozhattam, szerencsém volt együtt dolgozni.

Olasz Sándor Hódmezővásárhelyen született, de élete nagy részét Szegeden töltötte, itt végezte az egyetemen a magyar-francia szakot. Röviddel ezután a *Tiszatáj* c. irodalmi folyóirat szerkesztőségébe került, itt a vers- és kritika-rovatot vezette, majd a lap 1986-os betiltása után a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, illetve (1988-tól) a József Attila Tudományegyetemen tanított. A rendszerváltás után visszakerült régi lapjához a *Tiszatáj*-hoz, ennek lett 1996-tól nemrég bekövetkezett haláláig főszerkesztője. Élete tehát összefonódott a szegedi irodalmi körök tevékenységével, ő volt Szegednek Ilia

Irinyi bécsi gyufája

A magyar közvéleményben a XIX. század hatvanas éveiben terjedt el az a vélekedés, hogy a gyufát *Irinyi János* találta fel. A valóság azonban nem ilyen egyszerű, mint olyan sok más találmánynak, a gyufának is nagyon nehéz megmondani, hogy ki volt az első feltalálója, mivel többen is dolgoztak a probléma megoldásán, végül pedig csak időrendi kérdés, hogy az egyes találmányok mikor kerültek forgalomba. A gyufa esetében folyamatos fejlődésnek lehetünk szemtanúi. Párizsban már 1805-ben állítottak elő foszforos gyufát, az „*ősgyufát*”, 1809-ben *Derepoks*, 1816-ban pedig *Derosne* tökéletesítette, elsősorban a foszfor gyors égését csökkentve. Párizsból az egész világon elterjedtek a foszforos gyufák, Bécsben 1833-tól jelent meg a foszforos gyufa, amelyet a Preshof-tüzemben készítettek.

1836 és 1839 között *Irinyi János* a bécsi politchnikumban tanult, amikor az addig használatos gyufák helyett új típust talált fel. Találmányában továbbfejlesztette az addigi foszforos gyufákat, és nem robbanó, freccsenő, hanem zajtalanul gyulladó, biztonságosan égő gyufát talált fel.

A feltalálás körülményeiről a következőket nyilatkozta a *Vasárnapi Újság* megkeresésére 1863-ban: „*Meissner tanár tehát dörzsölgette a barna olomelegyet a kénvirággal üvegmoszársban, ígervén a figyelmes hallgatóságnak, hogy a kén meg fog gyúlni – de ez nem történtven, nekem hamar az jutott eszembe, hogyha kén helyett villanyt vett volna, az már régen égne. Ebből áll a találmány. Azután egyik társamnak, akinek apja Fünf-hausban gyáros, és az István-téren [Stephansplatz] boltos volt, mondtam, hőzzon nekem olompírt, választóvizet és egy húszast adtam neki a „fekele kutyánál”, mert – mondtam – zúndhölzlít akarok csinálni (még akkor a gyufa szó nem volt megletermtve). Egy kis vegytani számítás után nem kellett semmi sokszoros kísérlet. A villanyt forró vízben megolvastván, rázás által szemcésítém (granuláltam). (Most már nem így készül): hűlés után a megmért barnaporról és hogy a fára ragadjon, arab mézgával összekavartam és 10 olyan zúndhölzlőről, aminőt akkor üvegbe szoktak mártani, lefaragván az üvegbeni kénsvától meggyülő (Bertholet párizsi vegytanár által feltalált) keveréket, és ennek helyébe a magam keverékét illesztvén, az ablak párkányára fektettem. Este aztán az Alser-külvárosi Baccikávéházból, ahova magyar lapokat járatunk, hazajövéen, megpróbáltam. Vacsoránál (mely rendesen a holdvilágnál, ebédem a napnál volt) megmutattam most Debrecenbe lakó V.L.-nek. Másnap az előadás után megmutattam Meissner tanárnak is és a még mellette levő négy fiatalnak; Egy F. nevű fiatalember azt a tanácsot adta, vegyek magamnak rá privilégiumot [szabadalmat].*

Másnap délután ugyancsak a polittechnikumban Pf. eróművésznek (mechanikusnak) mutattam a zajtalan gyufát. Mutattam már másoknak is, és ki-nek? – kérdé. – Sajnálta, hogy nem neki először? Ennek azután én mondtam, hogy nem késő, talán még senki sem folytamodott; ha akarja, vehet még rá privilégiumot. Pf. elment és visszajött. Magához kér, hol rám valaki vár. Elindulván, mondá, hogy Rómer vár, kinek sok pénze van, meg akarja venni a találmányomat, ha semmit nem ér is, csak hogy másvalaki e cím alatt gyufát ne készíthessen. Kérhetek tőle akármit. Én azt mondtam, adjon három garast, mert nekem ennyibe került a phosphor (a többit, említett társam, Pillér ingyen adta). Pf. -nél

Mihály és Péter László mellett talán legfontosabb irodalomszervező alakja. Ami kritikai-esszéírói munkásságát illeti, az főleg Németh Lászlóról írt tanulmányaiban teljesedett ki.

Egyszer, valamikor a kilencvenes évek közepe táján, irodalmi estet szerveztek nekem a Kossuth Klubban. Mivel már régi munkatársra voltam a *Tiszatáj*-nak, Sándort kértem fel az est bevezetésére. Nem emlékszem az est minden részletére, de az (akkor még!) telt ház előtt Sándor okosan, rokonszenves nyitottsággal mutatott be az elég sokrétfű közönségnek. Szakmai tudása mellett külön értékeltem kritikai tisztességét, józanságát, amivel megpróbálta áthidalni az akkoriban már megint előbukkanó (jóllehet teljességgel anakronisztikus) népi-urbánus ellentétet. Nemrégiben egy szintén Nyugaton élő író barátom hívta fel arra figyelmemet, hogy a *Tiszatáj* Olasz Sándor szerkesztése idején a nyelviileg legmegbízhatóbb folyóiratok egyike lett – még mikroszkóppal sem nagyon lehetett benne találni elírást, sajtóhibát!

Kedves szerkesztő-barátom: sokunknak fogsz hiányozni.

GÖMÖRI GYÖRGY

már ott volt Rómer és elhozott magával minden szükségest. Pf. a polittechnikumból kért egy kis barna olomelegyet; itt azután próbát csináltak; én néztem, mert már Rómer tudta Pf.-től, miképp kell eljárni; csak előttem akarta megpróbálni, igaz-e amit Pf. mondott.

A következő nap délutánra a boltba ígérkeztem és itt Rómer már papírtokban rakta elem az én kis barna elegyemet, fára, viaszra, taplóra (kénnel és anélkül) illesztve; és a mellékszobában azt nyilvánítván, hogy tökéletesen meg van elégedve, mondá, hogy holnap privilégiumért folyamodik. Kérdé: mit kívánok tőle? Én azon kérdésre válaszolám: miért? Hisz ő engem nem is látott, mikor már tudta, hogy kell készíteni és semmi szüksége sem volt rám. O azzal vetett véget a dolognak, hogyha valamely szegény családtalan ember meghal, vénasszonyokat fogadnak, hogy a temetésnél sirjanak, pedig a halott annak semmi hasznát nem vesi, – pedig az én találmányomnak hasznát veheti, és így ingyen el nem fogadhatja stb. Kérlek tehát, sügd meg Csernaynak, hogy nem kínált potom összeggel. Ajánlatát kénytelen voltam elfogadni, hogy hazajöhessen. Ez 1836-ban történt és én 1839 októberében jöttem Pestre.”

A történet utóéletéhez tartozik, hogy a visszaemlékezésben említett, *Rómer István*, magyar származású, bécsi gyufagyáros, az *Irinyi*-nél harminc évvel idősebb tapasztalt vegyész, nem csekély összeget, hanem 7 ezer forintot fizetett a találmány átengedéséért, miután annak a gyakorlati hasznáról meggyőződött. Ebből az összegből tudta *Irinyi* fedezni a bécsi tanulmányait. Ezt erősíti meg *Carl Ludwignak*, Irinyi bécsi diáktársának az egyik levele, amelyet 1894-ben írt a *Zeitschrift für angewandte Chemie* egyik cikkére válaszolva: „*Irinyi találmányát Rómer Istvánnak, a Lobkowitz-téren lakó, későbbi gyufagyárosnak 7000 forintért adta el. Ez a váratlan nyereség a fiatal feltalálónak örömteljes életet biztosított és ez nem vált előnyére.*”

Egyébként *Irinyi* találmányára, a zajtalanul gyulladó foszforos dörzsgyufára, *Rómer* 1837. február 3-an kapott szabadalmat. A találmányi leírás szerint a gyújtókeveréke egy rész foszforból és 8-10 rész ólom szuperoxidból állt. A történeti hűség kedvéért, azonban meg kell említeni, hogy *Rómer* a saját találmányú gyufájára már 1834. január 4-én megkapta a szabadalmat, tehát *Irinyi* találmánya a korábbi foszforos gyufa szabadalmának a megjavítására és tökéletesítésére irányult.

1840-ben *Irinyi* hazaköltözése után, a pesti Józsefvárosban az Ősz- (ma Szentkirályi) és József (ma Krúdy Gyula) utca sarkán megalapította az első „*gyújtófák gyárá*t”, amely a Bécsben gyártott, osztrák gyufáknak csakhamar sikeres konkurense lett, mivel sokkal olcsóbbak voltak. A kénos gyufáinak az ára 5000 darabos kiszerezésben 1 forint 15 krajcár, a kénmentesek pedig 1000 darabonként 40 krajcár volt. A gyára eleinte nagyon szépen fejlődött, de a tisztességtelen verseny és a hatóságok akadékoságai miatt ellehetetlenült.

BIKALVI GEZA

Válogatott irodalom:

Lósy-Schmidt Ede: *A foszforos gyújtók*. Rómer István és Irinyi szerepe a gyújtók tökéletesítésében. Bp., 1935
Nagy Lajos: *Irinyi János 1817–1895*. Debrecen, 1933
Sirá András: *Irinyi János*. Bp., 1969
Szőkefalvi-Nagy Zoltán-Táplányi Endre: *Irinyi János*. Bp., 1971

VASI SZABÓ JÁNOS

Szivárvány halálország fölött

Szakadékokkal barázdált, ringókövekkel tűzdelt ormok lábánál állt meg. Előtte kőzúzalékkal borított sziklahasadék tátongett. Palaszürke mélyén alacsony, kerek építmények húzódtak, elbújva a nap gyilkos sugarai elől. A tükörsímara kopott koszos bőrlapok sora lustán nyújtózott a sivatagi légben. Csend fonta körül az építményeket.

A férfi odalépett az egyikhez, leguggolt, s félrehajtotta a keményre cserzett fedőlapot. Ébenfekete fej bukott előre! Idejében sikerült elugrania az összeaszott test „útjából”... Meghatározhatatlan színű egyenruha maradványa tapadt a hulla bőréhez. Undorral emelte föl a tetemet. Benn körülnézett. Poros tábori ládát látott, amit két mumifikálódott férfi támasztott. Jobbra tőlük, az oldalára dőlve hosszú fekete hajú nő hevert, mozdulatlanul...

A férfi a kétszersült morzsáinak ízére sem emlékezett, mégis úgy érezte: a látványtól nyomban kifordul a gyomra. Visszatolta a bőrlapot, s néhány lépést hátrált a kunyhótól. Mélyet szippantott a steril sivatagi levegőből, a lábai erőtlenül kiszaladtak alóla. Lehuppant az egyik homokbuckára, kopasz fejét kiszáradt tenyerébe ejtette.

Kábult elméje nem volt képes felidézni azt a napot, amikor – néhány vállalkozó kedvű társával – elszakadt a víz utas kutató karavántól. Arra sem emlékezett, hogyan sikerült átvergődniük az irdatlan hegyeken. Az álszent optimizmus elhitette ve-

lük, hogy az indigósínű sziklavadon túloldalán találának a Vízre – az Életre! Hiábavaló volt a küszködésük, a hegyek keleti lábánál is csak az a mohó, aranyálarc mögé bújó szörnyeteg nyújtogatta feléjük homokcsápjait... Hosszú hetekig tartó gyaloglás: sorra dőltek ki mellőle a társak. Idővel – maga sem emlékezett mióta – egyedül taposta útját a halott rónán.

Ereje elpárolgott a hevült porban. Éhség és szomjúság árnya telepedett az akarat szétszórt szilánkjaira. A gyomrából eredő fájdalom a lobogó naptűzben mintha enyhült volna. A láthatatlan sugarak érzéstelenítették testében az idegeket? Nem tévesztette meg a férfit: mögötte a Halál léptei csikorogtak... A kétségbeesés pillanatában felmorajlott, dörögni kezdett az ég! Hitetlenkedve emelte föl a fejét. Duzzadt torkából erőtlen hang remegett elő. Kidülledt szeme fátyolosan meredt az égboltra, hol ezüst gépdarazsak kondenzcsíkja hasította föl a végtelen kék vásznát. Gyilkos fullánkaik kiapadhatatlan záporoztak, idővel halkult a kelepelés, vakító robbanás vörös, narancs, sárga, zöld, kék és ibolyaszíne ragyogta be a teret. Néhány másodpercig hídként feszült a horizont keleti és nyugati pereme közt, majd eltűnt a fájdalom tekintet elől.

– ... Szivárvány! Szivárvány halálország fölött! – sóhajtott keserűen az emberi elme.

Hun Mandala I-II., 2004, (50x50 cm)

SZOKOLAY SÁNDOR 80 ÉVES

A kortárs magyar zene meghatározó egyénisége, Szokolay Sándor zeneszerző, emeritusz professzor március 30-án lesz 80 éves. Gyakran mondja, hogy tulajdonképpen három helyen született: 1931-ben Kunágótán testileg, majd Oroszán lelkiileg, ahol megtanulta, hogy a Szentírás igéje mindenkéért megal, s zeneileg a békés-tarhosi Zenei Gimnáziumban – melyet Kodály emlényiskolának nevezett. 1950-ben kezdte meg tanulmányait a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, s Szabó Ferenc és Farkas Ferenc növendékeként zeneszerzés szakon végzett. Szolféztanár volt a Fővárosi Zeneiskolai Szervezet keretében (1952-1955), később a Magyar Rádió zenei főosztályára került szerkesztőnek (1955-1961). Az 56-os forradalom meghatározó élménye volt életének. A későbbi években független művészként próbált megélni. A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen 1966-tól 1994-ig (1982-től egyetemi tanárként) zeneszerzést, ellenpontot és prózadiát tanított. A Magyar Televízió zenei lektora volt (1978-88), 1992-től tagja a Magyar Művészeti Akadémiának. 1994 óta Sopronban él és komponál.

Művészete hitet, erőt, alázatot és mennyei üzenetet sugároz. Vulkánikusan kitörő alkotóerejét a zenei ötletek sokasága, ellenállhatatlan hatású, üde, szenvedélyes hangvételét a monumentalításra, elementáris hatásra való törekvéssé jellemzi. Tehetségét nem lehet semmiféle skatulyába préselni. Járatos korunk összes zenei áramlatában, de nem követi szolgait a különféle stílusirányzatokat. Véleménye szerint a zeneszerzés eszközeként rendkívül fontos a szakmabeli tudás, de nincs ihletett komponista az Isten által alkotott zellelem, tehetség nélkül. Drámai teremőtereje Shakespearrel vetekszik, zenei lírája Arany János-i. Egyéni stílusa messziről megismerhető, összetéveszthetetlen. Minden stílárús törés nélkül, páratlan egységet alkot benne a népzene több jellegzetessége (pentatónia, modalitás, ritmika, a népi siratókhoz hasonló díszítettség), az egyházi népének, a középkori gregorián himnusz, a reneszánsz szófestsézet, a barokk variációs és imitációs technika, sőt a tizenkétfokúság és énekbeszéd is. Szereti a makacsul ismétlődő ritmusokat, az osztinátókat.

venni, ha főterén kinyitott egy kávéház. Amit cukrászdnak, Konditoreinek nevezünk, oszt-rákdélnémet találmány, az intimtást és a családiaságot kedvelő biedermeier gyermeke, de a magyarországi cukrászhagyományok méltán illeszkednek hozzá. A polgár, különösen a nagyvárosi, szabadidejének jelentős részét kávéházban töltötte, naponta ott találkozott barátaitaival és ismerőseivel, ott szerzett friss híreket, politizált, pihent, szemlélődött. Míg a kávéház a férfiak intézménye volt, a bensőségebb, dohányzás- és zenementes cukrászdát nagyobb részben nők és gyermekek látogatták szabadidejükben.

Nem maradhat ki a sorból az ókortól kedvelt kocsmá vagy ívő. A mi korunkban azonban a nemesség már azért sem látogatta sűrűn, mert a kocsmáltatás joga 1848-ig az övé volt, és inkább otthon fogyasztott. A kocsmá első sorban a fiatal és nőtlen férfiak, később az ipari munkásság szabadidős helyéül is szolgált. Tiszteességes polgárnak lehetett törzsszatala ízlésének megfelelő, választékos helyen, a falusi gazda azonban házassodása után ritkán látogatta, ha nem akart részeges-borissza hírébe kerülni. Idő híján adósak maradtunk az étterem, a kaszinó, a kör és jó néhány más társasági intézménnyel, de ezek különben el is távolítanak tárgyunktól.

*) Dr. Kósa László egyetemi tanár, az MTA rendes tagja a 2010. szeptember 4–5-én megrendezett Felsőpulyai „Kufstein” Tanácskozáson megtartott előadásának szerkesztett változata.

KÓSA LÁSZLÓ

„TERMÉSZETE MÁR EZ MAGYAR EMBEREKNEK” Nemzetkarakterológia és vendégszeretet

A polgári vendéglátás

A következőkben azoknak a polgároknak a vendéglátási szokásairól lesz szó, akiket kezdetől a nem önellátó háztartás, a takarékos életmód, valamilyen fokú puritanizmus és a munka kultusza jellemzett, egyben meg is óvott a nemesi életmód követésétől. A mindig nyitott, többnyire tágas nemesi udvarházzal szemben a polgári otthon zárt és általában szűkebb tereket foglal magába.

Vegyük a kiegészítés korának polgári középrétegét elsősorban Budapesten, mint szempon-tunkból Magyarországon bizvást „klasszikus”-nak mondható mintát. Mértékadó lakásnak számított a három szoba előszobával vagy hallal. Az ebédlőből nyílt egyfelől a teljesen intim tér, a háló, ahová idegennek, a legbecsültebb vendégnek sem volt joga belépni, másfelől nyílt a nappali. Mindezekhez konyha, élskamra és egy idő után fürdőszoba járult. Mivel ekkora lakáshoz cselédet kellett tartani, többnyire cselédszobája is volt. A családanya nem dolgozik, több gyermek van. Maradjunk az ebédlőben, mert terített asztalnál itt étkezik mindennap háromszor együtt a család. Többnyire azonos időben megvárják egymást. A családfő az asztaltól ül, vallásos családoknál ő mondja az asztali áldást, általában ő szed először az ételből. A gyerekeknek nem szabad asztalt bontaniuk, mert az időszerű tennivalók, napi események, ügyek megbeszélése ekkor folyik. Így a nevelés szintere is a közös étkezés. A vacsorával, ebéddel megvendéglelésnek természetesen szintén az ebédlő a helye.

Az asztalközösség a családi összetartozás és a vendégarátság nagyon régi intézménye. Látuk, hogyan ültette a gazda maga mellé a jövevényt a Családi körben. A felvilágosodás idején nem egy földbirtokos megtette, hogy filantrópiáját kimutatandó ünnepélyes alkalmakkor egy asztalhoz ült jobbágygazdáival. Az, hogy kit és mikor hívnak asztalukhoz, sokféle befogadást és megkülönböztetést kifejezhetett. Az uradalmi cseléd és a házicseléd sosem érkezett együtt munkaadóival, de a gazdacseléd igen. Ő ugyan-is a gazdával és legényfiaival együtt végezte gyakran ugyanazt a munkát. Igaz, a tálba utolsónak méríthette a kanalat vagy a gazdaszenny szedett neki. Vidékenként a 20. század első felében is előfordult, hogy paraszteszaládban az asszonyok és a gyerekek még ünnepnap is a férfiak mögött állva vagy küszöbre ülve, akár tálalás előtt vagy után külön ettek.

Térjünk vissza a polgári lakásba, ahová éppúgy beállíthatott váratlanul a szomszéd, rokon vagy barát, mint a parasztnak, de az étkezések kötött rendje, a családfő rendszeres munkavégzési kötelezettsége, sőt az egész napi beosztás azzal járt, hogy a vendégeket hívták. Éppenséggel nem illett váratlanul vendégeskedni,

ilyesmire nem is voltak fölkészülve. Természetesen a látogatásra, vacsorára, ritkábban ebédre hívások nemcsak valamilyen alkalom ürügyén, hanem barátságból és kapcsolattartásból is történtek, de nem feltétlenül sűrűn, a vendégfogadás és az étkezés sokkalta kötöttebb szabályai szerint, mint az asztali etikett szertartásosságában különben nem szűkölködő nemességénél. A teljesség és Arany kedvéért említet, hogy a parasztnaknál ugyanebben a korban – különösen a mezőgazdasági munkák idején – asztalhoz általában vasárnap és ünnepnap ülték. Ha a gazda elérhető távolságban dolgozott a határban, cserépedényben kivitték neki a főtt ételt. Vagy amikor egész napos munka után fáradtan hazaérkezett, mint a Családi körben, felesége az alacsony asztalszékre tette elé az ételt, amit azonnal tálalnia kellett.

A polgári vendégfogadásban egy idő után megjelent a vizit, esteleg szendvics kínálással járó, késő délutáni, esti zsúrrol, amit főleg a fiatalok kedvelt és a vacsora utáni házimuzsikáról. A polgári napirendbe a délután derekán az uzsonna (tejes kávé kaláccsal, tea édes süteménnyel). Eredetileg családi alkalom, de közelebbi kapcsolatok tagjai ezen hivatlanul is megjelenhettek, ha ismerték időpontját. Még nem szóltam a sütemény, ital, esetleg szendvics kínálással járó, késő délutáni, esti zsúrrol, amit főleg a fiatalok kedvelt és a vacsora utáni házimuzsikáról.

A polgárság zártabb lakáskultúrája szinte megkövetelte a szabadidő családon kívüli eltöltetőségének olyan intézményeit, mint a kávéház és a cukrászda. (Közbevetőleg jegyezzük meg, hogy a nemes és a paraszt nem ismerte a polgári szabadidő fogalmát, csak az ünnepnapot és a hétköznapot.) Lévn a kávé és a nádcukor Európán kívülről érkező áru, fogyasztásukat eleinte csak a tehetősebbek engedhették meg maguknak. A kávé hamarabb, már a 18. században szélesebb körben elterjedt, az ételek cukorral édesítését a napóleoni háborúk után a répacukor olcsósága tette gyorsan minden társadalmi rétegben kedvelté Magyarországon is. Párhuzamosan született meg a kávéház, és majd az Osztrák-Magyar Monarchia idején a második világháborúig élte fénykorát. Hungaricumnak beállítani természetesen nem lehet, de Budapest éppúgy a kávéházak városa volt, mint Bécs vagy Párizs, s voltak nemzetközi hírv kávéházai is. Nem szólva arról, hogy egy hazai települést, lett legyen bármily híres-nevezetes, a polgári korban akkor kezdtek városzámba

75 éves az Erdélyi Könyv Egylet kapitánya

VERESS ZOLTÁN, az 1986-tól Stockholmban élő erdélyi magyar író, költő, műfordító és lapszerkesztő betöltötte 75. életévét. Klasszikussá vált epikus gyermekversei máig a legkedveltebbek közé tartoznak, de irt felnőttekhez szóló szépirodalmat, tudománytörténeti írásai két kötetben láttak napvilágot s publicisztikája is jelentős.

Ki is valójában Veress Zoltán, ez a sokoldalú literátus ember? Gyermekként biológusnak készült – vallja meg, mikor nekiszegezem a kérdést. Növények, állatok, mezőgazdálkodás érdekelt, mint egyik, agráregyetem végzett nagyatyját. Honnan tudhatta még akkor, hogy a sors más életutat szánt neki? Mást, sokkal nehezebbet, amely úgy kezdődött, hogy a 16 éves Veress Zoltánt több társával együtt börtönbe csukták rendszerellenes szervezkedés miatt. Mikor két évvel később váratlanul szabadlábra helyezték, először az elmaradt érettségít kellett megszereznie, majd belátnia, hogy az akkor nagyon népszerűnek számító biológusképzésen a múltja nem jó ajánlólevél. Jelentkezett tehát a kolozvári Protestáns Teológiára, ahol nem a múltjába, hanem a jelenébe kötöttek bele, így a Bolyai Egyetem magyar szakán folytatta tanulmányait. Itt sem maradhatott sokáig, 1958 Romániájában rendeletbe hozták ugyanis, hogy a politikai elitétkeket el kell távolítani a felsőoktatás intézményeiből. Csakhogy ekkorra már neve volt, az Utunk című folyóiratnál várhatta ki a jobb időket, a '70-es évek elejét, amikor visszairatkozhatott az egyetemre. Minden tanárral tegező viszonyban voltam, mire letehettem a vizsgáimat – mondja a rá jellemző fanyar humorral. Aztán mire bólogatnék, hogy már értem, mitől ez a sokoldalúság, folytatódik az élettörténet: Huszár Sándor a Hét című hetilaphoz hívta a Bukarestben kiadott lap kolozsvári szerkesztőjének, s egészen addig végezte e munkát, amíg a Korunk című folyóiratnál meg nem ürrült a tudomány rovat vezetőjének állása.

Aztán gondolt egyet, s unokástul, feleségüstül elhagyta Erdélyt. Sokáig visszhangzott literátus berkekben a kapu, amit 1985 karácsonyában jó hangosan rácsukott ceausizmusra és transzilván küldetéstudatra egyaránt. Csak a ceausizmust és a szlogeneket hagyta maga mögött Erdélyben. Irodalompártoló, tudományt népszerűsítő, felelős értelmiségi önmagát Stockholmban is megőrizte.

Kitalálta a PEREGRINUS KLUBOT, melynek „célja, hogy a Svédországban élő magyarok egy találkozópontja legyen, lássuk és halljuk egymást, kulturális, tudományos és barátságos programok jelszava alatt. A klub további célja, hogy a magyar értelmiségieket, kutatókat, diplomásokat, posztgraduális képzésben résztvevőket és ösztöndíjas diákokat egy olyan szellemi műhelybe fogja össze, ahol egymással, az otthoni tudományos élettel és más szervezetekkel is kapcsolatot tarthatnak.” (Idézet a honlapról.)

Lakásom könyvespolcát szép könyvsorozat díszíti: az ERDÉLYI KÖNYV EGYLET kiadványai. E mögött az 1990-ben alakult könyvklub mögött is a Veress-házaspár áll, együtt néhány más svédországi magyarral, a hétszemélyes kuratórium tagjaival, akik az ügy mellé szegődtek. Az EKE honlapján szereplő tájékoztató szerint a szerkesztők célja elsősorban az otthon élő erdélyi magyar írók, illetve a „határon túli” nemzetrészek irodalmának támogatása. Elemzések, tanulmányok, szép-irodalom a kötetek anyaga, értékük viszont jóval túlmutat önmagukon. Szerkesztői előszó húzza föl rájuk a vitorlát, s engedi tova négy égtáj magyarsága felé. Metaforán nem véletlen szüleménye, hanem a tizenegyedik kötet előszavának zárószórai ihlették: *„Jelentőségünk az EKE most kezdődő második évtizedében talán csökkent, szerepünk és felelősségünk azonban növekedett.”* Ne kérdezzék, miért, én egy ilyen mondat mögé hajóskapitányt képelek. Esetleg nagy utaszállító repülőgépet. De mindenképpen kapitányt. Olyan szilárd embert, akit ma már régi vágásúnak szokás nevezni, mert nincs benne semmi „jelentőségbe” kapaszkodó egoizmus, s amit tesz, azt „felelősségből”, a közösségért cselekszi.

Az EKE-kötetek előszóinak olvasása legalább akkora élmény, mint a kötetek további tartalmának tanulmányozása. Az írások mélysége és időbeni terjedelme olyan portrét enged kibontakozni egy emigrációba kényszerült, de nemzeti, szellemi és kulturális hovatartozásában szilárdan álló magyar íróról, amelyre több interjú sem lenne képes. De ha már a kapitány hasonlattal éltem korábban, engedjék meg, hogy azal is folytassam, méghozzá Noé történetével. Azon emberével, aki az özönvíz pusztítása elől nemcsak az életbe, hanem egy új korszakba mentette tovább a menthetőt, s akinek szellemalakja minden társadalmi-kulturális létet fenyegető vészhelyzetben ott kísért. Látták őt nagyon jól a felelős erdélyi értelmiségiek is. A mitológiai bárkaépítő sokat bolyonghatott a mi szép Erdélyünkben, mert parancsoló üzenetét még versbe is lehelte: *„Be kell hordanunk, hajtlanunk mindent. / A szavakat is. Egyetlen szó, / egy tájszó sem maradjon kint. / Semmi sem fölösleges.”* (Kányádi Sándor)

Akinek volt füle rá s hajóépítő készsége és képessége, az aszerint cselekedett. Az EKE-könyvek Veress Zoltán bárkája, tartalmuk pedig pénzben nem mérhető értékű. No de lássuk ismét a kapitányt az előzők kormánykerekénél. Ha úgy általában kellene jellemez-

ni a kötetek előfutár-írásait, akkor azt mondanám, hogy elsősorban a felelősségével nagyon is tisztában lévő ember szerénysége jellemzi. Épp csak bocsánatot nem kér ezért az önként följárlott bárkaépítésért, ezért a „könyves kalákáért”, azért, hogy a könyvsorozat másik szerkesztője, DÁVID „*gyula*” mellett ő lehet a „*kende*”. A tudós higgadt józanságával méri minden szavát, mielőtt papírra veti, pedig a témák nagy érzelmi töltetűek. Megoldásra vár, ezért témává kell tenni például a magyar falu sorsát, vagy a szórványosodást, a „*nagy másságok tengereiben való szétforgácsolódást*”. Mártírjaink egy része is bekerül e bárkába, „*akik egykor értünk is, helyettünk is helyt álltak*”, s akikre olyan szükségünk van, mint „*őskeresztényeknek a szentek legendáira*”. Menti a vidámságot, nem azért, mert okunk van rá, hanem mert néha „*csak úgy bírjuk ki az egészet, ha röhögünk rajta*”, s közben olyan mondatokat fogalmaz, hogy megáll tőle a szívverésem: (a humor) „*nem fizikai, hanem erkölcsi bosszúállás, vértelen és jelképes, mint a templomi áldozás vagy az úrvacsorával*.” Regényíró-pályázatokat hirdet társaival, s hogy egyszerre több mentendőt is beva-gonírozhasson, témának adja a 48-as forradalmat, majd a jelen állapotokat. Mert „*az emlékezés: életlelenség*”. Az irodalmi mű pedig a közösség emlékezete. Kapitányi védelmét a kisebbség kisebbségeire is kiterjeszti, mert humanista ember nem csak a saját fajtáját menti. Olykor egymásnak feszül a hajó legénysége, s akkor a bárka szükségszerűen ezt is magával viszi: a turáni átok terhét, a tizenhetedik kötet előszavában. Pedig addigra az eredetileg erdélyi értékeket begyűjtő kapitány akciója már jóval túlmutat erdélyi keretein.

A kapitányt épít, ment, kormányoz, s teszi mindezt Szent István szellemében, s – határozott érzésem – védnöksége alatt. És miközben ment, irányt is mutat. Sokunk számára még nem követhető, de legalább érzelhető s milyen helyeselt irányt egy szebb, jobb, emberibb, biztonságosabb kikötő felé.

Kedves Zoltán, az EKE utolsó kötetében azt kérték a szerzőktől, hogy rajzolják meg a hajó árbócosarából talán már érzékelhető kikötőt, „*a mostaninál lényegesen értelmesebb világot*”. Csakhogy a lényeges dolgok – Saint-Exupérytől tudjuk – szemmel nem láthatóak, így a szebb, jobb világok sem, mert egy másik dimenzióban teremtnének. A Te elkötelezett, magyarságban gyökerező emberiségnek köszönhetően már létezik, hisz a Te EKE-bárkád „*egy hordozható, a föld bármelyik pontján azonos hatásfokkal működő, megmaradást, identitás-őrzési lelki világ modellje*”. Jobb, „*mint amilyent Mikes Kelemen már egyszer kipróbált Rodostóban!*” Boldog születésnapot, Zoltán!

KOVÁCSZNY ENIKÓ

 A Béla Bartók Internationaler Musikverein Wien és a Bécsi Magyar Intézet Collegium Hungaricum	
---	---

Bartók Béla Nemzetközi Zongoraverseny**hirdet Bécsben****2011. november 18–20. között**

a Collegium Hungaricumban

A-1020 Wien, Hollandstrasse 4.

1983. január 1. és 2004. december 31.

között született fiatal zongoristák számára.

A verseny egy fordulóból áll, melynek keretében 3 eredetileg zongorára írott kompozíció kerül előadásra a versenyzők korának megfelelő nehézségi fokon:

1) egy zongoradarab Bartók Bélától,

2) egy darab W.A.Mozart vagy J.S.Bach zongoraművei közül,

3) szabadon választott (klasszikus, romantikus vagy kortárs) darab.

Nemzetközi Zsűri díjazza minden korcsoportban az 1. 2. és 3. díj nyerteseit.

Résztvételi díj: 30 Euro.

Jelentkezési határidő: 2011. szeptember 30-ig.

További információk: office@belabartok.at vagy http://www.belabartok.at

ÚJ CD A HU-RA-TÓL

HELTAI GÁSPÁR: FABULÁK

megrendelhető a szerkesztőségénél

Alsó-Ausztria
Ausztria táncol , táncfesztivál – St. Pölten, Festspielhaus; máj. 16–21.
Ch. W. Gluck: Orfeo ed Euridice , opera – St. Pölten, Festspielhaus; jún. 8., 9.
C.Handler, G. Kogler, Die Schöne und das Biest , musical – St. Pölten, Landestheater; ápr. 8., 9., 15., 16.
Dunafesztivál , vegyesprogram – Krems; ápr. 28–30., máj. 5–7.
150 éves a Bécsi operett , gálakoncert – Baden, Stadttheater; ápr. 9.
„Utyos”, „Pathétique” és Benjamin Britten , hangverseny – Grafenegg, Schloss, Wolkenturm; jún. 25.
G. Mahler, A tragikus , hangverseny – St.Pölten, Festspielhaus; ápr. 11.
Lisa Batiašvili , hegedűhangverseny – Grafenegg, Schloss, Wolkenturm; júl. 2.
Hullámhangok , hegedűhangverseny – St.Pölten, Festspielhaus; máj. 9.
C. Orff, Carmina Burana , hangverseny – St.Pölten, Festspielhaus; ápr. 15.
Cassol meets Brahms , hangverseny – St.Pölten, Festspielhaus; ápr. 30.
Húsvéti koncert , hangverseny – Grafenegg, Schloss, Auditorium; ápr. 24.
R. Pollesch, Cinecittà aperta , színmű – St.Pölten, Landestheater; máj. 6., 7.
F. Dosztojevskij, Der Spieler , színmű – Baden, Stadttheater; márc. 30., 31.
Klang.Land.Schaft. Klangturm nyitóünnepség – St. Pölten, Klangturm; ápr. 14.
Angyalok és rosszcsonok, gyermekportrék , kiállítás – Krems, Kunsthalle; júl. 3-ig
Nem hiszek a szememnek , kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; szept. 18-ig
„Boszorkány. Varázslat.”, Boszorkányok - Mitosz és valóság / Három szín - Mágia, varázslat és titok , kiállítás – Mistelbach, Museumszentrum és Aspam an der Zaya, Urgeschichtemuseum; ápr. 2. – nov. 30.
Velence – Tengeri hatalom, művészet és karnevál , kiállítás – Schallaburg, Schloss; márc. 26. – nov.6.
Az elbeszélés művészete , mesék és történetek – St. Pölten, Landestheater; jún.10.

Bécs
R. K. Šcedrin, G. Bizet, Carmen , balett – Volksoper; jún. 2., 6., 12., 20.
F. Poulenc, Dialogues des Carmélites , opera – Theater an der Wien; ápr. 16., 18., 21., 24., 27., 29.
G. Donizetti, L'elisir d'amore , opera – Staatsoper; ápr. 9., 12., jún. 11.
R. Wagner, Das Rheingold , opera – Staatsoper; ápr. 6.
R.Wagner, Die Walküre , opera – Staatsoper; ápr. 7., jún. 5., 12.
R. Wagner, Siegfried , opera – Staatsoper; ápr.10.
R. Wagner, Götterdämmerung , opera – Staatsoper; ápr. 13.
O. Straus, Die lustigen Nibelungen , operett – Volksoper; jún. 7., 18., 22., 26., 29.
F. Lehár, A víg özvegy , operett – Volksoper; máj. 19., 21., 24., jún. 1., 8., 11., 13., 19., 23.
E. Kálmán, A Csárdáskirálynő , operett – Volksoper; ápr. 3., 5., 13., 18., 25.
F. Löwe, A. J. Lerner, My Fair Lady , musical – Volksoper; ápr. 23., 30., máj. 1., 6., 11., 14., 30., jún. 3., 4., 10.
T. Desi, Das Budapest Verhör, noir melodráma Karády Katalin-ról – Theater Nestroyhof/Hamakom; máj. 3–14.
S. Sinclair, A. McCarten, Ladies Night , színmű – Kammerspiele; ápr. 4., 11., 14.
J. Cawood, Stone cold Murder, világpremier , színmű – Vienna´s English Theatre; márc. 28. – máj. 7.
T. Bernhard, Claus Peymann kauft sich eine Hose und geht mit mir essen , színmű – Akademietheater; ápr. 17., 30.
T. Bernhard, Einfach kompliziert , színmű – Akademietheater; ápr. 2., 10., 20., 21.
Expedíció Biblia , kiállítás – Dommuseum; máj. 28-ig
A tenger festője, Iwan Konstantinowitsch Aiwasowski , kiállítás – Bank Austria Kunstforum; júl.10-ig
Mel Ramos. Girls, Candies & Comics , kiállítás – Albertina; máj. 29-ig
Roy Lichtenstein. Black & White , kiállítás – Albertina; máj. 15-ig
Egy korszak fénye , ékszerkiállítás – Leopold Museum; jún. 20-ig
Egon Schiele: Önábrázolások és portrék , kiállítás – Unterer Belvedere, Orangerie; jún.13-ig
Der Blaue Reiter: Kandinsky, Klee, Kubin , kiállítás – Albertina; máj.15-ig
Trude Fleischmann , kiállítás – Karlsplatz, Wien Museum; máj. 29-ig
Játékterek , kiállítás – Österreichisches Theater-museum; dec. 31-ig

Jean-Pierre Melville és Dorothy Arzner, filmbemutató – Filmmuseum; ápr. 7-ig.

Thomas Bernhard /Siegfried Unseld: Der Briefwechsel, a kiadó és az író párbeszéde Peter Simonischek és Gert Voss előadásában – Burgtheater, ápr. 13.

Templomok éjszakája, a bécsi egyházközségek vegyesprogramja – 135 bécsi templomban; máj. 27. (program és információ: <http://www.langenachtderkirchen.at/>)

Burgenland
Esterházy Fesztivál: Vadim Repin, hegedűhangversenyek, Daniel Hope & Friends, hangversenyek és egy zenés összeállítás: téma: Bettina von Arnim és Ludwig van Beethoven, öt négyes vonós, hangversenyek, Elina Garanca, gálakoncert, Kremerata Baltica, hangverseny, J.Haydn, Untreue lohnt sich, oder auch nicht, opera „medley”, J.Haydn, Orlando Paladino, opera, Alfred Bredel, hangverseny és beszélgetések – Eisenstadt, Schloss, Haydnssaal, Empiresaal, Schlosspark; ápr.22-24., máj. 27–29., jún. 3–5., 22., júl. 22., 23., 26–30., aug. 26–28.
Liszt Ferenc. A zongora boszorkányos mestere , kiállítás a Lisztomania keretében – Eisenstadt, Landesmuseum; nov.11-ig.

Felső-Ausztria
M. R. Mortazavi, Rumi , balett – Linz, Landestheater; jún.18., 19., 29., 30.
G. Rossini, La Cenerentola , dramma giocoso – Linz, Landestheater; ápr. 4., 6., 7., 29.
G. Hauptmann, Die Ratten , színmű – Linz, Landestheater; máj. 13., 16., 18., 19., 26., 28.
A kertben , kiállítás – Linz, Nordico Museum; máj. 20. –okt.16-ig
Food to go , kiállítás – Linz, Schlossmuseum; máj. 9. –aug. 28.
Friedl vom Gröller – Friedl Kubelka , fotókiállítás – Linz, Lentos; ápr. 29. – júl. 10.
Pimp your collection: a sivatag , kiállítás – Linz, Landesgalerie; máj. 15-ig
Százarkód , kiállítás – Linz, Offenes Kulturhaus OÖ; máj. 12. – okt. 16.

Karintia
C.-M. Schönberg, Miss Saigon , musical – Klagenfurt, Stadttheater; ápr. 6., 12., 17., 19.
CUT. Árnyképek , kiállítás – Klagenfurt, Museum Moderner Kunst; máj. 22-ig.

Stájerország
A világ felmérése , kiállítás – Graz, Kunsthau; jún. 11. – szept. 4.
Communitas , kiállítás – Graz, Camera Austria; ápr. 9. – jún.19.
Isa Rosenberger: Espiral , kiállítás – Graz, Grazer Kunstvereine; ápr. 5. – jún. 11.
A Neue Galerie előreláthatólag 2011. novemberig átépítési valamint újrakepítési munkálatok miatt zárva lesz

Tirol
A középkor múkincksei , kiállítás – Ferdinandeum; máj. 27. – 2012. jan.15-ig
All´Antica , kiállítás – Innsbruck, Schloss Ambras; jún.23. – szept. 25.
Vanity and high fidelity, Julia Bornefeld , kiállítás – Ferdinandeum; ápr.15. – máj. 29.

Vorarlberg
Így csináljuk , kiállítás – Bregenz, Kunsthau; ápr.16. – júl. 3.
A Vorarlbergi Tartományi Múzeum előreláthatólag 2013-ig átépítési valamint újrakepítési munkálatok miatt zárva lesz

Európa ajánlat
Az operaházak és a színházak éjszakája , műfajok: opera, színmű, balett, tánc, koncert, kabaré, irodalom, bábszínház, gyermekszínház, akrobatika, vegyes program (www.berlin-buehnen.de) – Berlin, 60 színhely; ápr.16, 15.00 – 5.00 óráig a nyilvános közlekedés a látogatók részére ingyenes

Öt kontinens egy ajánlat
Rooms with a View: The Open Window in the 19th Century , kiállítás – Metropolitan Museum of Art, Fifth Avenue/82nd Street, New York, Amerikai Egyesült Államok; ápr.5. – júl. 4.

Válogatta HOMONNAY LEA

A ZENE SZAVA

„Állj közénk és mondjuk: hála égnek!
Még van lelke Árpád nemzetének.”
Vörösmarty: Liszt Ferencnek

Liszt Ferenc (1811–1886) a XIX. század egyik legkiválóbb zongoraművésze, zeneszerzője. Születésének 200. évfordulója – a Liszt-év – ünnepi alkalmakra, előadásokra, hangversenyekre ad lehetőséget az egész világon, de elsősorban Magyarországon és Ausztriában.

A zeneszerző egyszer azt vallotta: ”Vezércsilagom az legyen, hogy Magyarország egykor büszkén mutathasson rám.” Vágya beteljesedett. Büszkén őrizzük Liszt műveit, köztük a Koronázási misét, a Mazeppát, a Les Préludes-öt, a Magyar rapszodiát stb.

Az emberek jelentős része zeneközelben él – legyen az művész vagy hétköznapi, átlagos ember. A könnyű zenén is sokan túlépnek, és áhíttatalt hallgatják a klasszikusokat, pl. Bachot vagy Beethovent.

Az irodalomban Pilinszky életét és költészetét átjárta a zene. Bach muzsikája számára „Is-ten-bizonyíték” volt mindig. A Máté-passiót hallgatva páratlan élményről, hit-sugárzásról, „Jézus jelenlétéről” vall. Az orosz Mandelstam pályaudvari „koncertről” ír, s valami különös he-

gedűhangot hall, a „vas-világban” valami isteni „varázshatalmat” érez.

A zene szava ezernyi módon átjárja a költészetet: a szavak zenéjét, ritmusát szólaltatja meg: „A nap tüze látod, /a fürge diákot, / a hegyre kicsalta: / a csúcsra kiált” (Áprily Lajos: Március). „Hűvös az este, / remeg a venyige teste” (Weöres Sándor: Valse triste). S a nyelvi zene sokszor a vers lényegét adja: „Ma hull a hó, és álom hull a hóban” (Juhász Gyula: A végeken), de kort is jellemez, pl. amikor Vörösmarty 1849 után így ír Előszó című versében az elnyomás-ról: „Most csend van és hó és halál.”

Még cenzúrán is átút a zene, a szó – Illés Endre szavaival „gusztust csinál a forradalomhoz”. Illyés vers-szavaiban nemcsak a „tapsoló tenyere-
kben”, hanem az Opera kürt hangjában is ott él a zsarnokság.

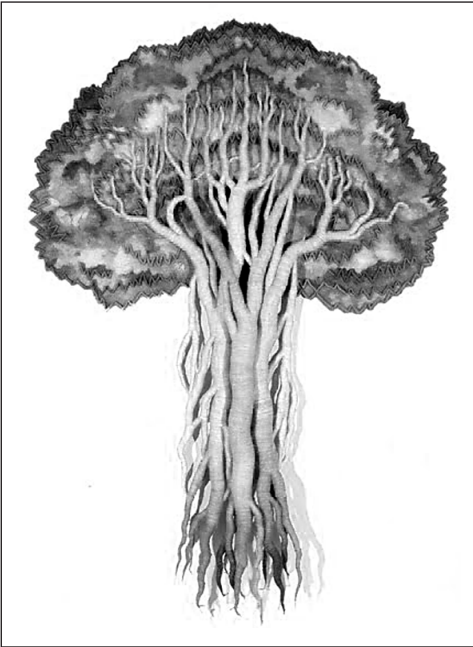
A zene szól a szabadságról, a reményről, a komorságról, a világ valóságos összetettségéről, drámaiságáról. Közismert, hogy így lett pl. az 1956-os forradalom zenéje Beethoven Egmont nyitánya.

Sok olyan költő van, akinek élete és munkái szorosan összefüggenek. Így pl. Baka István a Mahler-szimfóniák bűvöletében élt. Tudta, hogy itt „megcsendül az egész univerzum”.

Buda Ferenc pedig a népköltészet, a népzene világát szereti: fordít a török, a mordvin, a lapp, a mari, a finn népköltészetből. ”Idegen madár voltam, / ágadra leszálltam, / mért haragítottál meg / hisz csak a tiéd voltam” (Máni-dalok – török népköltészet). Márai Sándor a Mennyből az angyal sorait idézi, Bunyin a csillagok zenéjét, Fáy Ferenc magyar nótát ír a fogoly-táborban, Vitéz György Bartókot keresi New Yorkban, Tűz Tamás Kodályt idézi. Kodály nagyszerű verszenékre serkentette Weörest gyermekverseivel. Illyés Gyula Bevezetés egy Kodály-hangversenyhez című költeményét, melyet a zeneszerző 80. születésnapjára irt, maga a költő olvasta fel a kecskeméti színházban. „Mert egybe álltunk általad, / s az is, ki nem dalol, / érzi a Lét, a Rend szabad összhangját valahol”. És itt van Illyés nagyszerű Bartók-verse is, mely a „börtön falát is földig romboló” zenéről is szól.

De a komor hangulatú versek mellett ne feledjük Szabó Lőrinc Mozart hallgatása közben című versét sem, melyben arról vall, hogy „Csak derűs órát veszek tudomásul!” – ahogy az öreg napórás jegyezte fel: „Non numero horas nisi serenas”.

SZEKÉR ENDRE

Európa Fa, 2000, (320x270 cm)

Zsirai László

AKCIÓ

Esik az eső,
a fényes aszfalt is álmos.
Az éles égi permet
most minden kétes
gondolatot álmos,
az életre nézvést
pedig kitíszít
minden édes érzést.

KÉRVÉNY

Álnok álmok
keverednek
a füstbe,
boldogságok
heverednek
üde
tavaszi
füvekre,
estharang
búcsúzik
a naptól.
Gyere el
az ablaktól
kedvesem,
pihenj le
szívesen
szívemre!

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

A magyarországi KUBINYI ANNA legutóbbi kiállítás a rangos helyen, az Európai Parlamentben nyílt meg Brüsszelben 2011. március 1-én. Akik már ismerték, újfent élményülhetek alkotásainak szemlélésében, akiknek megéppenséggel először ott nyílt lehetőségük a szokatlan művek felfedezésére, mindenképpen egészen sajtáságos szemlélet művészeti kivetítésében volt részük.

A textiltfestő túlságosan leegyszerűsített besorolás, hiszen a kiállított tárgyak hosszú előkészületi, tervezési és kivitelezési folyamat eredményeként készültek, ami mögött első látásra szinte fel sem merül a művészeti alkotómunka összetettségének kérdése. Pedig Kubinyi Anna esetében elválaszthatatlanok egymástól az egyes munkaszakaszok. A művész nő szegedi kenderrel dolgozik, azt szöv, fonja, festi, alakítja, majd változtatja egészen eredeti módon műalkotássá.

Nagyon leegyszerűsítve szerves művészetnek nevezhetők Kubinyi Anna életművé tornyosuló alkotásai, hiszen nem kőbe vési, nem olajjal eseteli vászonra gondolatait, érzelmeit, látomásait, hanem a kenderet alakítja, szöv, változtatja jellegzetes huzalokká, sodronyokká vagy éppenséggel meghagyja vékony fonalnak, amikből aztán összkompozícióként az élet ősi-ségét, jelképező gyökök, fák, madarak vagy éppenséggel egzotikus díszítőelemek átváltoztatásaként világkép(ek) bontakoznak ki: archaikusan, de egyúttal meghökkenítő eredetiséggel.

A szerves anyag az alkotásokban még nagyobb intenzitással él, tör szellemi magasságokba. Kubinyi Anna textil-reliefnek, textilplasztikának nevezi mindezt utalva az élet gyökereire és egyúttal átszellemültségére.

Folytatás az 5. oldalról

Valóban (csak) nyelvében él a nemzet?

Nekünk, visszavonhatatlanul szórványosodó magyaroknak – mindenekelőtt a Kárpát-medencén kívül – sürgös cselekvésre lenne szükségünk ahhoz, hogy akár a nyelvtől függetlenül – „biológiaiilag” is – megtarthassuk a jövőnek a „mieinket”. A hovatartozás érzetének és szellemének tudatos felszínre hozásának és ápolásának adott körülmények között az illető többségi – befogadó állam nyelvén kell történnie. Ez a követelmény természetesen nem zárja/zárhatja ki a magyar nyelv elsajátítását, ellenben ha ez szinte kizárólagos követelmény, akkor elmondhatjuk, hogy adottságaink közepette eleve helytelen oldalról közelítjük meg és kezeljük ezt a számunkra valóban létfontosságú kérdést. A tények meggyőzhetnek erről bárkit.

Stratégiai és taktikai szempontból – mindegy, minek nevezzük – tehát sürgősen gondoskodnunk kell – éppenséggel a befogadó államok nyelvén – olyan szellemi értékek befogadásra készítő közvetítéséről, amelyek érték-többletet jelentenek az érintettek számára; amiért érdemesnek és fontosnak tartják származásuk tudatosítását a vállalás szintjéig.

Figyelemre méltó Papp László írásának – biztosan nem ünneprontó – megállapítása arról is, hogy a(z amerikai) szórványok elsődleges feladatának tartották és tartják sorsosaik támogatását a Kárpát-medencében, ezzel szemben nem gondolva saját értékek és tartalékok megteremtésére, felhalmozásáa. Hosszú távon segíteni csak az tud, aki ehhez rendelkezik megfelelő anyagi és szellemi eszközökkel. Ez nem utolsósorban vállalás kérdése. Mennyivel hatásosabb lehetne az együtvértartozás érvényesítése, ha a

“késői unokák” is cselekvő felelősséget vállalnának egymásért, mindnyájunkért?

Mindezt figyelembe véve önsajnálkozás helyett cselekvően vállalni egytív tartozásunkat nem utolsósorban azt is eredményezné, hogy nem éreznénk magunkat annyira elhagyatottnak, s állandó “jó-akaróinkkal” szemben felsorakoztathatnánk azok táborát, akik mindenkor megcselekszik, mit megkövetel a “haza” = magyarságunk.

(deákernő)

S. Csoma János

Mikor elérted önmagad
úgy hiszed rendben megy minden
van portád ajtód ablakod
nyugodt lennél de idegen
keze matat a kilincsen.

»A véges a végtelenbe visszaszáll«

Enyhülő következetesség tűnik szembe S. Csoma János kötete két kezdőversének olvasván:

Meghívott engem a halál (Köztesen, 4), ill. Szeliden halni lenne jó (65).

Azért említék kezdőverseket, mivel a **LÉLEKKIKÖTŐ** c. kötet két önálló részből tevődik össze: az első, **Készülő számvetés** az 1997-ben kis példányszámban megjelent kötet verseit tartalmazza, a második, **Lélekkikötő** c. részbe az azóta keletkezett írásai kerültek. Mindkettő jelzésértékű: az elsőben szinte székelyesen az élcélődés hangján jelenti ki a halál meghívására:

de nem megyek a találkára.
Nem leszek ott, hiába vár. (4)

A második rész már idézett kezdő sorát folytatva medítálva érvel:

Oly megadóan mint a lét
Lépi át önnön peremét
Jó volna halni boldogan
Nem a születés nehezét
Érezni de a gyönyörét. (65)

A két vers alapélménye azonos, de szöges ellentétben van egymással hozzáállás dolgában. Az elsőben inkább viselni akarja az életet, *e nehéz/egyre súlyosabb micsodát*, mintsem hogy lemondana róla. A másodikban megadóan elfogadja az elkerülhetlent. Igaz, itt sem vész el a leleményesség: a halál átváltoztatása, vagy legalábbis annak kísérlete. Ha már meg kell halni, akkor az boldogan, egyenesen a születés gyönyörének érzetével menjen végbe. A holtponon átjutni sem jelenthet mást, mint átbillenést a végtelenbe, ami pedig mámoros újrakezdés.

S. Csoma János játékosága, élcélődése, belső világának komolysága az élet és halál, a minden(ség) és a semmi feszültségének 365 fokos egybeesése. Rendkívüli merészség, örületes salto mortale, de az ész trónfosztásának veszélyét vállalva megteszi. És erre az olvasót is rászedi. Ezen az ördögkeréken belül – bár megeshet minden emberi – látszólag könnyedén rendeződnek-kuszálódnak a félelemtől, szorongástól korántsem mentes élmények és történések. Ezen belül minden köztes állapot, igaz csak feltétele-

sen, mint ahogy a zaj abszolúttá váltan abszolút csendbe válhat át.

Ebben a magasfeszültségű rezgésben a második rész sem nélkülözi az egyensúlyra, kiegyenlítésre vágyást. Egészen másként: az Utolsó elkerülésének szándéka, az attól való kimondhatatlan félelem arra ösztönzi, hogy elvárásának megfelelően bekövetkehessen a lét-nemlét ellentétének feloldásaként a visszatérés az anyáolbe, amikor *halandó születik / halhatatlanságra* (Lehajtani fejét, 108). Ebben az értelmezésben a lét két részből tevődik össze: a születés a keletkezés, fejlődés szakasza, folyamata, míg a második a megvalósulás, kiteljesedés állapota. Ez csak úgy lehetséges, ha a kettő nem egyenesen, egymástól távolodva , netán egymásnak megfelelően neglálásra tör, hanem – és ez tulajdonképpen S. Csoma János bűvölete: a kettőt írvé hajlítva egymásba illeszti, mígnem zárt kört alkotnak. Nem beszélhetünk csodáról, hiszen az ő szemlélődésében egyazon lét egészen természetes, igaz, két megjelenülési formája áll fenn, még akkor is, ha az utóbbi láthatatlan marad, akár a Hold másik fele.

Nincs tehát semmi ok döbbenetre, rémületre hiszen aki szeliden vágyik halni, székelyesen rikkantva kérdően adja meg a választ minden emberire, amit Isten tart kézben:

Hej, mitől voltunk / olyan jók, hogy életet / adott az Isten?
Sej, mitől leszünk / olyan jók, hogy / magához visszaintsen? (73)

Mókásan szólva papok, egyházatyák tanulhatnának tőle, olyan csattanó egyszerűen tapint rá a lényegre a jóság mentén, amiért jutalom jár, egyrészt a születéssel, másrészt a visszatéréssel Istenhez. Ahol pedig a jó a legfőbb *principium* (kezdet – alapelv), ott csakis rendben van a világ, azaz lenne, ha közben nem történt volna egy és más, ami eljutott tudatáig és ott kering, fel-felbukkan láthatárán, szemérmes óvatosságra készítette önmagát. Mindennél beszédesebben könyörög szeretet háziállataiert, arra kérve Istent, akadályozza meg, hogy netán emberré válhassanak. (Könyörgés, 144).

S. Csoma versei egyben hiteles bizonyosságát adják életének: kifelé türemkedve inkább passzív magatar-

tásra vallanak; valóban kerüli a harsány cselekvési lehetőségeket, a vélt és valódi összeütközések elől eleve kitér, mégis meghatározó módon érintik a világ, az élet dolgai. Kívülről ezek kísértik, foglalkoztatják. Egyetlen, Dózsa c. versében út meg harcias hangot, de ez teljesen elüt az ő lírikusan lágy alaptermészetétől. Mindamelllett visszaköszön a közelmúlt: *rabláncra fűzött szavaink / szótalansággal szólnak / mert jaj annak kit lefűtel / ez a százfűli század*. Annál feloldóbban hat szerelmi vallomással szelidült következtetése: *csillagok vesznék im körül / bévül a magyar eszme / trikolor borul most reád / bízd magad hű szívedre*. (104). Mintegy növényi természettel mindent befogad, hogy aztán tűnődve, szemlélődve azzá alakítsa, emészsze és megfigytsze, ami elviselhetővé, kellemessé teszi számára mindennapjait, harmóniává szelidítse az egész emberi létet.

Zsugorodó vágyai közepette a kiegyenlítődest, idillikus meghittséget keresi, érzékelteti. Két verse emelhető ki ennek szemléltetésére: frissítő zivatart remélve örökíti meg az álmos délutánt:

nyugágyán apám szundikál
aprócska felhő sincs az égen
egy fonott széken ül a nyár. (Medárd, 44).

A másodikban szintén délutáni – úgy látszik kedvelt napszaka – nyugalom jelenül meg:

Délutánonként
Diófánk alatt
Amíg tart az ősz
Néhány jóbarát
Pálinkám kortyolva
Csendben elidőz. (Eljő a nap, 139)

Így serdül nyárra a tavasz, hajlik őszbe a nyár, de jelen van a tél is, azaz mind a négy évszak. Megjárta őket S. Csoma János; vállán hátizsákkal megérkezett, benne a látszatra szerény, de annál inkább telített, gazdag tartalmú kötet, szólítva: *A látomásra várj* (Ószidő, 45). A Lélekkikötő bölcsességé érett lírája nem csupán a szerző üdvössége, de az olvasónak is megváltást ígér.

S. Csoma János: Lélekkikötő. Sodalitas, Bécs 2011, 168 old.

2010-ben jelentette meg a Böhlau Kiadó Csáky Móric többvázlatozott kutatásaira épülő könyvét, amelynek magyarra fordított címe ekképpen hangzik: A városok emlékezete. Beszédese, tárgyjelző alcíme meg így, kissé szabadon fordítva: Kulturális összefonódások – Bécs és a városi környezetek Közép-Európában (in Zentraleuropa). A zárójeles térmegjelölés egyben régióknak elnevezéseivel vita: nem annyira Európa középpontját jelöli, noha a századforduló idején az irodalomban, a képző- és építőművészetben, a lélektanban és az orvostudományban, a bölcsleletben és a politológiában az Osztrák-Magyar Monarchia akár középpontnak is felfogható (Párizssal és Szentpétervárral együtt). Ami azonban mára különösen időszerűvé és fontossá teszi ezt a (közös) múltba tekintést, éppen az Európai Uniónak olyatén felfogása, amely a régiók, a kisebb egységek, az egymással rokonulom-rokonítható művelődések Európájaként képzelte el a világnyelvekből és kevesebbek által beszélt nyelvekből összetevődő egységet. Amely küszködik azzal, hogy egységként funkcionális nehézségei adódhatnak. Csáky Móric könyvéből kitetszhet, hogy az igen különféle elemekből, népekből, történeti hagyományokból összetevődő Monarchiának voltak olyan, a saját korukban el nem ismert előnyei, amelyek lehetővé tették a kultúrák találkozását. Részben azáltal, hogy minden egyes nyelvi kultúra számára tér nyílt az önmeghatározásra, részben azáltal – és ezt mutatja be meggyőző érveléssel a kötet –, hogy az önmeghatározás átítatódott a városi környezetben

A közös múlt kézikönyve (Csáky Móric monográfiája a Monarchia-városokról)

a saját és a más tényezőiből összesszövődött elemekkel. A századforduló korántsem volt az egynyelvűség periódusa. Minden Monarchia-városban, a könyvben alaposan körüljárt Bécsben és Budapesten, de Prágában, Zágrábban, Lembergben, Triesztben, Klagenfurtban és Brnóban egymás mellett, békés békétlenségben, békétlen békében éltek a két különböző nyelvet, sőt: nyelveket beszélő lakosok, létesítettek hazafias művelődési egyleteket, olvasták és vitatták, nem egyszer fordították egymás könyveit. A kétnyelvű író nem ment ritkaságszámba; a bécsi századfordulós modernség nem egy képviselője született Magyarországon, vett előbb részt magyarországi vállalkozásban, a szlovén századforduló legjelentősebb írója-újságírója, Ivan Cankar németül is, szlovénul is tevékenykedett, a lengyel Tadeusz Rittner lengyel-osztrák, az ukrán Ivan Franko ukrán-osztrák szerzőként is alkotott. De maguk a nemzeti kultúrák szövegei is többnyelvűek: Csáky Móric szemléletes példája szerint az étkelési kultúra, a gazdaszlovénia, a mi Krúdy Gyulánk kedves témája, ugyancsak „nemzetközi”, benne szláv, magyar, osztrák hozadék, és ez a szokásosban éppen úgy tükröződik, ahogy a bécsi operettnek nevezett zenés műfajban a magyar csárdás, az osztrák ländler és a szláv polka meg mazurka dallamai alkotnak bűbá-

jos egységet. Az emlékezet helyeinek hasonlósága, a köztéri szobrok egymásra mutatása a nemzeti művelődésben belül utal a közös emlékezetre, a zágrábi Jellasics-szoborról nemcsak a császárhű hadvezér, a német nyelven verseket író horvát hazafi, hanem Petőfi Sándornak *A vén zászlótartó* című verse dereng föl, egymásra másolódott kulturális rétegek teszik sokszínűvé, szövedékké városainkat, amelyeknek arculatához sokféle nép járult hozzá: nyelvvel, templomaival, szokásaival, irodalmaival, névadásával. A kultúra a kommunikáció tere – olvasom Csáky Móric fejtegetéseit –, áttetsző, nyitott határokkal, ezen keresztül egyre újabb elemek áramlanak be, más elemek elveszítik megnyilatkozásaik erejét, átértelmeződnek, kiválnak. A kultúra nyílt, dinamikus, performatív, ennek következtében hibrid kommunikációs tér, másképpen szólva kommunikatív köztes tér, amely nem egyszer nem csupán összevegyíti a különbözőségeket, hanem elismeri, nyitva hagyja, láthatóvá teszi az átjárásokat innen és oda, anélkül, hogy egy szigorúan körülhatárolt középpontnak rendelné alá. A Monarchia-városok jórésztének színházépületét a bécsi Fellner és Helmer cég építette. Ezek az épületek a mai napig visszautalnak tervezőikre, a tervezők képviselte építészeti kultúrára, ám részeivé lettek a

városnak, beilleszkedtek a városképbe, nem egyszerűen megszokták látogatóik, ennél többről van szó: városi létezésük tájékozódási pontjaivá avatták, lett legyen szó Fiume, Nagyvár, Szeged színházáról, a budapesti Vigaszínházról. A kultúra – érvel Csáky Móric – kommunikációs térként mindig hibrid keverék, más, ugyancsak hibrid kommunikációs formák, azaz kultúrák hibrid kommunikációs formája. Különféle pozíciók, személyek, csoportok együttese, melyek/akik közös tapasztalattal rendelkezhetnek, emlékeztükben közös, noha eltérően értékelt, történeti élmények merülhetnek föl. A közös történelem sokjelentésű, több perspektívával rendelkező, jelzik, hogy egy és ugyanazon eseménynek többféle értelmezése lehet, valójában (többes számban!) történelmek, elbeszélések léteznek, olykor egymást kiegészítve, más-kor egymás ellenében.

A századfordulónak ez az élő öröksége egyben szétfosztja a sematizáló történelemszemlélet ama tézisét, miszerint az Osztrák-Magyar Monarchia feltételül a népek börtöne lett volna, mint ahogy a történelmi Magyarország sem volt az. Manapság egyre inkább fölmerül az igény ennek a közös történelemnek megértő értelmezésére, ehhez szolgáltatott kiváló anyagot, higgadt érvelési módot, korszerű szemléletet Csáky Móric, aki maga is aktív többnyelvűségben, többkultúráltságban él, alkot, megkerülhetetlenül fontos művekkel gyarapítva az ausztriai és a magyar történetírást, művelődéstörténetet.

FRIED ISTVÁN

„MEGTEREMTHETTEM AZ OTTHONT...”

„Ars poeticám így hangzik: Állhatatosság, ügyszereket, hagyománytisztelést és elszántság, de sohasem erőszakosság. Alapelvem: amiben hiszek, azt sohasem szabad feladni.” Lehetne e gondolat a színész Szunyovszky Sylvia vallomása is, de ez esetben a kultúrdiplomata emlékezik a Pozsonyi Magyar Kulturális Intézet élén 1991 és 1995 között eltöltött éveire.

Pozsonyba Szunyovszky Sylvia szinte hazaérkezett, hiszen rozsnói születésű, a város díszpolgára, a kapcsolatteremtésnél kitűnően tudta kamatoztatni itteni ismeretségeit, nyelvtudását, tájékozottságát, a szlovák kultúrában való jártasságát – mindezt szükség is volt, hiszen a Pozsonyi Magyar Intézet nem klebelsbergi alapítású, hanem csak a rendszerváltás után nyílt meg.

Motíváltságára, hogy megpályázza az intézet igazgatói posztját, így emlékezik: „...időt adtam magamnak a tét végiggondolására, és megerősödött bennem az a hit, hogy ilyen magas szinten és lehetőségekkel legfeljettebb gyerekkori álmomat válthatom valóra. Segíthetek a felvidéki magyaroknak abban, hogy ajtó nyíljék a magyar és a szlovák kultúrák mesterségesen bezárt falain, és így csökkenthetem a politika által állandóan felfestett ellenségség hatásait. A belső hang hívására megírtam a pályázatomat.”

Pozsonyba érkezésekor azonban abszurd (?) helyzettel szembesült: „...látszott, hogy több területre nincs szakemberem. Volt viszont egy profi besúgóm, valamint egy gyakran betegeskedő költő munkatársam... Már régen nincs bennem irántuk harag, csak nehéz volt rádöbbenni arra, hogy nincs elkötelezett segítőtársam...”

Ambícióiról vallott nézeteit is érdemes idézni: „Én azzal az elszántsággal mentem Pozsonyba dolgozni, hogy minden erőmmel megvalósítom, amit ebben a misszióban szükségesnek és lehetségesnek látok. Nem óhajtottam a kultúrához lényegében nem értők kiszolgáló személyzete lenni. Felelősségérzetem a nemzet és lelkiismeretem köttetésnek tartozott elszámolással.”

Szokatlan kuriózum, hogy Szunyovszky Sylvia betekintést enged az intézet működésének kulisszatitkaiba, amikor az 1992-es év első félévi munkájáról írt jelentését közlésezi.

Szlovákiai munkáját nem szűkítette pozsonyi programokra: „hú akartam maradni ahhoz az elhatározáshoz, hogy Szlovákia egész területére elvigyem a magyar kultúrát...”

Mint írja, hivatalos megbízatása arra szolgált, hogy egyrészt a jó viszonyt szorgalmazza a szlovák-magyar felek között, másrészt a határon túl rekedt magyarok számára bizonyos identitásbeli megerősítést nyújtson.

Sunyovszky Sylvia vallomása több szempontból is aktuális. A személyes emlékeken túl lehetőséget kínál a kulturális diplomácia fogalmának, tartalmának, feladatainak, aktualitásainak újragondolására is.

Az Európai Unióhoz történt csatlakozásunk után ugyanis megfogalmazódott a magyar kulturális stratégia megújításának igénye. Ez több dokumentumban öltött formát, Pröhle Gergely, jelenleg a külügyminisztérium helyettes államtitkára, 2007-ben *A magyar kultúra szerepe Magyarországon nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatainak fejlesztésében* címmel összegezte e stratégia fő irányelveit.

A változtató szempontrendszer kitér a klasszikus diplomácia és a kulturális diplomácia közötti kapcsolatokra is, és leszögezi, hogy e kettő nem rivális, hanem komplementer tevékenységként értelmezendő, következőképpen ennek megfelelően kell kialakítani az intézményi együttműködés formáit is.

Sunyovszky Sylvia e téren tapasztalt élményei különösen tanulságosak. „Kinevezésem némileg váratlanul érte a Pozsonyban dolgozó diplomatakat is... Az apparátus szereplői meg is szokták, hogy a kultúra, mint olyan, a követségi politika kiszolgálója. A rendszerváltozások a kulturális intézetek funkciói külön intézményként lettek meghatározva, tudtam, hogy intézetemet nyitott házként működtetem, ahogy ez egy demokráciában illik. Az együttműködési szándék azonban az esetek többségében nem talált viszonzásra: „Nemrég belelapoztam az akkori naplómba, és a sűrűn írt feljegyzések között ezt olvastam: Miért nem alkotunk itt mi egységet, miért nem együtt képviselünk egy nemzetet?”

A kultúrdiplomácia „modernizált” újraértelmezésénél fontos szempont, hogy az euro-atlanti integráció az elmúlt években újrendezte a kapcsolatokat a Kárpát-medencében is, melynek következtében remélhető a harmonikusabb kulturális együttélés is, ami a határon túli magyarsággal való kapcsolatokra is kihat. Az újradefiniált kulturális politika kiemelt feladatának tekinti a határmenti együttműködések támogatását, a határon túli magyar tehetségek további integrálását a magyar kultúrába, valamint a határon túli intézmények bekapcsolását a magyarországi intézményi hálózathoz.

Ha összevesszük ezeket az új kultúrpolitikai irányelveket a Szunyovszky Sylvia által elmondottakkal, azt láthatjuk, hogy az ő vezetési stratégiája már 1991 és 1995 között is jó néhány mozzanatában ezen elvárások mentén alakult.

Sunyovszky Sylviáról beszélve ennek az összehasonlításnak különös jelentőséget adhat a sajtóban olvasható hír, mely szerint a Pozsonyi Kulturális Intézet jelenleg betöltetlen igazgatói posztjára ismét felkérhetik.

Ha ez bekövetkezne, rendkívül érdekes összevetésre adhatna alkalmat. Sőt, kompenzálhatná az 1995-ös méltatlan távozását is, amikor – mint a kötetből kiderül – faxon értesítették, hogy pozsonyi küldetése ezenel véget ért... S persze izgalmas lenne egy újabb könyvben beszámolni arról, mi változott az elmúlt közel 20 évben...

De van egy másik, a recensens számára különösen izgalmas út is, melyen érdemes lenne tovább haladni. Szunyovszky Sylvia is több helyen említi a Pozsonyi Intézet együttműködését például a Bécsi Collegium Hungaricummal, a Prágai Kulturális Központtal, a Len-

BADACSONY

Bármely irányból nézzük is a Balatonfelvidék hegyét mindig más arcát mutatja. Ezt a változatosságot mutatja meg képekben Ludwig Emil és Tóth Tibor közös alkotása.

Az érzékeny klímájú és szellemű táj méltán ihlette meg a XIX. század képzőművészeit. A hegy látványától lelkesedve Eötvös Károly így ír: „Lélek kell ide, mely érezni tud és rajongani, s minden ízében magyar”.

Ezt a lelkesedést érezheti az olvasó, ha kezébe veszi a fotóalbumot, melyben Tóth Tibor azokat a pillanatokot és helyeket kapta lelcsevégre, melyek nem jelennek meg a hagyományos turisztikai útmutatókban és a hegyről közismert reklámapokon. Ludwig Emil, Badacsonyi történeti és irodalmi bevezetőjét rövid német és angol összefoglaló követi.

A kötet a Badacsonyi-törzdemics Községért Alapítvány gondozásában, a helység polgármestere Vollmuth Péter határozott támogatásával jelent meg 2010-ben (111 oldal).

gyel Kulturális Központtal. Az új kultúrdiplomáciai stratégiának is központi eleme az intézmények közötti párbeszéd, a kapcsolattartás a fogadó ország Magyarországon működő kulturális intézetével, az adott ország magyar egyesületeivel, sőt felvetődik egy Közép-Európai közös intézet alapításának lehetősége is. Érdekes vállalkozás lenne egy portrékötet összeállítása a külföldi magyar intézetek és Collegium Hungaricumok egykori igazgatóiról akár egy memoárkötet formájában –, mely lehetőséget adna az összehasonlító elemzésre a célok, programok, befogadó közeg, perspektívák, sikerek-kudarok, személyes motiváció, illetve a különböző országokban a magyar kultúra pozícionálási lehetőségeinek tükrében. Különös értékét adhatná a kötetnek annak vázolása, hogyan lehetne befolyásolni a Magyarországgal kapcsolatos – valós vagy hamis – vélekedéseket, kliséket a kultúra eszközeivel.

A beszélgetésnek érezhető egy emocionális szintje is, mely valószínűleg abból (is) adódik, hogy Szunyovszky Sylvia érzékeny művész. S ez az érzékenység – érzelmi intelligencia – sok esetben lényegesen hatékonyabban segíthet a konfliktusok kezelésében, mint a hagyományos protokolláris utak.

„Amikor az új magyar kormány Közép-Európáról és az identitásunk megőrzéséről beszél, nem a területre, hanem az ott élő emberekre gondol.” – a fentebb már idézett Pröhle Gergely gondolatai ezek, melyek tökéletes összhangot alkotnak Szunyovszky Sylvia credójával, melyet könyvének budapesti bemutatóján fogalmazott meg: „Megteremthettem az otthonot, azt a bázist a felvidéki magyarságnak, de az anyaországi magyar kultúrának és az egyetemes kultúrának is, hogy közvetítője lehettem a szlovákság felé – erre büszke vagyok.”

A kulturális diplomáciában kiemelkedő szerepe van az egyéniségnek. Szunyovszky Sylvia esetében kiemelendő, hogy filmbeli szerepei többsége is generációkban erősítette a magyar tartást. Amint a kötet előszavában Mács József író fogalmaz: „Ezzel az elszántsággal állt a kilencvenes évek első felében mindannyiunk örömeire a Pozsonyi Magyar Kulturális Intézet élére, hogy reményt öntsön a magyar kultúrára szomjazók szívébe. Az ő négy esztendejében vált az intézet a pozsonyi magyar értelmiség igazi otthonává.”

Vonzáskör. Szunyovszky Sylviával beszélget Dvorszky Hedvig. Magyarnak lenni, LXXX. kötet. Kairosz Kiadó, 2010. PALLAGI MÁRIA

OFFENLEGUNG

Az 1982-ben életbe lépett osztrák sajtótörvény értelmében az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé: Offenlegung gemäß § 25 des Mediengesetzes: Medieninhaber: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8. Unternehmensgegenstand: Interessenvertretung der Österreicher ungarischer Sprach- und Kulturzugehörigkeit. Vorstand: Dr. Ernő Deák (Präsident), Kraetschmer-Kornis Katalin (Generalsekretär), János Kántás (Kassier). Beteiligung: 100 %. Grundlegende Richtung: Pluralistisch - demokratische Meinungsbildung der Ungarn, Wahrung einer mit Österreich verbundenen Identität des Volkstums.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358. Web: www.becsnaplo.eu oldal.hu www.fkkk.tvn.huTel./Fax: 00 43 1 532 60 49 E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszlói Dező (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince † (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rimpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2250,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856 E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librottrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószám: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Plusgirot Nr.: 756987-4.

Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelínova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com Bankszámla: SLSP 0170127485/0900.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.

A-1140 Wien, Sturzgasse 1a